

PISSARRA

Revista d'ensenyament de les Illes núm. 87 setembre - octubre 97

Neoliberalisme i Educació

PISSARRA

Revista periòdica d'informació de
l'ensenyament de les Illes Balears.
Preu 350 pts.

EDITA: STEI

Sindicat de Treballadors de
l'Ensenyament de les Illes.
Carrer de la Vinyassa, 14 07005 Palma
Tf.(971) 46 08 88 Fax.(971) 77 12 00

CONSELL DE DIRECCIÓ I REDACCIÓ:

Biel Caldentey
Bartomeu Mascaró
Vicenç Garcia
Onofre Martí
Tomàs Martínez
Neus Santaner
Sebastià Serra
Assumpció Granero
Joana Torres

COORDINACIÓ:

Joan M. Mas

COL·LABORADORS:

Carlos A. Abicalil, Andreu Crespí,
Francesca Ensenyat, Joan Lladonet,
Tomàs Martínez, Joan M. Mas, Pere
Polo, Pere Santandreu, Neus Santaner,
Sebastià Serra i Juan, Josep Portella

FOTOS:

Arxiu de *PISSARRA*

PORTADA:

Oli de Francesc Bisquerra, propietat de
Walter i Lydia Bertolf.
Foto: T. Martínez

MAQUETACIÓ I COMPOSICIÓ

Amat Gallego

IMPRESSIÓ:

Escola de Formació en Mitjans Didàctics

PUBLICITAT:

Vinyassa, 14 Palma. Tf: 460888

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors

Dip. Legal: PM 533/79 **ISSN:**1133-052X

2 • setembre - octubre 97

Índex

Editorial.....	3
Estudi sobre la llengua catalana a l'ensenyament	4
Unes reflexions sobre l'ensenyament en català	8
Els estudis de català a la Gran Bretanya.....	14
Les organitzacions sindicals davant la responsabilitat social d'educar.....	20
Els temes de la cimera.....	22
La universitat del segle XXI.....	26
Sindicalisme i polítiques públiques en educació a Brasil.....	28
Els titulars de principi de curs.....	32
Sindicalisme i polítiques educatives.....	34
Entrevista a Rosalina Tuyuc.....	36
Els acords de pau a Guatemala.....	38
Entrevista a Nineth Montenegro.....	40
Internacional d'Educació. Conferència regional d'Europa.....	46
Una LOGSE tal com toca.....	49
El neoliberalisme.....	50
Educar en valors: Educar en llibertat.....	52
La modernització dels sistemes educatius.....	54
Acord o liquidació.....	57
Dia mundial del mestre.....	58
Les Escoles Oficials d'Idiomes i les transferències educatives.....	60
La motivació dels mestres.....	61

Adreça de l'STEI al correu electrònic

STEI @ hotmail.com

Editorials

1998: Any de les transferències?

El començament de curs s'ha caracteritzat per la pèssima planificació del MEC i la retallada de recursos per a l'ensenyament.

Des de que el Partit Popular ha assumit la direcció i gestió del MEC ha mantingut un discurs de caire neoliberal, agressiu contra l'ensenyament públic i els seus treballadors (rendibilització economicista dels recursos, qualitat de l'ensenyament, elecció de centres, productivitat dels treballadors, competència desigual entre l'oferta pública i privada,...)

El MEC, en aquesta etapa, ha hagut de desenvolupar una llei, la LOGSE, que no fou aprovada pel partit que sosté el govern.

Al sector de l'ensenyament privat, els treballadors i treballadores han acusat l'augment d'alumnes per aula (sobretot als cursos superiors), l'aplicació de la fèrria reforma laboral, el reforçament del poder de les entitats titulars enfront de l'afebliment del de la resta de la comunitat educativa. Comprovam, per altra banda, com a les entitats patronals se'ls concedeixen la majoria de les seves demandes. Destacam per la seva gravetat com el professorat de centres en crisi encara espera la seva recol·locació, davant la inoperància de l'administració i el rebuig de les patronals (Educció i Gestió, CEE i cooperatives).

Els primers pressuposts educatius (els del 97) indicaren una tendència a escatimar recursos per a l'ensenyament públic molt més greu quan s'iniciava la generalització de la reforma a la secundària (1r cicle d'ESO). Pel 98, després de les protestes i

mobilitzacions de la comunitat educativa i de les seves organitzacions, el MEC ha anticipat que l'increment del pressupost educatiu serà del 6 %, increment insuficient; recordem que des del 93 els pressuposts educatius han disminuït el seu ritme de creixement, que d'haver-se mantingut, l'increment pel 98 hauria d'esser, al manco, de 260.000 milions i no de 56.000 milions, que és la previsió del govern per al 98, any que es preveu que es produirà l'assumpció de la competència d'educació no universitària per part del govern de les Illes Balears.

L'STEI ha dut a terme un estudi sobre la situació del nostre sistema educatiu davant el repte de la transferència educativa i la precisió del seu cost "adequat". Les conclusions més rellevants són les següents:

- El pressupost educatiu aprovat pel 1997 és manifestament insuficient i no pot ser la base per calcular el cost efectiu de la transferència educativa.

- La despesa educativa per alumne a les Illes Balears (255.000 pts) està per sota de la mitjana del territori MEC (339.000 pts.) Per assolir la despesa mitjana, s'hauria d'arribar com a mínim als 47.000 milions.

- Calculam un cost addicional d'uns 20.000 milions per a l'aplicació de la LOGSE a les nostres illes i per al procés de normalització lingüística, quantitat que sumada als 36 milions del cost efectiu d'ara, ens duu a considerar que qualsevol finançament que estigui per sota dels 56.000 milions de pessetes ens sembli insuficient.

Consideram manifestament insuficient la dotació de 38.500 milions, negociada per la Conselleria d'Educació amb el MEC com a cost efectiu de la transferència educativa, encara que l'hi afegeixin la partida de 1.500 milions per a la normalització lingüística, pendent de tancar la negociació amb el MAP (Ministeri d'Administracions Públiques) en el moment de redactar aquesta editorial.

No només ens preocupa la qüestió econòmica, també estam preocupats per com s'organitzarà i com funcionarà l'administració educativa autònoma i esperam que

no es reproduïxin els errors i vicis que hem patit de l'administració central, que es tengui present la realitat pluriinsular, que es doni un impuls per a la potenciació de la nostra llengua i la nostra cultura, que, en definitiva, s'estableixi un marc de negociació i de relació que permeti no només de plantejar els problemes sinó d'anar trobant les solucions adients.

Neoliberalisme i educació

Neoliberalisme: Corrent de pensament econòmic que defensa la reducció de l'Estat a la seva mínima expressió, que gestioni tan sols aquells àmbits en què la iniciativa privada no pot entrar (policia, exèrcit,...)

El neoliberalisme deixa en mans del mercat àmbits tan essencials com la sanitat o l'ensenyament. En aquest terreny, es propugna la privatització dels serveis educatius partint de l'afirmació que en el sistema educatiu hi ha una crisi d'eficiència, d'eficàcia i de productivitat. Es planteja l'ensenyament des de l'òptica gerencial i no des del punt de vista de la democratització, entenent la qualitat educativa des del més pur estil mercantil.

La batalla contra el neoliberalisme s'ha de dur a terme en els terrenys polític i cultural, per demostrar que la realitat que planteja és inviable i treballar per una redefinició de l'ètica ciutadana. Cal crear un nou sentit comú: democràtic, dels drets, de la ciutadania i de la igualtat. □

L'avanç de la política neoliberal i la seva palpable incidència en el món de l'educació són objecte d'anàlisi en aquest número de PISSARRA i ocupen bona part de les seves pàgines. La revista inclou, a més i entre d'altres, articles d'actualitat sindical, el començament del curs escolar, l'ensenyament del català, l'educació en valors, entrevistes, etc. que esperam siguin del vostre interès.

ESTUDI SOBRE LA LLENGUA CATALANA A L'ENSENYAMENT A LES ILLES BALEARS. CURS 1996-97

Tomàs Martínez i Miró
Mestre

I. ALGUNES CONSIDERACIONS PRÈVIES

Tenia prevista la publicació d'aquest article fa uns mesos, pràcticament una vegada acabat l'estudi que el sustenta, allà pel mes de gener o febrer. Diverses circumstàncies no ho varen fer possible i quan ha arribat l'ocasió de publicar-lo a la revista PISSARRA de començaments del curs 1997-1998 he tingut els meus dubtes per considerar que, tal volta, havia perdut actualitat. M'he decidit a publicar-lo pensant que segueix essent la radiografia de com han acabat el curs 1996-1997 als centres docents de les Illes Balears i ens permetrà tenir la memòria fresca quan poguem publicar les dades corresponents al curs actual.

L'intent de fer una aproximació diagnòstica a la situació de l'ensenyament en llengua catalana a les Illes Balears, fa necessari plantejar, d'entrada, algunes consideracions:

1a. La informació que disposam és sobre alumnes i centres, (públics i concertats), que fan l'ensenyament parcial o totalment en llengua catalana en els nivells d'educació infantil, primària, 1r d'ESO cursat als centres de primària i 8è d'EGB.

2a. No hem definit encara què entenem per ensenyament parcial en llengua catala-

na. En aquest estudi utilitzam aquest terme per designar aquells centres que fan alguna àrea en català, sense valorar la importància d'aquesta àrea (instrumental, de coneixements o «complementària»), ni si aquesta àrea que s'imparteix en llengua catalana compleix tots els requisits d'un ensenyament en una llengua determinada: expressió oral i escrita per part del professorat, per part de l'alumnat i material didàctic editat en aquesta llengua.

3a. Quan parlem d'ensenyament total en llengua catalana entenem que fa referència a centres que hi fan tot el seu ensenyament encara que no tinguem constància si en aquest ensenyament es compleixen els requisits apuntats anteriorment.

4a. Les dades d'aquest estudi són, en gran part, de caire quantitatiu. Manca una informació qualitativa per poder realitzar una vertadera radiografia de l'estat de la qüestió.

5a. Ens manquen dades referides a centres privats, no sotmesos al control del MEC (escoles d'infants, guarderies i parvularis), la majoria dels quals fan servir la llengua castellana com a llengua vehicular.

6a. Les competències sobre l'ensenyament de la llengua catalana i en català corresponen, estatutàriament, al Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Les competències sobre l'ensenyament, en

general, la inspecció educativa, la formació del professorat, etc, són responsabilitat, encara, del Govern de l'Estat.

II. MARC LEGAL

L'ensenyament en llengua catalana a les Illes Balears es fonamenta en la Constitució Espanyola de l'any 1978, l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears i la Llei de Normalització Lingüística publicada fa onze anys.

L'article 3r de la Constitució a més de considerar el castellà com a llengua oficial de l'Estat, preveu que les altres llengües seran també oficials en els respectius territoris d'acord amb els Estatuts de cada Comunitat Autònoma i declara que aquestes llengües són patrimoni cultural objecte d'especial respecte i protecció.

L'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears, a l'article 3r declara la llengua catalana com a idioma oficial de la comunitat, juntament amb el castellà. Reconeix el dret de conèixer-la i usar-la i declara que ningú pot ésser discriminat per causa de l'idioma.

A l'article 14è reconeix la competència exclusiva de la Comunitat Autònoma per a l'ensenyament de la llengua catalana i encomana als poder públics de la Comunitat la seva normalització i l'article 10è apartat 21è, el foment de la cultura, de la investigació i de l'ensenyament de la llengua de la Comunitat Autònoma.

La Llei de Normalització Lingüística a l'article 1r, diu que l'objectiu de la llei és el desenvolupament de l'article 3r de l'ESTATUT D'AUTONOMIA i, en conseqüència, és objectiu de la llei assegurar el coneixement i l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament i dedica el Títol II a la declaració de la llengua catalana com a llengua oficial a tots els nivells educatius, a l'obligació d'ensenyament en l'àmbit no universitari de la llengua i literatura catalanes, reclama al govern els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal de la llengua catalana com

a llengua vehicular a tots els centres docents. Regula la formació del professorat i les condicions que aquest ha de reunir quant a competència lingüística.

Per altra banda, la LOGSE i els diferents decrets que la desenvolupen fan menció expressa a que l'ensenyament de i en llengua catalana han de ser objecte d'estudi i normalització.

III. LES XIFRES

1. ESTUDI: Mostra de 96.359 alumnes d'Educació Infantil, Primària, del 1r d'ESO i 8è d'EGB en els centres d'educació infantil i de primària. (1)

Alumnes de centres públics: 53.203

Alumnes de centres privats: 43.156

Número de centres: 321

Estudi realitzat: dades del curs 96-97.

2. DADES MÉS DESTACABLES:

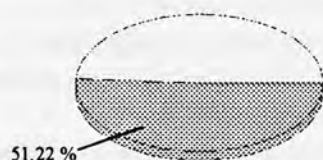
Per alumnes i centres.

A) PALMA:

ALUMNES:

* Menys d'un 20% d'alumnes de Palma (17,12%) fan TOT l'ensenyament en CATALÀ.

* La meitat d'alumnes de CENTRES PRIVATS de Palma (51,22%) NO fan CAP assignatura en CATALÀ.

* Un 42,45% dels alumnes de centres públics i privats de PALMA NO fa CAP assignatura en CATALÀ.

* Menys d'un 10% d'alumnes de CENTRES PRIVATS de Palma (9,18%) fan TOT l'ensenyament en CATALÀ.

CENTRES:

* La meitat dels CENTRES PRIVATS de PALMA (50%) NO fan CAP assignatura en CATALÀ.

* 1/3 dels CENTRES PÚBLICS NO FA CAP assignatura en CATALÀ.

* Un 5% de CENTRES PRIVATS fan TOT l'ensenyament en CATALÀ.

B) PART FORANA

ALUMNES:

* La meitat d'alumnes de la part forana fan TOT l'ensenyament en CATALÀ (49,25%)

CENTRES:

* La meitat dels centres públics (51,96%) i un 20% dels privats fan TOT l'ensenyament en CATALÀ.

C) MALLORCA

ALUMNES:

* Una tercera part dels alumnes de Mallorca NO fa ensenyament EN CATALÀ. (32,40 %)

* Quasi la meitat d'alumnes dels CENTRES PRIVATS de Mallorca NO fa CAP assignatura en CATALÀ. (46,23%)

CENTRES:

* La meitat de CENTRES PRIVATS

de Mallorca (46,23%) NO FA CAP assignatura en CATALÀ.

D) MENORCA

ALUMNES:

* La meitat dels alumnes dels CENTRES PRIVATS de Menorca (56,88%) NO FAN CAP assignatura en CATALÀ.

* Una tercera part dels alumnes de Menorca (34,79%) NO fa ensenyament EN CATALÀ.

CENTRES:

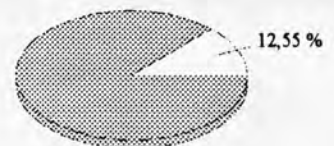
* La meitat de CENTRES PRIVATS de Menorca (57,14%) NO FA CAP assignatura en CATALÀ.

* NO hi ha CAP CENTRE PRIVAT que faci TOT l'ensenyament en CATALÀ.

E) EIVISSA I FORMENTERA

ALUMNES:

* No arriba a un 13% el nombre d'alumnes que fa TOT l'ensenyament en CATALÀ.

* No hi ha CAP alumne de CENTRES PRIVATS que faci TOT l'ensenyament en CATALÀ.

* Més de la meitat dels alumnes dels CENTRES PRIVATS (53,81%) no fa CAP assignatura en CATALÀ.

CENTRES:

* No hi ha CAP CENTRE PRIVAT que faci TOT l'ensenyament en CATALÀ.

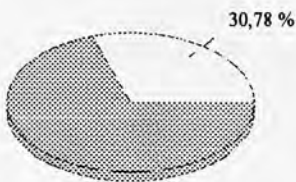
* La meitat dels CENTRES PRIVATS NO fan CAP assignatura en CATALÀ.

* Els CENTRES PÚBLICS que fan TOT l'ensenyament en CATALÀ suposen un 6%.

F) ILLES BALEARS

ALUMNES:

* NO arriba a 1/3 el nombre d'alumnes de les Balears que fa TOT l'ensenyament en CATALÀ.

* 1/3 d'alumnes de les Balears NO fa ensenyament en CATALÀ.

CENTRES:

* Més d'una quarta part dels CENTRES de les Balears NO fa CAP assignatura en CATALÀ.

IV. A MANERA DE CONCLUSIONS

1a. 3 de cada deu alumnes no fan cap assignatura en català.

2a. 3 de cada deu alumnes fa tot l'ensenyament en català.

3. 4 de cada deu alumnes fa ensenyament parcial en llengua catalana.

4a. L'àrea que més s'imparteix en llengua catalana és l'àrea de medi.

5a. L'àrea menys impartida en llengua catalana és la de matemàtiques.

6a. Un 73% dels centres fa ensenyament en llengua catalana.

7a. 3 de cada deu centres fan ensenyament total en llengua catalana, tres de cada deu ho fa parcialment i altres tres no hi fa cap assignatura.

8a. 4 de cada deu centres públics de les Balears fa tot l'ensenyament en català.

9a. 5 de cada deu centres privats de Balears no fa ensenyament en llengua catalana.

10a. Palma és la zona de les Balears on, percentualment, hi ha menys alumnes que facin ensenyament en català, seguida d'Eivissa-Formentera.

11a. És a la part forana de Mallorca on hi ha més alumnes que fan tot l'ensenyament en llengua catalana. La segueixen Menorca, Palma i Eivissa-Formentera.

12a. És a Menorca on els centres públics són capdavanters en l'ensenyament total en català. A molta distància la part forana de Mallorca.

13a. L'ensenyament parcial en llengua catalana amaga un parany perillós i si un centre fa una àrea en llengua catalana encara que suposi l'1% de l'alumnat és un centre que fa l'ensenyament en llengua catalana.

14a. El 90% d'alumnes que fa ensenyament parcial en català fa entre 1 i 4 àrees (d'un total de 8). Es fa necessari canviar el concepte d'ensenyament parcial en català i optar per ensenyament majoritari o minoritari en llengua catalana.

15a. No existeix cap tipus de planificació quant a l'ensenyament en llengua catalana per part de les Administracions educatives.

16a. Les assignatures o àrees que s'imparteixen en català no responen a cap pla estructurat.

17a. L'oferta d'ensenyament en llengua catalana dins un mateix centre no és el resultat, en la majoria de casos, d'una reflexió global sobre la presència i el tractament de la llengua catalana en l'organització del centre.

18a. Manquen recursos humans (professorat amb competència lingüística) i materials per fer l'ensenyament en llengua catalana.

19a. Ensenyar en llengua catalana no significa que el català sigui la llengua vehicular del centre.

20a. Manca la garantia de continuïtat per aquells centres que fan l'ensenyament total o parcial en català.

21a. Manca la garantia de continuïtat en el pas dels alumnes de primària a ESO o de 1r cicle a 2n cicle d'ESO.

22a. Manca la catalogació de places en llengua catalana pendents a primària, educació d'adults i secundària.

V. ALGUNES DE LES TASQUES PENDENTS

La disfuncionalitat que suposa que la competència d'ensenyament de i en llengua catalana sigui de l'Administració Autònoma i la de l'ensenyament en general sigui de l'Administració Central fa que només amb una lleial col·laboració es puguin dur endavant les mesures que proposam a continuació, competència d'una administració o l'altra però responsabilitat d'ambdues.

1a. Aplicació urgent del que disposen els articles 1, 2, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, disposicions addicionals 5a, 6a, 7a, 8a i disposicions transitòries 3a i 5a de la Llei de Normalització lingüística.

2a. Aplicació urgent del que disposen els articles 2.3, 2.4, 3.1, 4, 6, 7, 10 i disposició addicional 1a del Decret 74/1986 del 28 d'agost.

3a. Publicació de les ordres de desplegament del Decret de mínims.

4a. Planificació comuna del mapa escolar de les Illes Balears que contempli la planificació de la normalització lingüística als centres docents.

5a. Declaració d'ofici de tots els nous centres com a centres d'ensenyament en llengua catalana.

6a. Incorporació de la prova eliminatòria de coneixement de la llengua catalana a l'accés a la funció pública docent.

7a. Control de les habilitacions transitòries i de la situació dels professors que han accedit a funcionaris docents sense ser competents en llengua catalana.

8a. Realització de cursos sabàtics de reciclatge de llengua catalana.

9a. Catalogació de les places d'E.E.-M.M. d'ensenyament en llengua catalana.

10a. Capacitació dels professors d'ensenyament secundari en llengua catalana.

11a. Establiment de directrius comunes per a l'elaboració i aplicació del PLC.

12a. Publicació del currículum propi de les Illes Balears.

13a. Realització i edició de material per a l'ensenyament de i en llengua catalana.

14a. Realització i edició de material per a l'ensenyament de la realitat social i cultural de les Illes Balears.

15a. Suport econòmic i humà a tots els centres que fan o volen fer ensenyament en català.

16a. Garantir la continuïtat dels projectes d'ensenyament en llengua catalana als centres docents de les Illes Balears.

17a. Endegar una campanya entre els escolars i les seves famílies sobre la importància de dominar les dues llengües al final de l'escolaritat obligatòria. □

(1) Estudi realitzat per Carme Sánchez i Tomàs Martínez.

Més de 10.000 residents ja han escollit

Viajes La Tramuntana
S.A. 042.079.404

Per qualitat:

- ...d'ofertes
- ...de serveis
- ...d'informació

**Carrer 31 de desembre, 12
Tel: 204600. Fax: 204450
Palma de Mallorca**

tecno broker
Corredoria d'Assegurances S.L.

Una assegurança intel·ligent

Una assegurança eficaç

Productes comercialitzats en exclusiva

- Llar
- Subsidi
- Medicina privada

C/ Julià Álvarez, 8 1r esq.
07004 Palma de Mallorca
Tel. 76 13 35 Fax 76 07 52

UNES REFLEXIONS SOBRE L'ENSENYAMENT EN CATALÀ A L'ENSENYANÇA OBLIGATÒRIA

Joan Lladonet

El fet que en ple mes d'abril de 1997 descobreixis que hi ha Centres on s'imparteix l'ensenyança obligatòria, que interpreten les lleis vigents d'una manera totalment il·lògica ha fet que, a més de preocupar-me, em decidís a utilitzar una tribuna pública en el món dels ensenyants, per intentar posar una mica de llum allà on pareix que encara hi ha massa foscor. Això sense dubtar que seran molt més els centres on es tendran les coses clares, i, per tant, ja farà anys i panys que fan les coses com cal, i aquest escrit no va adreçat a ells.

El descobriment no és altra que el següent: hi ha centres que manifesten que es fan unes quantes àrees en català, perquè així ho diuen i perquè així ho escriuen en el seu Projecte Lingüístic de Centre, o perquè així ho deixen previst en el Pla Anual de Centre. Resulta que aquests centres on hi ha problemes, tenen una majoria d'alumnat no catalanoparlant, encara que també sigui majoritàriament mallorquí, perquè quasi tots aquests alumnes han nascut a Mallorca, malgrat n'hi hagi que pensin que això no és condició suficient per ésser-ho. I també gairebé tots han anat a escola durant el temps que era obligatori l'ensenyament del català. Però aquests alumnes deuen haver rebut un ensenyament molt deficitari d'aquesta llengua, perquè uns quants es dediquen a intentar que l'ensenyament en

general, no es faci en la llengua pròpia de Mallorca. A principi de curs les classes se solen fer de la següent manera:

Llengua oral del professorat: la llengua catalana, llevat de quan s'han de fer alguns aclariments que l'alumnat assegura que no ha entès.

Llengua oral de l'alumnat: de lliure elecció, això és, la llengua castellana, fins i tot alguns i algunes alumnes catalanoparlants temen la reacció dels altres i s'expressen en castellà.

Llengua escrita de l'alumnat: de lliure elecció, això implica que sigui la llengua castellana si són no catalanoparlants. Aquí en els treballs escrits que s'entreguen als professors i professores, ja hi ha alumnes catalanoparlants que s'atreveixen a fer el treball en català.

Així que l'alumnat només té l'obligació de fer la comprensió oral i part de la comprensió lectora en català, ja que també es passa material fotocopiats en castellà.

Això passa a principi de curs, perquè quan arriba mitjan curs, a algunes classes, alguns alumnes ja han aconseguit que si el o la professora s'hi vol trobar bé, l'hagi de fer en castellà. A vegades és la o el professor/a el que es troba millor impartint la classe en castellà. Així és que en acabar el curs, aquella classe planificada per fer-se en català, acaba fent-se majoritàriament en castellà. Com és natural, també s'ha de dir que hi ha molts de professors/es que es mantenen durant tot el curs, tal i com ho feien al principi i que aconsegueixen que el nombre d'alumnes, que fan els treballs escrits en català, augmenti.

Però les estadístiques oficials asseguren que durant aquell any, l'ensenyament en llengua catalana ha crescut espectacularment.

larment, i, en canvi, no hi ha cap responsable oficial que vigili que es faci el que s'ha planificat.

La qüestió que em preocupa és que s'ha acceptat l'asseveració següent: **ensenyar una assignatura amb aquestes condicions significa ensenyar-la en català**, i, per tant, ha de figurar a les estadístiques com a assignatura feta en català. I això de les estadístiques no és que tengui massa importància, sinó la realitat de l'ús que fan els joves del català al carrer. I aquí hem de fer la **primera reflexió**: quin nivell d'aprenentatge de català poden fer els alumnes, si no es veuen necessitats d'usar la llengua catalana, ni de forma oral ni per escrit?

Avui, com que fer el Projecte Lingüístic no implica cap casta de compromís per part del centre, i com que el fet de fer l'ensenyament en català és opcional per part del professorat, es pot solucionar de la manera següent: per al curs vinent, o el que ara estam fent, planificarem que una assigna-

tura determinada el professor la imparteix en català i que els alumnes podran utilitzar la llengua que vulguin, i que les estadístiques ho reflecteixin com vulguin. El que hem de dir aquí és que si sabem com es reflecteix i com es reflectirà a la realitat, al carrer, a la societat. I tampoc no és que vulgui responsabilitzar només a l'escola de la normalització lingüística. Tots sabem que aquest no és l'únic camí, encara que sí que entenem que és molt important.

La meua opinió és molt clara i senzilla: **la qüestió sobre el significat de fer una assignatura en català, que els alumnes hagin d'aprendre una assignatura en català, és que l'alumnat hi farà les proves orals i escrites, igualment hi farà els treballs que hagi de presentar, i, òbviament, el professorat farà les seves intervencions en llengua catalana. Si els alumnes no han de fer els seus aprenentatges en català, no s'està fent l'assignatura en català.**

Què ens diu la legislació actual sobre aquest tema?

A l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears de 25 de febrer de 1983, article 14, podem llegir: *"La Comunitat Autònoma té competència exclusiva en harmonia amb els plans d'estudis estatals, per a l'ensenyament de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, d'acord amb la tradició literària autòctona. La normalització d'aquesta serà un objectiu dels poders públics de la Comunitat Autònoma."*

Tot i això, ja feia quatre anys que teníem el famós **decret de bilingüisme** que suposava que a les escoles s'hagués d'ensenyar la llengua catalana, i fins i tot, possibilitava tot l'ensenyament en aquesta llengua, a excepció de les altres. Però serà la Llei de Normalització Lingüística de 29 d'abril de 1986, la que possibilitarà una legislació que pugui aconseguir la norma-

ALNO®

La cuina menys comú del mercat

PROCUINE STUDIO
MOBILIARI DE CUINA

C/ Cecili Metel, 5A
Tfs.: 71 75 61 - 71 06 49
Palma de Mallorca

lització d'una llengua que estava en perill de substitució. Malauradament avui en dia podem dir que no ha estat així, perquè no s'han fet les passes necessàries ni hi ha hagut voluntat normalitzadora per part de la majoria dels governants que hem tengut fins ara. A la Llei de Normalització Lingüística, en el títol preliminar, article 1, apartat 2 b diu que un dels objectius de la Llei és "Assegurar el coneixement i l'ús progressiu del català com a llengua vehicular en l'àmbit de l'ensenyament. I a l'article 22.1. *El Govern de la Comunitat Autònoma, a fi de fer efectiu el dret a l'ensenyament en llengua catalana, ha d'establir els mitjans necessaris encaminats a fer realitat l'ús normal d'aquest idioma com a vehicle usual en l'àmbit de l'ensenyament en tots els centres docents.*"

Com que el Govern de la Comunitat Autònoma no ha tengut competències en Educació, s'ha aprofitat per fer molt poques coses en matèria de normalització lingüística als centres d'ensenyament. Ha estat el voluntarisme de part del professorat que ha endegat plans per normalitzar els centres on feien feina en aquells moments. D'aquesta manera aviat hi ha hagut centres a totes les Illes que feien l'ensenyament en llengua catalana, abans de la LNL ja n'hi havia. I també hi ha hagut molts de centres que no volien fer tot l'ensenyament en català, però que tenien un o uns quants professors o professores conscienciats que volien ensenyar la seva assignatura en català. I per això havien de fer uns estudis i unes planificacions prèvies, votacions a diferents organismes del Centre i després sol·licitar a la Conselleria de Cultura perquè els atorgàs permís. En aquells moments, dècada dels 80, no hi havia cap professor ni professora que hagués fet aquesta sol·licitud, que no tengués totalment clar que fer la seva àrea en llengua catalana significava que els alumnes farien la comprensió oral, l'expressió oral, la comprensió lectora i l'expressió escrita en llengua catalana, salvant les excepcions dels alumnes que tenguessin alguna dificultat inicial i que ho haurien

d'anar fent d'una forma progressiva, i sempre amb un motiu clar i especificat.

Potser que aquells i aquelles ensenyants que l'any 1997 dubten sobre què significa fer l'ensenyament d'una assignatura en català, encara estaven estudiant la carrera. I aquest escrit no té més objectiu que clarificar-ho d'una vegada.

Per tant avançarem en el temps i amb la legislació amb la mà anirem demostrant que la primera interpretació que varen fer els ensenyants els anys 80, era correcta.

És a l'ordre del conseller de 12 d'agost de 1994, on apareix l'obligatorietat de fer el Projecte Lingüístic de Centre com a planificació de l'ensenyament de les llengües i com a planificació de la normalització lingüística de la llengua catalana, única llengua amenaçada de substitució, i en el preàmbul podem llegir: *El PLC serà l'instrument de planificació que garantirà l'ús progressiu de la llengua catalana, prò-*

de bilingüisme, com a la Llei de Normalització Lingüística, com a l'ordre del conseller Rotger que l'objectiu de l'ensenyament de les llengües oficials en acabar l'escolaritat obligatòria ha de ser que l'alumnat pugui utilitzar normalment i correctament el català i el castellà. **Com és possible que si volem que els alumnes arribin a tenir un bon domini de la llengua catalana, vulguem resoldre el problema negant-los la pràctica de la llengua oral i escrita en altres assignatures que són indispensables per arribar a aconseguir aquest objectiu?** Farem una altra passa endavant i mirarem què diu l'esborrany de decret, que fins ara s'ha anomenat **decret de mínims**. En el moment de la redacció d'aquest escrit encara no s'havia publicat. En el moment de la lectura, deuria haver-se fet. Però a l'esborrany hi podem llegir el següent a l'article 17 a, referit al període d'Educació Infantil: "Atès el caràcter globalitzador de l'educació infantil, no es concretarà una distribució de temps i d'àrees

pia de les Balears i de les seves modalitats insulars, com a vehicular de l'ensenyament i de la comunicació del centre, en harmonia amb el castellà i les altres llengües curriculars no oficials". També hi podem llegir tant al primer Decret

per a l'ensenyament en una llengua determinada. Cada centre escolar, en el seu projecte lingüístic, concretarà l'ús de la llengua catalana, pròpia de les illes Balears, amb relació a les diferents àrees del currículum, i en tots els centres s'utilitzarà com

a mínim el mateix nombre d'hores per a les dues llengües oficials."

Per a l'Educació Primària, a l'article 18 a: "En l'educació primària, l'ús de la llengua catalana, pròpia de les illes Balears, com a llengua d'ensenyament de les diferents àrees, serà com a mínim igual al de la llengua castellana".

I per a l'Educació Secundària Obligatoria, article 19 a: "En l'educació secundària obligatòria s'impartiran en llengua catalana, pròpia de les illes Balears, l'àrea de ciències socials i l'àrea de ciències de la naturalesa. Aquesta implantació es farà de forma progressiva i d'acord amb l'article 9 d'aquest Decret." 19 b: "D'entre les altres àrees, i fins a arribar com a mínim a la meitat del còmput horari, es concretaran en el Projecte lingüístic, quines àrees i a quins grups i nivells s'ensenyaran en aquesta llengua." 19c: "Al final d'aquesta etapa, d'acord amb l'article 20 de la Llei de normalització lingüística en fer referència al domini de la llengua que s'ha d'haver assolit al final del període d'escolarització obligatòria, els alumnes han de tenir competència comunicativa plena en llengua catalana -en la llengua oral que és pròpia del seu entorn d'aprenentatge, i en la llengua escrita, bàsicament en la varietat estàndard més pròpia de l'àmbit de les illes Balears- i de la llengua castellana."

Fins aquí la legislació vigent i la que s'ha preparada. Tant si n'usam una com l'altra, ens serveixen igual per argumentar el significat de fer l'ensenyament en llengua catalana. Per això en primer lloc hem d'aclarir una sèrie de conceptes: **Què significa llengua vehicular de l'ensenyament? I normalització? I ús normal com a vehicle usual?**

Al *Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans* de 1995, podem llegir que **llengua vehicular** és la llengua de comunicació entre parlants de llengües matrials diferents, i a *Guia per a l'elaboració del Projecte lingüístic de centre de SBERT, LLADÓ, MUNAR I VIVES*

(1995), editada per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, podem llegir a la pàgina 11 que **llengua vehicular** és la llengua habitual entre l'alumnat i el professorat i és la que serveix com a mitjà habitual per realitzar els altres aprenentatges.

Pareix que queda mínimament clar que si l'objectiu de les lleis actuals és aconseguir que la llengua catalana arribi a poder ser la llengua vehicular de l'ensenyament, això es farà perquè els alumnes faran el màxim de pràctiques possibles, tant de llengua oral com de llengua escrita. Hi rebran l'ensenyament i hi faran els aprenentatges.

La **normalització lingüística**, segons el *Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans* és el procés sociocultural pel qual una comunitat lingüística articula un pla d'actuacions encaminades a evitar que la seva llengua, en contacte amb una altra, es vegi sotmesa a una restricció funcional i a una reducció formal progressives i, eventualment, a la seva substitució per aquesta segona.

Quin nivell d'aprenentatge de català poden fer els alumnes, si no es veuen necessitats d'usar la llengua catalana, ni de forma oral ni per escrit?

Totalment d'acord amb aquesta definició, hi afegiré la que a mi m'ha quedat després de la meua experiència docent i d'haver llegit uns quants llibres de Sociolingüística que parlen sobre aquesta qüestió: La normalització lingüística és un procés mitjançant el qual una llengua va recuperant tots els àmbits d'ús que havia perdut, en estar en contacte amb una altra que l'havia anat substituint. El contrari de normalització lingüística seria la substitució lingüística que significa la desaparició d'una llengua. En el nostre cas, de la llengua catalana. I el que es pretén és precisament evitar-ho.

I això s'aconsegueix perquè els alumnes van augmentant els seus àmbits d'ús de la llengua catalana, i quan fan una assignatura en català, usen la llengua oral i la llengua escrita en català. I això significarà normalitzar la llengua catalana en el centre.

Què hem de dir de l'**ús normal com a vehicle usual**, sinó una repetició de tot el que hem dit. Que als Centres hem utilitzat unes estratègies educatives, uns mètodes d'ensenyament, una llengua vehicular, que ha possibilitat que els alumnes l'apreguessin, perquè l'empraven, i d'aquesta manera hagin pogut arribar a usar-la amb tota normalitat, i d'una manera habitual en la seva relació amb el professorat, amb l'alumnat i a les classes que es feien en llengua catalana. Segurament no farà falta explicar quina ha de ser la llengua ni com s'ha d'utilitzar dins les classes que es fan en llengua castellana, anglesa, francesa, alemanya, etc.

Referent a aquests aspectes que hem tractat, de la *Guia per a l'elaboració del Projecte lingüístic de Centre*, que hem citat anteriorment, podem extreure'n els següents fragments: "*El paper del centre escolar, com a nucli de formació i com a referent cultural, ha de proporcionar a l'alumnat el marc adequat perquè les mancances lingüístiques en els àmbits social cultural i familiar siguin compensades*". Aquesta explicació ens indica d'una manera absolutament clara, que quan sapiguem que el nostre alumnat té moltes mancances en la nostra llengua, no serà perquè adoptem la postura de fer els mínims en la llengua que dominen menys, sinó que hauré de fer els màxims perquè així actuarem d'una manera compensatòria.

També hi trobam "*La presència del català en tots els àmbits d'ús, interns i externs, tant a nivell oral com escrit, ha de ser objecte ineludible de planificació per part del centre*". Crec que aquest fragment no necessita cap explicació addicional. Només una altra petita reflexió servirà per aclarir-nos els dubtes que encara poguéssim tenir.

Bases teòriques per comprendre què significa fer l'ensenyament d'algunes àrees o de totes en llengua catalana.

En principi pareix molt simple i està explicada suficientment, des del punt de vista sociolingüístic, la necessitat de recobrar àmbits d'ús per a la llengua que havia estat perseguida i anorreada. L'ensenyament de les àrees del currículum són àmbits d'ús que es pretenen recuperar. Però quines bases teòriques podem argüir a favor de l'ensenyament en una llengua que vol ésser recuperada? Per fer l'explicació que ve a continuació em basaré en dos articles apareguts a la revista *COM ensenyar català als adults* de setembre de 1987: *Aprentatge i adquisició* de Earl W. STEVICK i *Teoria de l'aprenentatge* de Jack C. RICHARDS i Theodore S. RODGERS, traduïts de l'original anglès. Parlen i intenten diferenciar l'aprenentatge de l'adquisició. Assenyalen que l'adquisició d'una llengua es produeix d'una forma natural i normal. Seria la manera com totes les persones han après la seva primera llengua i l'aprenentatge seria allò que pretén fer una tercera persona quan vol que una altra acceleri el procés de l'adquisició. Seria, per exemple, el que es fa a les escoles, que pretenen que els alumnes facin aprenentatges per accelerar les seves adquisicions. Els aprenentatges de matemàtiques serveixen per aprovar l'assignatura quan es realitzen proves o exàmens, en canvi l'adquisició seria quan l'alumne es capaç d'anar a comprar a una botiga i comprar una sèrie de coses. Saber quan gasta i si paga amb un bitllet determinat, conèixer quan li han de tornar.

Quant a l'aprenentatge de la llengua catalana, podríem pensar en l'aprenentatge de normes, regles fonètiques, ortogràfiques, sintàctiques, morfològiques, lèxiques, etc.

Aquest coneixement seria útil per aprovar l'assignatura, però solament quan es troben en una situació quotidiana i són capaços de comprendre o expressar-se oralment i de comprendre els textos escrits i saber-los utilitzar, si en aquests moments saben fer un bon ús de l'aprenentatge de les regles que han après, podem dir que han realitzat una adquisició de la llengua. I si l'escola té poques situacions reals, que quasi sempre s'han de simular, respecte a la llengua, s'ha de dir que usar-la en un context que no sigui la classe específica, sinó la d'altres matèries, és el lloc idoni perquè els alumnes puguin demostrar que han fet al-

gun tipus d'adquisició de la llengua catalana. Aquestes adquisicions s'han de provocar dins la classe de llengua, però les classes de les altres àrees són llocs fonamentals.

Un altre argument seria que ja l'any 1981, quan al Principat varen fer el I Simposi sobre l'ensenyament del català als no catalanoparlants, ja es va arribar a la conclusió que l'ensenyament durant 3 hores de l'assignatura de català, no servia per aprendre la llengua pròpia del país a quasi un 50% de l'alumnat no catalanoparlant. I d'allà ja varen sortir els primers agosarats que es varen dedicar a fer immersió i varen demostrar que estaven en el bon camí, per molt que l'escola mai no serà un lloc des

del qual es pugui garantir la normalització lingüística, però parlem de què es pot fer. Quan a la majoria de comarques barcelonines s'ha demostrat l'èxit obtingut per la immersió lingüística, aquí ens estam plantejant, arribar a fer un 50% d'ensenyament en català, sense saber què vol dir fer ensenyament en català. Quan trobam que sorgeixen a tot arreu contraris de la normalització lingüística del català: defensors de la llibertat de tria de llengua en arribar a l'escola, detractors de la unitat de la llengua, contraris a fer la immersió lingüística en llengua catalana, abanderats del castellà amenaçat, etc., aquí ens trobam que la

gent més o manco conscienciada per dur endavant programes de normalització lingüística, dubta davant l'obligatorietat que suposa per a l'alumnat fer l'ensenyament d'una assignatura en català, que suposa que haurà d'escoltar i entendre les explicacions del professorat en català, haurà d'expressar-se en aquesta llengua, igualment hi haurà de llegir el llibre de text i d'altre material complementari i hi haurà de fer els treballs i les proves escrites avaluadores.

Existeix també aquell argument de tots sabut que és que

s'aprèn a fer qualsevol cosa quan aquesta cosa es fa, per tant s'aprèn a usar una llengua quan aquesta s'usa. No crec que necessitem cap autoritat que ens ho confirmi, però Josep Maria ARTIGAL al llibre *La immersió a Catalunya*, reproduïx les cites següents: "l'única manera com es pot aprendre a utilitzar el llenguatge és usant-lo en situacions comunicatives" de Bruner, i referint-se a una segona llengua, "és com a usuaris de la nova llengua que esdevenim aprenents d'aquesta llengua" de Di Pietro. És clar que les situacions comunicatives, a l'escola, s'han de simular, però el fet d'usar la llengua a una assignatura diferent, ja és una situació comunicativa.

Reprenem la discussió i orientacions finals

La situació actual pot convertir-se en alarmant, perquè si avui l'ensenyament en català és un acte de voluntarisme, demà, ja aprovat el decret de mínims (mentre estava escrivint aquest article ha dimitit el conseller de Cultura), resultarà que es vol arribar a un bilingüisme escolar igualitari, que se suposa que es farà de la manera següent:

- una part de l'horari escolar dedicada a l'ensenyament de la llengua catalana.
- una part igual de l'horari escolar dedicada a l'ensenyament de la llengua castellana.
- una part de l'horari escolar dedicada a la llengua anglesa, i d'altres si n'hi ha més.
- de la resta de matèries, s'han d'impartir el mateix nombre d'hores en llengua catalana i en llengua castellana.

Si resulta que el 50% en castellà, es fa efectivament en castellà, ja que així es fa a tot arreu, i del 50% en català, a molts de centres els alumnes només hi fan una o dues habilitats lingüístiques, això voldrà dir que, valorant cada una de les habilitats lingüístiques com un 25%, del 50% corresponent, el resultat global i real serà aquest:

- Ús del castellà per part dels alumnes = 85%
- Ús del català per part dels alumnes = 15%

On són les parts iguals? Seguiriem com sempre amb les parts i quarts. I ja hem trobat la solució per a tots aquells que no volen fer l'ensenyament en català.

El darrer argument que vull rebatre és aquell que diu: **No es pot obligar els i les alumnes a parlar i escriure en una llengua determinada en una matèria del currículum, perquè és antidemocràtic i anti no sé què.** A aquestes persones els contestaré amb una bateria de preguntes: **No és obligatori fer l'aprenentatge en llengua anglesa, oral i escrita, a Anglaterra? No és obligatori fer l'aprenentatge en llengua francesa, oral i escrita, a França? No és obligatori fer l'aprenentatge en llengua castellana,**

oral i escrita, a Castella? No és obligatori haver d'estudiar Matemàtiques a l'alumnat de l'educació obligatòria? No és obligatori haver d'estudiar Plàstica a l'alumnat de l'educació obligatòria? No obligam als àrabs a estudiar en una llengua que no és la seva? I als xinesos? I als japonesos?

No és obligatòria l'assistència de l'alumnat a l'educació obligatòria? No és obligatori demostrar un determinat comportament per poder assistir a classe, a l'educació obligatòria? No és obligatori que l'alumnat hagi de fer tots els treballs obligatoris que els ha posat el professorat per aprovar les assignatures? I tot això significa que les escoles no són democràtiques? Seguiu fent-vos preguntes fins a l'infinit i contestau-les.

En principi pareix molt simple i està explicada suficientment, des del punt de vista sociolingüístic, la necessitat de recobrar àmbits d'ús per a la llengua que havia estat perseguida i anorreada

Després de demanar a persones que han lluitat per aconseguir la normalització lingüística de la nostra llengua en aquesta dissortada terra, he aconseguit respostes clares i nítides en el sentit que us he explicat, i he obtingut respostes ambigües, respostes que no deixaven les coses massa clares. Desig que les persones que assessoren sobre aquests temes, deixin d'esser simples tècnics de **comprensió lectora** (que ajuden a entendre textos escrits) i que actuïn com a tècnics **sociolingüístes** de veritat (si és que dir això no és una bestiesa) perquè si no s'aclareix aquest tema, no hauré avançat cap passa. Us recordaré unes paraules de Josep M. LLOMPART a *Reflexions sociolingüístiques des de Mallorca*, publicat a la revista COM, de desembre de 1987: "El problema no és, doncs, el català com a llengua de cultura, sinó el català

com a llengua d'ús. És el perill que jo anomeno llatinització del català, és a dir, el perill que corre de seguir un procés similar en alguns aspectes del llatí. Pensem que el llatí va ésser a tot l'Occident la llengua més alta fins gairebé el segle XIX. En el carrer ningú no l'emprava ja, havia perdut totes les posicions en el nivell baix; però era l'idioma de màxim prestigi, el gran idioma de cultura. Era la llengua de la filosofia -fins que a poc a poc ho va deixar de ser-, era l'idioma de la ciència -fins que a poc a poc ho va deixar de ser-, era l'idioma de la poesia -fins que a poc a poc ho va deixar de ser. Fins no fa gaire va ser encara l'idioma de la litúrgia catòlica romana, i també d'aquest últim reducte ha estat finalment expulsat. És la fi de tota llengua de cultura que només és llengua de cultura. Vet ací el perill greu i profund que amenaça avui en dia el català i davant el qual hem d'adoptar les precaucions més fermes".

Deu anys després, s'ha adoptat alguna precaució per part dels poders públics?

Després d'haver-se demostrat al Quebec que la normalització del francès davant l'anglès, era el sistema d'immersió lingüística a l'escola. Després que al Principat de Catalunya i a Mallorca s'hagi demostrat que l'únic sistema que hi havia perquè al final de l'escolarització obligatòria es dominassin igualment els dos idiomes (català i castellà), era l'ensenyament totalment en llengua catalana, ara en el mes de juny de 1997 se'ns vol fer creure que tenim la Seu plena d'ous perquè es publicarà (si el conseller nou l'assumeix) un decret de mínims que parla de llengua voluntària o a escollir en el primer ensenyament, i després d'un 50%, i de forma tan ambigua.

Si aquestes són les precaucions, no hi ha cap dubte que es compliran els vaticinis de Josep Maria Llopart (que sempre va ésser optimista) i la llengua catalana no arribarà a finals del segle XXI. Si això passa, els polítics que ostenten el poder (principalment) i tots els altres en serem responsables. □

“En la fèrtil, rica e delitosa illa d'Anglaterra . . .”

ELS ESTUDIS DE CATALÀ A LA GRAN BRETANYA

“En la fèrtil, rica e delitosa illa d'Anglaterra habitava un cavaller valentíssim, noble de llinatge e molt més de virtuts, lo qual per la sua gran saviesa e alt enginy havia servit per llong temps l'art de cavalleria ab grandíssima honor, la fama del qual en lo món molt triümfava, nomenat lo comte Guillem de Varoic.”¹

Pere Santandreu

Universitat de les Illes Balears. University of Sheffield.

Els inicis

Quan a finals del segle XV es publica a València la novel·la *Tirant lo Blanc*, Joanot Martorell i Martí Joan de Galba, els seus autors, qualifiquen Anglaterra d'illa fèrtil, rica i delitosa. En aquest cas, no es tracta de cap fet transcendent, ja que els episodis del *Tirant lo Blanc* a Anglaterra no fan més que continuar amb la tradició d'intercanvi cultural que existia entre els països europeus durant tota l'edat Mitjana. Justament, també a finals del segle XV, William Caxton, considerat l'introduïdor de la impremta a Anglaterra, tradueix el *Llibre de l'orde de cavalleria* a l'anglès (1478)², i, per tant, Ramon Llull, *pater patriae*, esdevé un dels primers escriptors traduïts i duts a la impremta anglesa.

En aquest sentit, les relacions culturals entre els Països de la Corona d'Aragó i Anglaterra havien estat històricament regulars i constants. Més endavant, tanmateix, la Corona d'Aragó entra en l'òrbita de poder de Castella i, evidentment, quan al segle XVIII desapareixen les lleis pròpies i s'hi instaura el Decret de Nova Planta, totes les relacions dels països de parla catalana amb l'exterior hauran de passar forçosament pel filtre castellà. Cal recordar que

a la decadència política li segueix una decadència cultural, que no canvia de rumb fins a la primera meitat del segle XIX, amb la irrupció del moviment artístic de *la Renaixença*.

És, també, al segle XIX, quan els més eminents filòlegs alemanys, espanyols, francesos i italians (Francesc Camboliu, Adolf Helfferich, José Amador de los Ríos, Marcelino Menéndez y Pelayo, Enrico Cardona, Otto Denk, Alfred Morel-Fatio) s'interessen vivament per la llengua catalana i n'inauguren el seu estudi científic dins el camp de la romanística. Tanmateix, però, si el segle XIX havia suposat l'inici de l'interès científic de la llengua i literatura catalanes, és al segle XX quan la inclusió d'assignatures de temàtica catalana es manifesta de forma ben visible i definitiva a les universitats europees. L'any 1906 se celebra a Barcelona el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, en el qual un mallorquí, mossèn Antoni Maria Alcover, recopilador de les *Rondalles Mallorquines* i iniciador de la vasta obra del *Diccionari Català-Valencià-Balear*, té un paper fonamental. En aquest congrés hi participa una nodrida representació d'erudits estrangers, que esdevindran els especialistes de català a les universitats europe-

es. Ben aviat, de fet, començarem a veure'n els fruits. Tant és així que a la *Revue Hispanique* francesa apareixen articles dedicats a la cultura dels Països Catalans; a Itàlia, Arturo Farinelli, Ezio Levi i Bernardo Sanvisenti posen en marxa els cursos de català; Bernhard Schädel, que havia estat mestre de mossèn Alcover, l'any 1925 introdueix cursos de cultura catalana a la universitat alemanya d'Hamburg; i Edgar Allison Peers inaugura la catalanística britànica quan el 1920 es crea la primera càtedra de castellà a la universitat de Liverpool. Aquest investigador va dedicar part de la seva recerca a aprofundir els seus coneixements de literatura medieval. I va ser per aquest camí fascinant de la història i del passat que va arribar a la gran figura de la nostra literatura: Ramon Llull. El Dr Allison Peers va quedar com a encantat amb aquest escriptor nascut a Mallorca devers l'any 1232 i mort potser màrtir vuitanta anys més tard.

La dictadura del general Franco

Veiem, per tant, que durant els anys de la segona República espanyola (1931-1936) els estudis de llengua i cultura catalanes s'han anat introduint de manera progressiva a les universitats. Tanmateix, però, el terrabastall que va causar la guerra civil i la posterior implantació de la dictadura del general Franco varen suposar la prohibició de qualsevol manifestació cultural que no s'expressés en castellà. Mentre la dictadura militar bandejava de la vida pública la cultura catalana, aquesta era valorada a l'estranger³. Concretament a la Gran Bretanya, podem parlar de tres centres importants d'estudi: la universitat de Liverpool i el Dr Allison Peers, la universitat de Belfast amb el professor González Llubera, i la universitat de Cambridge entorn del professor Josep M. Batista i Roca.

En moltes ocasions, els estudis de català s'inclouen dins la branca de llengües romàniques; ara bé, en el cas del Regne Unit, és el departament d'estudis hispànics el que

sol englobar els estudis de castellà, de portuguès i de català. Per tant, quan es fa referència als *estudis hispànics* es vol comunicar la idea de globalitat o complexitat peninsular. En aquest sentit, les disciplines hispàniques abracen l'estudi de les manifestacions culturals produïdes dins el domini lingüístic del portuguès o del castellà —tant peninsular com americà—, i del català. Com que a la Gran Bretanya el sistema universitari és prou flexible un estudiant pot accedir als cursos de llengua o literatura catalana des de carreres diferents (literatura anglesa o economia, per exemple). Normalment, però, són els alumnes que segueixen la titulació d'estudis hispànics els que trien l'opció de català.

Seguint, doncs, la tendència de considerar la península Ibèrica no com un tot homogeni sinó com un grup de pobles i cultures semblants i distintes alhora, després de la guerra civil, quan les diverses llengües de l'estat espanyol, llevat del castellà, eren prohibides, a Anglaterra es continua el seu estudi. Precisament, l'any 1954 es funda l'*Anglo-Catalan Society*, o societat anglo-catalana que agrupa una comunitat d'estudiosos dispersos geogràficament arreu del Regne Unit. En paraules del Dr Alan Yates, "la fundació de l'associació va confirmar i estabilitzar l'estatus del català dins el món acadèmic britànic, en un període en què la llengua i la cultura catalanes patien *in situ* la més dura repressió"⁴. L'objectiu que actualment la societat s'imposa és el de promoure el coneixement i l'estudi de la cultura catalana a la Gran Bretanya, i d'estimular les relacions culturals entre els països de parla catalana i la Gran Bretanya. Anualment, se celebra una conferència que té lloc successivament a diverses universitats britàniques, en què es tracten diversos aspectes de la cultura dels Països Catalans —història, música, art, literatura, llengua, etc...—⁵. El 1980, l'*Anglo-Catalan Society* va iniciar una col·lecció pròpia de publicacions —l'*Anglo-Catalan Society Occasio-*

nal Publications—, adreçades tant a estudiosos com al gran públic, en les quals són analitzats els temes de més relleu de la nostra cultura. Per altra banda, i amb la intenció d'incentivar la recerca, l'*Anglo-Catalan Society* convoca anualment algunes beques i borses d'estudi, que faciliten el desplaçament dels investigadors"⁶. Com a reconeixement a la tasca de divulgació científica que l'associació ha dut a terme, li han estat concedits el *Premi Ramon Llull* (1986) i la *Creu de Sant Jordi* (1992).

Més endavant s'han anat creant altres associacions a d'altres països europeus, com ara l'*Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalana* (1973), l'*Associazione Italiana di Studi Catalani* (1978), la *North American Catalan Society* (1978), la *Deutsch-Katalanische Gesellschaft* (1983) i finalment l'*Association Française des Catalanistes* (1990).

La democràcia

Amb l'arribada de la democràcia, s'han iniciat a les terres de parla catalana diferents processos de normalització lingüística, de magnitud i abast diferent. S'ha assenyalat que per aconseguir una normalització reeixida s'ha de treballar a nivell intern, és a dir, de recuperació de tots els àmbits d'ús dins els Països Catalans, i a nivell extern. Aquest darrer nivell implica la promoció de la cultura i la llengua catalana a fora del seu propi domini lingüístic.

Bàsicament han estat el Govern de la Generalitat de Catalunya i les universitats d'arreu dels Països Catalans els organismes que han promogut l'estudi de la nostra cultura a l'estranger. De fet, es tracta de fer justícia científica, ja que si la llengua catalana posseeix més parlants que algunes llengües europees i, alhora, disposa d'una rica i variada literatura, és evident que cal que se n'imparteixin classes a les universitats estrangeres. Dins la dècada dels vuitanta es va crear el *Comissariat per a la Promoció Exterior del Català*, entre les funcions del qual hi ha la coordinació dels lectorats de català. Un *lector* duu a terme diverses activitats, que comprenen l'ensenyament de la llengua, la literatura i aspectes de la cultura dels Països Catalans, la participació en accions de promoció, projecció i difusió culturals, i la col·laboració en el departament universitari al qual ha estat assignat. La Generalitat de Catalunya, per tant, ha seguit una política de creació de lectorats a les universitats més prestigioses del món, sobretot, però, a Europa. Durant el curs acadèmic 1994-95, existien 69 lectorats en què participava el Govern autònom del Principat de Catalunya. Actualment, "hi ha més de dos-cents centres que ensenyen català al món, distribuïts en quatre continents: Europa, Amèrica, Àsia i Oceania. L'Àfrica pateix una situació econòmica greu, i, tanmateix, al Camerun ja hi ha més de 250 estudiants que durant el curs acadèmic de

1993-94 varen seguir un curs de llengua catalana (Universitat de Yaoundé 1)⁷⁷.

El *Comissariat per a la Promoció Exterior del Català* també coopera en l'organització de les *Jornades Internacionals per a Professors de Català a l'estranger*, que l'any 1996 varen tenir lloc a la ciutat de Morella (Castelló de la Plana) entre el 22 i el 25 de juliol. En aquestes jornades es discuteixen temes de didàctica de la llengua catalana com a llengua estrangera i s'analitzen els resultats obtinguts en la tasca docent. La Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat també ha creat el *Certificat Internacional de Català*, que acredita el coneixement de la llengua catalana a aquelles persones que l'aprenen com a llengua estrangera⁸. A la convocatòria de 1996 hi ha hagut vint-i-dos centres que l'han organitzat, i tres-cents trenta-set persones que s'hi han presentat.

Les universitats d'arreu dels Països de parla catalana també han jugat i continuen jugant un paper molt important en la tasca

de promoció de la llengua catalana a l'exterior. Per una banda, els congressos internacionals que tenen lloc en el marc de les universitats, com el *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana* o qualsevol altre congrés que tingui una dimensió internacional (com, per exemple, el cas del Congrés de la *Société Internationale pour l'Étude du Théâtre Médiéval* celebrat a Girona l'any 1992), donen fe de la vitalitat i l'ús de la llengua catalana. Per una altra banda, en els seus acords de col·laboració amb universitats estrangeres es deixa constància de l'ús del català com a vehicle de comunicació. Concretament la Universitat de les Illes Balears (UIB) va iniciar un programa de cooperació amb la Universitat de Sheffield (Anglaterra) que fins ara ha donat uns fruits molt positius. Va ser a partir d'una iniciativa coordinada entre els departaments de filologia catalana i de filologia espanyola de la UIB i del *Department of Hispanic Studies* de la Universitat de Sheffield que es va inaugurar un *Programa*

de Llicenciatura doble. Aquest programa permet que estudiants de les Illes Balears que segueixen la carrera de filologia catalana o de filologia espanyola a la UIB puguin obtenir, després d'estudiar un any en aquella universitat anglesa, tant la titulació que atorga la UIB com la que es concedeix al Regne Unit. Aquest conveni també possibilita que estudiants britànics puguin assistir als cursos de filologia catalana o de filologia espanyola que s'imparteixen a la UIB. Per altra banda, s'ha creat a Sheffield la *Balearic Islands Chair of Catalan*, càtedra de català que s'ocupa de diversos estudis sobre les Balears i representa un fòrum de discussió internacional. Al mateix temps, la UIB també finança una plaça de lector de llengua i literatura catalanes (*UIB Assistant Lecturer*) a la *University of Sheffield*.

A poc a poc, però de manera progressiva, han anat sorgint altres iniciatives, que enforteixen el procés de recuperació cultural i consoliden el restabliment de la llen-

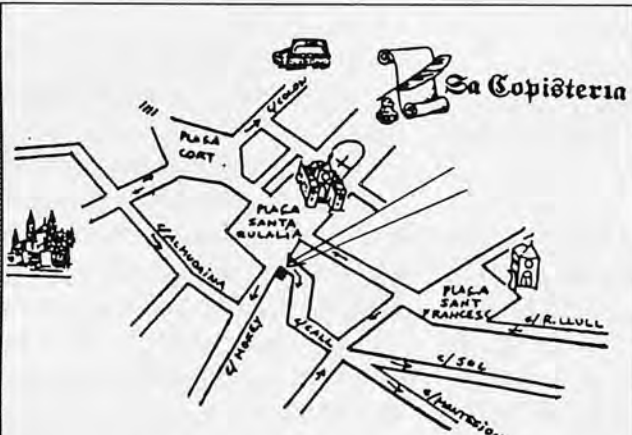

Sa Copisteria

des Call S.L.

Plaça Sta. Eulàlia / C/ Morey, 1

Tel: i Fax: 72 17 86 Palma 07001

En ple Centre Històric

FOTOCÒPIES EN COLOR

100 ptes

- Fotocòpies
- Multicòpies
- Fotocòpies en color
- Còpies de plànols
- Plastificacions
- Enquadernació ràpida
- Revistes i fullets
- Impressió làser
- Impremta ràpida
- Termografia
- Servei de telefax
- Fotocòpies en paper ecològic reciclat 100%
- Venda de paper reciclat
- Servei de recollida i entrega a domicili
- Professionalitat total

gua catalana com a vehicle d'expressió d'una comunitat lingüística ben dinàmica. El Govern d'Andorra, per exemple, finança un lectorat de català a la Universitat Carolina de Praga, a la República Txeca. Des de València, la *Fundació Ausiàs March* reuneix anualment en el marc dels *Premis Octubre* els representants dels departaments de català que existeixen al món. La *Fundació Congrés de Cultura Catalana* concedeix borses d'estudi perquè estudiants estrangers assisteixin a cursos de català a l'estiu. Finalment, sempre esdevenen ben suggerents les iniciatives puntuals, com la de l'Ajuntament de Sant Llorenç (Mallorca), que va concedir una borsa d'estiu a un estudiant de català de la Universitat de Sheffield perquè passàs uns dies a l'*Escola Municipal d'Estiu-1996* fent-hi classes d'anglès, i, alhora, posant en pràctica els seus coneixements de les diferents varietats dialectals de la llengua catalana.

Després de la guerra civil, quan les diverses llengües de l'estat espanyol, llevat del castellà, eren prohibides, a Anglaterra es continua el seu estudi

---

En la fèrtil, rica e delitosa illa d'Anglaterra...

Possiblement, la Gran Bretanya sigui un cas comparable al d'Alemanya pel que fa a l'interès demostrat per la llengua i la cultura catalanes. En aquests moments, a Anglaterra es poden seguir classes de llengua i/o cultura catalanes amb professors nadius a les universitats de Londres, d'Oxford, de Southampton, a la *Winchester School of Art*, a la universitat de Bristol, a la de Cambridge, a la de Wolverhampton, a Liverpool, a Manchester, a Salford i a Sheffield. Al País de Gal·les, es fan classes a Cardiff i a Swansea (*University of Wales*),

mentre que a Escòcia almenys les universitats de Stirling, Strathclyde i Glasgow compten a un professor nadiu.

Els estudis formals de català a les universitats britàniques s'estructuren en forma *undergraduate studies* i de *postgraduate studies*, de manera que el primer apartat correspondria a estudis de primer i segon cycle universitaris i el segon a estudis de tercer cycle. Durant el curs acadèmic 1996-97 a la ciutat de Sheffield, la universitat de la qual s'ha consolidat com un dels centres majors en el Regne Unit per a l'estudi de la cultura catalana, el programa de català inclou cursos de llengua, i les assignatures de *la Renaixença*, *Llengua i cultura a les Illes Balears*, *Introducció a la literatura catalana medieval*, *Literatura catalana del segle XX*, i *Societat i cultura catalana medieval*. Tanmateix, la universitat de Sheffield no es limita als cursos per a estudiants universitaris, sinó que la *Division of Adult Continuing Education* —departament semblant a la nostra *universitat oberta* tot i que molt més complex— ofereix un curs de català per a adults. D'aquesta manera, el català figura entre l'oferta de llengües, al costat, doncs, de l'italià, el francès, l'espanyol, el neerlandès, l'àrab o el swahili.

També es fa necessari que la llengua catalana sigui present a les Fires de Llengües que s'organitzen arreu d'Europa. En ocasions, es tracta de presentar-hi la situació social en què aquests idiomes es troben, com és el cas de la *Fira de Llengües* celebrada a la *Hallam University* (Sheffield) durant la primavera del 1995; en d'altres, s'hi mostra el material didàctic nou, que de vegades ha estat elaborat a les mateixes universitats on s'ensenya aquella llengua. Justament, la confecció de material didàctic és una altra de les tasques que duen a terme els centres universitaris. Concretament, de la Universitat de Sheffield han aparegut *Teach Yourself Catalan* i *A Catalan Handbook for Digui, digui*, mètodes diguem-ne tradicionals, alhora que s'hi van dissenyant projectes que incorporen tec-

nologies i propostes didàctiques més innovadores.

I si els congressos internacionals que tenen lloc a terres dels Països de parla catalana són un signe de la vitalitat de la cultura que els produeix, a l'estranger esdevenen un factor de dignificació i una mostra de rigor científic. La Reunió Anual de l'*Anglo-Catalan Society*, ja esmentada, és la veterana, mentre que la *London Conference on Catalan Studies*, o *Conferència d'estudis catalans a Londres* enguany ha arribat a la seva setena convocatòria. També de caràcter anual és la Reunió de Lectors o *Lectoràs* en què participen els lectors de català que exerceixen a Anglaterra, i que sol tenir lloc a universitats diferents. Precisament, durant el curs acadèmic 1995-96 s'hi va tractar el tema de l'aplicació de la informàtica a l'ensenyament de llengües estrangeres. Finalment, la universitat d'Oxford va inaugurar, també durant el mateix curs acadèmic, el seu *Forum for Iberian Studies*, que va incloure ponències sobre Portugal, Galícia i els Països Catalans.

En definitiva, a la fèrtil, rica i delitosa illa d'Anglaterra —com definien aquell país els autors del *Tirant*— els estudis de llengua i cultura catalana s'han consolidat i han assolit el lloc que els correspon entre l'ensenyament de les llengües modernes

---

En definitiva, a la fèrtil, rica i delitosa illa d'Anglaterra —com definien aquell país els autors del *Tirant*— els estudis de llengua i cultura catalana s'han consolidat i han assolit el lloc que els correspon entre l'ensenyament de les llengües modernes. L'exemple de neutralitat científica que ens aporta l'experiència anglesa o l'alemanya potser podria ser utilitzat de model a l'estat espanyol. En aquest sentit, és de lamentar

el bandejament que sofreix l'estudi de la llengua i cultura d'una part important de la població d'aquest estat en les universitats de fora del domini lingüístic català. Es tracta d'un error històric i d'un cas d'injustícia científica el fet que gairebé cap universitat castellana no ofereixi la possibilitat de triar una assignatura de llengua o cultura catalana. Potser els casos de Bèlgica i Suïssa també ens podrien servir d'exemple, on una situació de marginació dins el propi estat com la nostra seria impensable. Tanmateix, segurament ens pertoca a nosaltres despertar de la inèrcia i del conformisme i reclamar els drets que, com a poble, ens corresponen. □

¹ Joanot Martorell i Martí Joan de Galba (1979), *Tirant lo Blanc*. Editorial Ariel. Barcelona. Pàg. 118.

² Martí de Riquer *et alii* (1984), *Història de la literatura catalana*. Editorial Ariel.

Barcelona. Volum 1. Pàg. 253. Assenyala Riquer que a partir d'una versió francesa del *Llibre de l'orde de cavalleria* "es feren una traducció escocesa (1456) i l'anglesa de William Caxton (1478), joia de la bibliografia i de la literatura britàniques[...]".

³ Xavier Barral i Altet (1971), *L'ensenyament del català a Europa i Amèrica del nord*. Barcelona. Pàg. 9.

⁴ Alan Yates (1994), "El pi de les tres branques" in «Serra d'Or», 410, pàg. 54.

⁵ Els tres darrers congressos s'han celebrat a les universitats de Bristol (1994), Fitzwilliam College de Cambridge (1995), i Sheffield (1996).

⁶ Pere Santandreu (1995), "Ensenyar català a Anglaterra" in «Flor de Card», 214, març, pp. 8-10.

⁷ M Carme Altés *et alii* (1995), *L'ensenyament del català al món*. Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència i Departament de Cultura. Pàg. 8. Per a més informació, vegeu August Bover, Montserrat Gimeno, Núria Jornet, Montserrat Panadès, Adriana Pujol (1993), *Els lectors de català: organització i programes*. Generalitat de Catalunya (Dept. de la Presidència i Dept. de Cultura) i August Bover i Font (1993), *Manual de Catalanística*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Diputació de Tarragona (Biblioteca Serra d'or, 124).

⁸ Aquest certificat s'integra dins els que expedeix l'Association of Language Testers in Europe, associació europea que aplega organismes que elaboren proves de la llengua pròpia com a llengua estrangera.

SERVEI DE
LLIBRES
ESTRANGERS
LLIBRES
DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES
I LLIBRES
INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca) Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BOSÈNDORFER • C.BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi

El millor servei post-venda Més de 70 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS

LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS

INSTRUMENTS HISTÒRICS

(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)

PIANOS ELÈCTRICS • ACCESORIS • TRANSPORTS

Octubre 97

Novetats

HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ

BASSA, R.

OLIVER, M.F.

Les Escoles d'Estiu de Mallorca (1968-1996).

1997, 188 p. 1.400 pts.

CAPITÁN, A.

La educación en la primera república española (1873).

1997, 191 p. 1.950 pts.

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ EDUCATIVA

GARAGORRI, X.

MUNICIPIO, P.

(Coords.)

Participación, autonomía y dirección en los centros educativos.

1997, 409p. 4.000 pts.

A.A.V.V.

Órganos de gobierno de la universidad.

1997, 160 p. 2.500 pts.

DOMÈNECH, J.

VIÑAS, J.

La organización del espacio y del tiempo en el centro educativo

1997, 152p. 1975 pts.

EDUCACIÓ SOCIAL I ESPECIAL

OTERO, P.

ARROYO, A.

Transición a la vida adulta.

Programa formativo para alumnos de Educación Especial.

1997, 142p. 1.300 pts.

GENERALITAT DE CATALUNYA

Igualtat d'oportunitats noies i nois.

Orientacions per al desplegament del currículum.

1997, 64 p. 450 pts.

CALVO, A.R.

MARTÍNEZ, A.

Técnicas y procedimientos para realizar las adaptaciones curriculares. (Inclou disquet).

1997, 295 p. 2.750 pts.

TEORIES DE L'EDUCACIÓ

VEIGA, A.J. (Comp.)

Crítica post-estructuralista y educación.

1997, 290 p. 1.975 pts.

AVALUACIÓ

TENBRINK, T.D.

Evaluación, guía práctica para profesores. (4a edició).

1997, 460 p. 3.500 pts.

L'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

FIERRO, A.

El hecho religioso en la Educación Secundaria.

1997, 284 p. 2.948 pts.

GONZÁLEZ, R.

DÍEZ, E.

Educación en valores. Acción tutorial en la ESO.

1997, 141p. 1.590 pts.

DEL CARMEN, L. (Coord.)

La enseñanza y el aprendizaje de las ciencias de la naturaleza en la Educación Secundaria.

1997, 222 p. 2.840 pts.

BAIGORRI, J. (Coord.)

Enseñar y aprender tecnología en la Educación Secundaria

1997, 293 p. 3.640 pts.

ZURBANO, J.L.

Diseño de las áreas de enseñanza en ESO.

1997, 391 p. 3.400 pts.

CURRÍCULUM

ESCUDERO, J.M. (Coord.)

Diseño y desarrollo del currículum en la Educación Secundaria.

1997, 209 p. 2.600 pts.

ROCA, E.

El desarrollo curricular en Secundaria.

1997, 206 p. 2.200 pts.

EDUCACIÓ I MITJANS TECNOLÒGICS

MORENO, I.

La radio en el aula. Posibilidades para comunicar de forma creativa.

1997, 122 p. 1.200 pts.

PSICOLOGIA EDUCATIVA

MOLINA, S. E.

Escuelas sin fracasos.

Prevención del fracaso escolar desde la pedagogía interactiva.

1997, 137 p. 1.400 pts.

GOIZENS, C.

La disciplina escolar.

Prevención e interacción en los problemas del comportamiento escolar.

1997, 239 p. 2.830 pts.

INNOVACIÓ EDUCATIVA

APPLE, M.W.

BEANE, J.A.

(Comps.)

Escuelas democráticas

1997, 167 p. 1.680 pts.

FORMACIÓ PROFESSIONAL

RUBIO, M.J.

La F.P. continua i els agents de formació.

1996, 158 p. 2.155 pts.

LÓPEZ, F.

Formació, qualificació i mercat.

1995, 150p. 237 pts.

Embat
Llibres

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E

• Geranis Centre

Tel. 71 33 50 Fax 72 04 44

• 07002 Palma de Mallorca

CIMERA INTERNACIONAL DE L'EDUCACIÓ - MÈXIC 1997 -

LES ORGANITZACIONS SINDICALS DAVANT LA RESPONSABILITAT SOCIAL D'EDUCAR

Amb aquest lema ha tingut lloc, entre els dies 10 i 14 del mes de febrer a la Ciutat de Mèxic, la Cimera Internacional de l'Educació organitzada per la Confederació d'Educadors Americans i auspiciada per la UNESCO, que ha comptat amb la participació de més de cinquanta representacions de països dels continents americà i europeu. Una oportunitat, sens dubte, per conèixer la realitat educativa del nostre entorn, establir comparacions, analitzar les incidències externes sobre els sistemes educatius i sobretot per unir esforços i construir camins de futur.

El tema central dels debats ha estat el paper que correspon a l'educació en el llinar del s.XXI, en un context dominat pel pensament únic i les idees neoliberals, la capacitat d'incidència de l'educació de cara a la millora del nivell de desenvolupament de la ciutadania i dels pobles i la capacitat de les organitzacions sindicals per obrir camins cap a una societat més justa, igualitària i democràtica.

La primera constatació ens deixa clar que malgrat les diferències dels països representats hi ha més elements comuns a tots ells dels que poguéssim suposar. La globalització, la primacia dels interessos econòmics, la desregulació del mercat, la privatització del sector públic, la contenció de la despesa social, les reformes fiscals per atreure el capital especulatiu i la sacralització de la competitivitat constitueixen el marc comú imposat pels poderosos.

El segon element a tenir en compte és el paper central de l'educació en un món

dominat per la informació; la capacitat per desxifrar missatges, analitzar la realitat, desenvolupar el sentit crític i adaptar-se a un entorn dinàmic constituïran la clau del desenvolupament futur. Semblaria que tot són coincidències, però a aquest punt és, precisament, l'inici de les divergències. Definir l'objectiu de l'educació constitueix l'element fonamental del debat.

L'adaptació a un món cada dia més dinàmic exigeix una societat més formada. Aquesta afirmació és subscripta amb unanimitat, encara que la posada en pràctica d'aquest objectiu entra en contradicció amb les prioritats del sistema neoliberal: l'exigència de rendibilitat immediata, les prioritats conjunturals, la necessitat de retallar la despesa (reduint inversions i personal), l'exigència del pagament del deute o les exigències de Maastricht entren en col·lisió amb la lògica educativa.

El primer objectiu de l'educació el constitueix la transmissió de valors, difícilment mesurable en termes quantitius, la rendibilitat educativa sempre es manifesta a llarg termini, la millora educativa exigeix inversions en infraestructura, recursos, formació

i capital humà. En definitiva, una aposta per l'educació exigeix un canvi de prioritats que la situï en un lloc preferent.

Que el creixement econòmic no constitueix en si mateix un factor de desenvolupament social és ja una evidència. El creixement del PIB en els darrers anys no ha generat, sinó al contrari, millores en la cobertura social, els serveis públics, disminució de la taxa d'atur, acostament entre els nivells del primer i del tercer món o entre les classes socials de les societats desenvolupades. Al final del mil·lenni, als EUA, la societat més poderosa del món es planteja la necessitat d'establir un pla de xoc perquè tots els al·lots i al·lotes obtinguin un nivell acceptable d'educació en finalitzar l'educació obligatòria. Aquest és un exemple clar de l'orfanat en què queda l'educació en el marc de prioritats del sistema neoliberal.

Diagnosticada per totes les parts implicades la necessitat d'una millora dels sistemes educatius, les diferències sorgeixen pel que fa a l'aplicació de la teràpia corresponent.

Des de l'òrbita del "Pensament Únic"

es parla de fomentar la competitivitat, no s'ha de gastar més, s'ha de millorar l'eficiència. Es tracta de privatitzar l'èxit o el fracàs, que seria personal i no del sistema. L'educació ha d'estar al servei de l'aparell productiu, el sistema educatiu quedaria al servei del mercat.

Tot això condueix a una societat individualista i fragmentada, amb un aprofundiment en les diferències i que porta a la marginalització d'àmplies majories. Aquesta no és una afirmació gratuïta sinó que és fruit d'una comprovació empírica, ja que avui dia el 20% de la població mundial monopolitza el saber i el poder.

La realitat social exigeix noves solucions. Sense un desenvolupament sostenible dels països de l'anomenat tercer món i de les bosses d'exclusió del primer món, la pressió sobre el món desenvolupat serà insostenible i el col·lapse del sistema en què vivim, inevitable. En aquest aspecte l'educació té aquí un paper fonamental, consti-

tueix la clau, l'aposta per un desenvolupament incloent, que millori la base educativa del conjunt de la societat, que estableixi la igualtat d'oportunitats, que fomenti els valors solidaris, que doni accés a la informació al conjunt de la ciutadania, que garanteixi la formació contínua no adscrita a una etapa de la vida sinó que compregui el cicle complet produint una adaptació a un món de cada dia més canviant i dinàmic, que situï la humanitat en el centre del desenvolupament i en definitiva que inverteixi els valors situant els interessos econòmics al servei del desenvolupament humà.

El paper de les organitzacions sindicals en aquest procés ha d'anar més lluny de les pures reivindicacions laborals, ha d'esser l'element que vehiculi i estimuli la participació de la docència en el procés. En aquest context la defensa d'un model educatiu universal, públic, integrador i laic és la garantia per obrir el futur als pobles i societats més desfavorits. El compromís de l'educa-

dor amb el seu entorn com a factor de transformació social és imprescindible, l'educació ha d'esser un factor de cohesió i de solidaritat i només ho serà si les polítiques educatives són participades pels distints sectors de la comunitat educativa.

Aquestes són una petita mostra de les conclusions d'un debat de cinc dies, amb més d'un miler de representants de diferents països i sectors educatius (sindicalistes, universitaris, polítics...). Només és el principi, el treball tan sols ha començat, però el camí ja s'entreveu, ara ens toca caminar. Per concloure, una cita d'Elba Esther Godillo, Presidenta de la Confederació d'Educadors Americans, durant l'acte inaugural: "Amb aquest esperit som aquí parlant de l'educació, és a dir, de l'home i del sentit de la vida... D'educar per apreciar la bellesa, per viure i conèixer amb els altres, però sobretot, d'educar per a la llibertat, d'educar per a la democràcia i la justícia, d'educar per a la dignitat humana". □

EL NEOLIBERALISME, AL SERVEI DE LA IRRACIONALITAT MERCANTIL

Dr. Michel Lowy, prof. de la Universitat de la Sorbona

El Dr. Lowy es va referir a un dels temes més delicats dels actuals sistemes educatius: el de l'educació contra el neoliberalisme. Autor del llibre *Dialèctica i Revolució*, va considerar que el neoliberalisme, format fa dues dècades com un instrument més de la política hegemònica del món capitalista, s'ha convertit en una religió que exigeix sacrificis humans inconcebibles, a través de la imposició de polítiques econòmiques dictades pels organismes financers internacionals (Fons Monetari Internacional, Banc Mundial, Banco Interamericano de Desarrollo, etc.) i adoptades per la majoria dels països del món.

En el sistema neoliberal, al qual s'han d'ajustar les societats per imposició dels seus governs, tan sols importen els valors quantitius i es deixen de banda els qualitius, i és en aquest punt on els educadors tendeixen a entrar en conflicte amb la transmissió dels valors d'aquesta política als seus alumnes.

Tenint en compte que l'objectiu final de l'educació es transmetre la llum del coneixement a les noves generacions, el perill de la imposició de la política neoliberal és que transforma l'educació en un negoci merament mercantil, que, com a tal, ha d'estar controlat per la iniciativa privada.

Lowy explica que el neoliberalisme està al servei dels fins irracionals mercantilistes, que es proposen de reestructurar els serveis públics per tal que aquests siguin privatitzats i es redueixi el pes financer de l'Estat. L'objectiu és alleugerir la càrrega social als governs perquè aquests dediquin la major part dels seus recursos al pagament d'interessos del deute extern.

Aquest alleugeriment de la despesa pública de l'Estat repercuteix de manera directa en els programes d'educació i salut, que veuen els seus pressupostos reduïts considerablement, afectant la població d'escassos recursos econòmics que no pot accedir als sistemes privats de salut i educació.

La política neoliberal recomana que l'educació pública gratuïta passi gradualment a mans del capital privat, i argumenta que el sistema educatiu de l'Estat es troba en crisi de qualitat perquè no afavoreix l'individualisme i pel baix nivell de formació acadèmica dels docents; a més, aquesta política té en el seu punt de mira les organitzacions sindicals, especialment les dels treballadors de l'educació, tota vegada que li representen un obstacle pels seus fins mercantilistes, per quant constitueixen la resistència contra la idolatria del mercat.

ELS TEMES DE LA CIMERA

La Confederació d'Educadors Americans (CEA), encarregada de preparar la Cimera Internacional d'Educació, es va imposar la tasca d'elaborar una sèrie de Quaderns de Treball amb l'objectiu d'informar les organitzacions sindicals participants sobre els avanços més recents de la investigació i reflexió sobre els temes que s'hauran de debatre a les distintes meses de treball. Són quaderns destinats a servir de base per a les discussions i presa de posicions sobre els diferents temes. Serviran de base per a la posterior redacció del Document Final de la Cimera.

El primer dels quaderns està dedicat a l'Educació i el Desenvolupament Sostenible i assenyalava la urgència d'educar per avançar cap a la sostenibilitat, posant en qüestió tot el model de vida actual, depredador per naturalesa; sembrar des de l'escola bàsica una llavor d'optimisme en la societat a través de la tasca dels educadors.

Així mateix, considera que el desenvolupament sostenible requereix una recapacitació respecte a la manera com podem viure i convida amb tots aquells amb els quals compartim el planeta. Requereix una àmplia discussió i d'una consciència-

ció dels problemes, perquè els mètodes amb els quals avancen -tant els pobres com els rics- estan acabant amb els recursos de vida per a les majories. Afrontar els reptes dels desenvolupament sostenible no consisteix tan sols en qüestionar els nostres patrons i prioritats de vida; també és qüestionar els valors bàsics i el funcionament dels grups més poderosos en tot el món.

El número dos dels Quaderns de Treball toca el tema d'Educació i Diversitat Cultural, que destaca la necessitat de posar em marxa a Amèrica Llatina sistemes educatius que fomentin la comprensió i el respecte de la diversitat cultural, a fi d'evitar les manifestacions de discriminació presents en diversos àmbits, inclòs el de l'educació, en el continent americà.

També indica que s'ha de distingir perfectament entre la desigualtat i la diversitat social, aspectes que haurà de tenir en compte l'educació equitativa. Això implicarà a més la revisió de les idees de cada societat sobre les cultures i les llengües, sobre les identitats individuals i col·lectives com a resultat de processos socials complexos, així com la crisi de la legitimitat de l'escola i la seva relació amb la falta d'equitat cultural. Són moltes les dimensions de la diversitat que han adquirit rellevància gràcies a la universalització de la matrícula, els processos d'integració econòmica supranacional,

els nous marcs jurídics, les reformes educatives en curs. Distingim entre les diferències de gènere, generació, classe i religió que són part de la realitat de tots els pobles i les dimensions culturals, lingüística i ètnica associades a identitats primordials dels pobles originals.

Les manifestacions de discriminació són presents a molts d'àmbits, entre ells, per exemple, la forta pressió de sectors importants als Estats Units per imposar l'anglès com a única llengua oficial.

En la majoria dels països llatinoamericans, l'únic segment social que es percep com a realment divers, i que ha tingut dificultats per ser inclòs en el Sistema Educatiu, ha estat el dels pobles indígenes. Només l'actual perspectiva pluralista, producte de moltes lluites, reconeix el dret a conservar i desenvolupar les llengües i cultures que coexisteixen amb les anomenades cultures nacionals.

Educar per a la comprensió i el respecte de la diversitat cultural suposa un esforç d'actualització i reformulació de les pròpies conviccions. Suposa fer front a dilemes ètics, jurídics, i pedagògics. Implica també revisar les nostres idees respecte de les cultures i les llengües; sobre les identitats individuals i col·lectives com a resultat de processos socials complexos i sobre la crisi de legitimitat de l'escola i la seva relació amb la falta d'equitat cultural.

El tercer quadern es refereix a Educació i Treball, plantejat com a principal font de riquesa i desenvolupament humà, individual i social, per afrontar els perills que representa la reducció d'oportunitats davant la globalització de l'economia, la concepció de sistemes educatius que contemplin com eix central el laboral productiu i incorporin una cultura del treball i de la producció.

Aquesta cultura del treball productiu contribuiria a la plena realització professional de totes les persones, així com la seva integració econòmica i política a la dinàmica del desenvolupament, a més que repercutiria de manera directa en la reducció

dels actuals nivells d'iniquitat en l'accés a l'ocupació i al coneixement, i incidiria també en els processos de transformació tecnològica i productiva. La proposta total d'aquesta ponència és la recerca del vincle perdut entre educació i estratègies de desenvolupament.

Amb el tema Educació i Mitjans de Comunicació, el número quatre dels Quaderns de Treball, per a la Cimera Internacional d'Educació, apunta els dilemes que haurà d'afrontar l'educació tradicional davant l'embat dels nous materials didàctics, electrònics amb tecnologia punta; així com quines hauran de ser les posicions dels sindicats d'educadors davant les transformacions de la funció de l'aula i del paper del mestre, respecte dels nous processos d'ensenyança i aprenentatge.

Es proposa als participants en la Cimera d'efectuar una anàlisi sobre la desigualtat que es genera entre els alumnes sortits d'escoles en què s'utilitzaven mètodes d'instrucció personalitzada, basada en programes educatius computeritzats, i aquells que només tenen accés a planters on la pissarreta i el llibre de text són les úniques eines per alfabetitzar. Això implicarà que en termes sociològics i polítics que l'abisme, ja existent entre els països altament tecnificats del nord del continent americà i les nacions pobres del sud, es farà insalvable.

En aquest final de segle estam vivent un fenomen cultural de primera importància i d'àmplies conseqüències: la transició del suport material de la informació de la lletra impresa als signes reproduïts, transportats, emmagatzemats i classificats en el nou suport material, la pantalla electrònica.

Al llarg del segle podem recórrer una història de la pissarra i del guix, de la tarima, de les làmines d'anatomia, dels microscopis i de com aquests estris didàctics transformen la seva funció quan l'ordinador, la televisió i el vídeocasset s'integren

dins l'aula. És molt probable que a l'any 2000 devora la pissarra de la classe hi trobarem instal·lada una pantalla electrònica. Com es produeix això? Quina despesa té? Com afectarà l'ús intensiu de l'ordinador els processos d'ensenyança i d'aprenentatge? Quina és l'actitud del mestre davant aquest fet? Quines són les posicions dels sindicats de l'ensenyament davant les successives transformacions de la funció de l'aula i del paper del mestre? Com afectarà la desigualtat entre aquells ja alfabetitzats en les tecnologies punta i els que encara aspiren a l'alfabet tradicional, o només hi tenen accés de manera molt precària? Quines dimensions tindrà la desigualtat entre l'aula de l'any 2000, amb ordinadors i discos versàtils digitals i aquelles que segueixen

al servei de la veritat, la justícia, l'equitat, el benestar dels individus i pobles.

Aquest volum toca punts tan importants com el fet que l'educació s'està convertint cada vegada més en un valor de mercat, que les polítiques educatives es veuen sotmeses a l'ajust dels pressupostos, a la flexibilització dels perfils professionals i a les condicions de treball dels docents.

És important incloure el tema de l'educació en els valors de l'humanisme i de la tecnologia en una Cimera perquè és necessari educar en valors alternatius als que dominen en el món contemporani homogeneïtzat pel capitalisme salvatge i per continuades violacions als drets humans més elementals.

Perquè és necessari trobar la forma en què la ciència i la tecnologia es posin al servei de la veritat, la justícia, l'equitat, el benestar dels individus i dels pobles.

Perquè en el món existeix una crisi de valors, que sembla col·locar-nos en una falsa alternativa: o el dogmatisme de qualsevol fonamentalisme o l'escepticisme d'allò de "salvi's el qui pugui" i el "tot val".

Perquè l'educació en valors justament és un dels principals nexes entre la societat i l'escola.

Perquè nosaltres mateixos

en ensenyar determinats coneixements prenem posicions en relació als valors de la ciència i la tecnologia, el pensament crític i la resolució ètica dels conflictes.

L'escola és el model més elevat de la vida social... és el temps de l'esperança, la vigència del que és públic, la construcció del que és comú des de les diferències.

El sisè dels Quaderns afronta l'important tema de l'Alfabetització, partint de la realitat observada a Amèrica Llatina, on existeix un elevat percentatge de persones de 15 anys amb l'educació bàsica sense concloure o que no han tingut accés a cap tipus d'educació formal, situació que representa un obstacle per a que aquests individus

ELS QUADERNS DE TREBALL

1. Educació i desenvolupament sostenible.
2. Educació i cultura.
3. Educació i treball.
4. Educació i mitjans de comunicació.
5. Educació i valors.
6. Educació i alfabetització.
7. Educació i sistema educatiu.
8. Educació i professionalització docent.
9. Educació i sindicalisme.

xen tenint la pissarra com a principal suport del fet educatiu?

També depèn dels educadors que aquests dilemes es resolguin a favor de les potencialitats creadores, de l'equitat i la justícia en l'educació.

El número cinc dels Quaderns manté la tesi que és urgent d'inserir els valors de l'humanisme, la ciència i la tecnologia en els programes educatius, amb la finalitat de contrarestar la creixent expansió dels valors del capitalisme salvatge que indueixen a continuades violacions dels drets humans més elementals. Sota el títol Educació i Valors es suggereix la recerca d'un mètode que permeti posar la ciència i la tecnologia

puguin tenir opció a seguir estudiant o capacitant-se.

Malgrat els esforços observats a Amèrica Llatina per ampliar l'oferta educativa per assegurar que tots els nins en edat escolar es matriculin a l'escola, encara n'hi ha un bon nombre que no accedeix mai a l'escola o l'abandona abans d'acabar l'educació obligatòria. Una de les conseqüències d'aquest fet és que existeix un altíssim percentatge de persones que arriben als quinze anys amb l'educació bàsica obligatòria incompleta o sense educació formal de cap tipus.

Amb aquesta realitat, existeix un ampli sector de població adulta que necessita serveis educatius diversificats que atenguin la seva formació, la seva capacitació tècnica i la seva preparació intel·lectual. Això no obstant, en aquests moments els models tradicionals d'alfabetització i educació d'adults mostren cansament i ineficàcia per satisfer els requeriments educatius actuals d'aquesta població. Això és degut, en part, si més no, a polítiques, conceptualitzacions i pràctiques restringides. El repte, avui dia, consisteix en revaloritzar la importància de l'educació de joves i d'adults i plantejar noves estratègies a partir de les experiències obtingudes en els últims trenta anys.

Una altra qüestió fonamental és l'Escola Pública, tractada en el número set dels Quaderns de Treball, a partir de la iniciativa continguda en la Declaració de la Confederació d'Educadors Americans i la Internacional d'Educadors i presentada en el marc de la V Cimera d'Iberoamèrica, la qual proposa que es consideri l'educació com una inversió estratègica de futur, que s'explorin alternatives polítiques, productives i culturals centrades en l'interès col·lectiu.

En aquest sentit, es tracta de defensar la vigència dels principis de l'educació pú-

blica, gratuïta, laica i obligatòria, de cara a l'ofensiva privatitzadora de la política econòmica neoliberal, que preconitza la mala qualitat de l'educació a càrrec de l'Estat per la insuficiència estructural dels sistemes educatius, així com la desactualització i el baix rendiment dels mestres, aspecte que també incideix en la pretensió d'eliminar la unitat sindical docent.

El diagnòstic negatiu sobre la qualitat de l'educació formal en el continent americà, centrat en denunciar la ineficàcia estructural dels sistemes d'educació pública, la desactualització i el baix rendiment del treball dels mestres, les insuficiències de les

Sessió plenària

alternatives que partiren del camp democràtic, fou la base per proposar modificacions estructurals que tendeixen a rompre la unitat dels sistemes escolars, mesures laborals que persegueixen d'acabar amb el contracte col·lectiu de treball i la unitat sindical docent, criteris financers que eliminen en l'oferta àmplia de les escoles, col·legis i universitats públiques. En oposició a aquest diagnòstic, hi ha la nostra hipòtesi que els sistemes educatius moderns estan fortament ferits, però foren les polítiques neoliberals les que varen generar allò que anomenarem crisi orgànica.

Suposat que s'ha qüestionada la vigència dels principis de l'educació pública, laica, gratuïta i obligatòria, resulta indispen-

sable fonamentar la seva vigència i significació actuals. Només una educació pública que es desenvolupi d'acord a aquests principis pot transmetre la cultura a tots els sectors socials, com a condició d'existència per a la democràcia.

La Professionalització docent és, sense dubte, una qüestió essencial per als treballadors de l'educació, per la qual cosa el en número vuit dels Quaderns de Treball s'estableix com a condició bàsica per construir un nou model educatiu enfront dels desafiaments dels segle XXI, la professionalització dels educadors, així com de les seves organitzacions sindicals. Les polítiques públiques han posat major atenció a la quantitat que a la qualitat i a la visió a curt termini més que la de llarg termini.

El tradicional descuit de l'educació en els països llatinoamericans té en la qüestió docent un dels caires més crítics. Això, dins el marc de la també tradicional desviació de les polítiques públiques cap a la inversió en infraestructura o tecnologia abans que en persones, en l'atenció a les quantitats per sobre les qualitats, a la

mirada de curt termini per sobre el llarg termini. Abans de corregir aquests desviaments i sota la consigna de la millora de la qualitat de l'educació, les noves polítiques educatives poden contribuir a reforçar-les.

La professionalització dels educadors i de les seves organitzacions no és tan sols una condició essencial per construir el model educatiu que requereix el desenvolupament present i futur de les nostres societats, sinó que ha passat a ser un element per a la pròpia supervivència i desenvolupament dels educadors, les seves organitzacions i de l'ensenyament com a professió.

El novè i darrer dels Quaderns que afronta el tema Educació i Sindicalisme,

sosté la tesis que el model neoliberal -a través de les seves polítiques d'ajustament, austeritat, estabilització i creixement exclouent, ha causat greu perjudici en les condicions salarials, laborals i socioeconòmiques dels treballadors, en la permanència dels sindicats, en la preservació de la seva autonomia, en el manteniment del seu protagonisme en la definició i instrumentació de polítiques públiques, així com en la cobertura, les orientacions i el valor de l'educació.

El model neoliberal -a través de les polítiques d'ajustament, austeritat, estabilització, reestructuració i creixement exclouent ha causat un greu deteriorament en les condicions salarials, laborals i socioeconòmiques dels treballadors, en la permanència dels sindicats, la preservació de la seva autonomia i en el manteniment dels seu protagonisme en la definició i instrumentació de polítiques públiques, igual que en la cobertura, les orientacions i el valor de l'educació.

El compromís actual de les organitzacions sindicals ha de partir de la reivindicació de principis, valors i drets, a través de la reconstrucció crítica de la totalitat social, i els ha de dur a revisar les seves concepcions, estratègies i mètodes d'acció per renovar-se profundament i estar en condicions de desenvolupar un paper actiu, constructiu en la convocatòria i l'articulació, juntament amb altres actors socials i polítics, d'un teixit compost per diferents alternatives al neoliberalisme i construir d'aquesta manera una nova societat des de la perspectiva del món del treball i del món de la ciutadania.

Es proposa la reivindicació de principis, valors i drets a través de la reconstrucció crítica de la totalitat social, a fi de fer una revisió profunda de les seves concepcions, estratègies i mètodes d'acció, que permeti als educadors de renovar-se profundament i d'estar en condicions de dur a terme un paper actiu en la construcció d'un nou sindicalisme docent adequat al nou mil·lenni. □

L'EDUCACIÓ: LA CLAU MESTRA DEL FUTUR

Mestres compromesos en l'enfortiment de l'educació laica, gratuïta, obligatòria, de qualitat i integral.

La cimera internacional d'educació és, a la vegada, una nova passa i la culminació del llarg procés d'investigació, estudi i anàlisi sobre un tema clau del nostre temps: la problemàtica educativa en un escenari d'accelerades transformacions a escala planetària.

Matèria que preocupa i interpel·la directament els treballadors de l'educació, però que desborda el marc dels legítims interessos gremials i es converteix en assumpte d'importància estratègica per a les societats contemporànies del nord i del sud, d'orient i occident, del món desenvolupat i postindustrial....

Habitam un món altament complex, diversificat. Un món plural que no admet veritats inamovibles, receptaris ideològics immunes a la influència de la història quotidiana, fanatismes que es presenten davant l'opinió pública com a posseïdors de la gran veritat. Un món contradictori, en fi, on la globalitat adquireix el rostre explosiu de les particularitats de qualsevol signe.

Aquest és el context en el qual la Confederació d'Educadors Americans impulsa, sota els auspicis de la UNESCO, la reflexió i el debat d'experts i de persones compromeses amb l'educació: pedagogs, filòsofs, intel·lectuals, autoritats governamentals, sindicalistes provinents de molts de països d'Europa i d'Amèrica entorn a un tema central: Les organitzacions sindicals davant la responsabilitat d'educar.

L'objectiu és d'explorar alternatives en matèria educativa, enmig d'una atmosfera de diàleg, respecte i ànim propositiu. Això es farà no només des de la perspectiva d'actors corresponsables del procés d'ensenyança-aprenentatge, compromesos en la tasca pedagògica i en el funcionament dels nostres respectius sistemes educatius; no només com a gremi o sector directament involucrat, sinó com a referent col·lectiu capaç de recollir i processar necessitats, aspiracions i demandes de sectors més amplis de la societat.

És important d'emfasitzar un fet: en moments difícils les organitzacions socials, i en particular per als sindicats, la Confederació d'Educadors Americans demostra, amb fets, la seva voluntat i el seu compromís per convocar la societat a discutir conjuntament el tema educatiu i per respondre amb iniciatives pròpies a l'exigència social d'explorar rutes per al esdevenidor.

És necessari dur a terme un diagnòstic profund de les crisi dels nostres sistemes educatius. Detectar causes i efectes de les reformes modernitzadores aplicades en els últims lustres. Desentranyar les raons polítiques, ideològiques i econòmico-productives que determinen i orienten aquests canvis. Només a partir d'un diagnòstic integral podrem avançar en la formulació d'alternatives que contemplin la modernització democràtica i equitativa del sistema educatiu; la revaloració de la funció del mestre, la dignificació de les seves condicions de treball i l'impuls de polítiques de plena professionalització dels docents; la participació dels sindicats en la definició de polítiques públiques en matèria educativa; la valoració crítica i l'aprofitament dels mitjans i la tecnologia de la comunicació en el procés d'ensenyança aprenentatge.

És convenient insistir que no hi haurà canvi democràtic i amb justícia social que no es sustenti en el canvi educatiu i no hi haurà un vertader canvi educatiu que no es faci de manera corresponsable, comptant amb la participació dels mestres, les autoritats i la societat, que no concebi l'educació com a inversió del present per al futur, per al patrimoni de la humanitat, que no cerqui la millora de les condicions de vida, econòmiques i professionals del magisteri.

LA UNIVERSITAT DEL SEGLE XXI

El paper de les universitats i de l'educació superior, en general, de cara a les transformacions que exigirà la societat del segle XXI fou tema tractat en les conferències magistrals de la Cimera.

El Dr. Rafael Puyol, Rector de la Complutense de Madrid, va presentar una panoràmica del que és avui la universitat espanyola i, per

extensió, l'europea, com a base per realitzar un diagnòstic del que haurà de ser l'ensenyança en el futur proper, que reclamarà uns professionals sempre vinculats a la formació i a l'actualització de coneixements.

En aquest moment Espanya té el major nombre d'estudiants universitaris d'Europa, tota vegada que un de cada tres joves en edat de cursar estudis superiors està matriculat a alguna universitat. En aquest nivell d'ensenyament hi ha actualment més d'un milió cinc-cents mil alumnes, la majoria dels quals són dones que, a més, presenten unes millors qualificacions que els homes.

El Dr. Puyol va indicar que de cara a l'any 2.000 resulta urgent multiplicar el número d'universitats públiques i implementar reformes en els sistemes de titulació per adequar-los als requeriments de la societat postindustrial de la propera centúria, ja que aquesta demanarà professionals amb un o varis postgraus i que vagin actualitzant els seus coneixements en les aules o centres d'extensió i universitària.

També va parlar de la conveniència de modificar el sistema d'accés a les universitats per incorporar el major nombre d'estudiants a la carrera desitjada, ja que, en el cas específic espanyol, un elevat índex d'alumnes ha de cursar carreres que va triar en tercera o quarta opció, cosa que provoca la deserció escolar; avui en dia el fracàs escolar és dels 30%

Va insistir en què la universitat del segle XXI haurà de canalitzar els seus programes d'estudi cap a l'obtenció d'uns alts indicadors de qualitat acadèmica que permetin que els que acaben els

estudis d'incorporar-se de manera ràpida al mercat de treball en el seu ram i de no confinar el jove a la subocupació, encara que aquesta sigui temporal.

Ve reconèixer que el nivell de qualitat dels estudis universitaris a Espanya no ha assolit el nivell desitjat, però posà de manifest que els joves que tenen un títol universitari accedeixen més fàcilment a un lloc de treball ben remunerat que aquells que no varen acabar els seus estudis de nivell superior.

Una altra qüestió important i que incideix de manera directa en la concepció de la universitat del segle XXI és la professionalització i actualització del cos docent, que és un element definitori de la qualitat de l'ensenyança. El professor universitari ha d'alternar el seu treball a l'aula amb la tasca investigadora. D'aquesta manera

es podrà ser considerat un acadèmic integral.

Això no obstant, perquè aquestes condicions es puguin complir, tant l'Estat com la iniciativa privada hauran d'augmentar els recursos que actualment aporten a aquest objectiu. A Espanya representa tan sols l'u per cent del PIB, mentre que la mitjana dels països de l'OCDE és de l'1,5%

Però, aconseguir una major partida per a educació dependrà de si s'aconsegueix canviar l'òptica d'aquests sectors respecte a la seva

consideració que les despeses en matèria educativa s'han d'incloure dintre de les despeses corrents, per tal que els contemplin com a despeses d'inversió a termini per al cultiu dels bens humans, tota vegada que la riquesa d'un país es basa en el nivell de coneixement que tinguin els ciutadans.

Com exemple de l'anterior, va citar el fet que la construcció d'Europa després de la Segona Guerra Mundial fou més ràpida del que s'esperava pel capital humà que es tenia en aquell moment, ja que el nivell d'educació dels europeus era elevat.

Com a conclusió, el Dr. Puyol va dir que la universitat té l'obligació d'acoblar el seu pas al ritme del desenvolupament, si no vol quedar al darrere i ésser superada per un altre tipus d'institució d'ensenyança superior. □

Membres de la confederació d'STEs, presents a Mèxic

SINDICALISME I EDUCACIÓ

El model de modernització neoliberal ha imposat canvis en l'economia, en els processos de treball i en les relacions laborals que han tingut conseqüències adverses per a les societats, principalment les dels països en vies de desenvolupament, conseqüències que es manifesten en el deteriorament de les condicions de vida i de treball de les classes populars.

Davant aquest panorama, els assistents a la mesa "Sindicalisme i Educació" varen aportar alternatives per a les nacions que afronten greus problemes socials; la manca d'inversió productiva i les transformacions en l'aparell estatal, que afecten directament la mitjana de l'esperança de vida, el número d'anys d'educació de nins i joves i l'accés a altres serveis per a les seves poblacions.

Aquest futur poc prometedor, animada, entre altres organitzacions, pel Banc Mundial i el Banco Interamericano de Desarrollo, inclou la reducció de la intervenció estatal en les àrees productives, la disminució de la despesa pública -sobretot la destinada a seguretat i previsió social-, l'eliminació de reglaments que obstaculitzin la inversió i la flexibilització del marc legal en què es negocien les relacions laborals, per evitar que aquestes suposin una despesa onerosa per a les empreses.

Per això és precís que els empleats s'apropiïn de la seva matèria laboral i puguin impulsar la participació dels seus sindicats en la presa de decisions sobre la recomposició del procés de les situacions de treball. Igualment, s'ha de crear una cultura del treball que assumeixi el repte de la modernització i de la generació de creixement des d'una perspectiva intel·lectual, social i política que entengui la necessitat de formar riquesa en les condicions de competitivitat i obertura actuals, però sempre lligada a l'equitat i la justícia social a què té dret la persona.

En l'àmbit de l'ensenyança i les relacions laborals del magisteri, els sindicalistes i els educadors han de cercar la manera d'inserir la seva tasca en els avenços científico-tecnològics per estar en posició d'assumir una perspectiva humanista, social i ecològica que faciliti la seva tasca i l'impartició dels coneixements.

Els sindicats dels països llatinoamericans, units per múltiples llaços d'amistat i germanat entre si, tenen en la solidaritat una arma fonamental per a la defensa de l'educació i dels drets dels seus afiliats.

L'enfortiment de l'educació bàsica no es pot entendre sense la millora de les condicions laborals que encapçalen l'ensenyança: els professors, que actualment mantenen unes condicions tant salarials com de treball que no responen a l'exigència dels temps.

El sindicalisme magisterial ha d'assumir un comportament proactiu per estar en millors condicions de defensar i impulsar la superació de la qualitat de l'educació pública i vigilar que aquesta mantingui el seu caràcter laic, obligatori i gratuït.

AVANÇA LA PRIVATITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ SUPERIOR

Luis Yarzabal (Coordinador de la UNESCO per Amèrica Llatina i el Carib)

És notori que la privatització de l'educació superior ha crescut, però només allà on resulta rendible a l'iniciativa privada, sense importar si beneficia o no el país. A més, la creixent internacionalització o globalització de l'educació superior incrementa la pèrdua de valors i dificulta el creixement nacional.

Mentre que a 1950 les universitats públiques mantenen el monopoli de l'educació superior, en l'actualitat només participen amb un 15 % de les institucions d'educació superior. La matrícula en l'àmbit de l'educació superior privada va passar del 15%, a 1970, al 31%, a 1995.

El procés de privatització segueix la diferenciació institucional s'ha produït sense que existeixin factors reguladors per part de l'Estat, de tal manera que no es poden fer a un costat els nivells de qualitat que tenien en la seva base les institucions d'educació del sector privat.

Aquestes institucions, a més del prestigi social, tenen un procés d'autoavaluació en marxa que és un imant per a la població que cerca l'ensenyament en aquest nivell.

La progressiva internacionalització de l'educació superior és creixent i devastadora. Creixent perquè cada vegada és major el nombre de graduats de tercer nivell que van a cercar la formació de postgraus en el món industrialitzat, i devastadora perquè, malgrat un procés continuat de formació de docents, és insuficient.

A Llatinoamèrica és ínfim el percentatge de docents i investigadors de quart nivell (no passen del 20%) i, a més, estan quasi totalment concentrats en dos països de la regió: Brasil i Mèxic. Per altra banda, els joves emigrats de països llatinoamericans han anat a impulsar els desenvolupaments econòmic i social de les economies industrialitzades i no han tornat per inserir-se en els propis sistemes educatius, per retribuir el que en ells es va invertir.

Les institucions privades cobreixen les demandes educatives en àrees que no necessàriament seran determinants en el segle XXI, però ho poden fer tota vegada que no els representa cap despesa addicional; en canvi, les institucions de caràcter públic atenen més les carreres relacionades amb les ciències i el desenvolupament de la tecnologia, que resultarà determinant per a l'economia del proper segle.

L'educació superior és insubstituïble per al desenvolupament de les societats, per a la producció i el creixement econòmic. Serveix també per l'enfortiment de la cohesió social, la lluita contra la pobresa i el manteniment de la pau.

SINDICALISME I POLÍTIQUES PÚBLIQUES EN EDUCACIÓ A BRASIL

(Ponència presentada a la Cimera
Internacional - CEA - Mèxic)

*Prof. Carlos Augusto Abicalil.
President da CNTE- Brasil*

Tenim ben clar el que significa viure en una societat capitalista, on es consolida l'aparició de grans mercats, on s'imposa la modernització de mètodes, processos i relacions i

que el moviment sindical reflecteix i acusa aquest model d'organització de les relacions de producció, de relacions culturals i humanes. Tots sabem que els canvis propugnats per la globalització neoliberal no són més que suposades reformes per adequar estructuralment els nostres països a aquesta etapa de desenvolupament capitalista.

Les conseqüències d'aquest corrent s'estenen per tot arreu per produir allà on els salaris són baixos, investigar on les lleis són generoses, oferir guanys allà on els impostos són menors, identificant els marcs de modernitat tècnica sota la voluntat del capital. Tots els components del sistema productiu recorren el món: el coneixement, el treball, el mercat.

La massiva propaganda dels governs insisteix a confondre una promesa de millors dies en el moment en què les anomenades "reformes" estiguin (o fossin) acabades. Ometen sistemàticament els indicadors de qualitat de vida.

Les dades estadístiques provocarien rubor en les cares d'aquells que estan compromesos en espais més dignes per a la vida de les minories en el Brasil:

- 90% dels municipis no tenen tractament de serveis sanitaris;
- 42% no tenen sistemes de tractament d'aigües;
- 60% de les deixalles recollides romanen a cel obert;
- 12,8% dels caps de família tenen una renda inferior a la meitat del salari mínim (corresponent a 56 dòlars);
- 11% dels infants neixen amb el pes per sota de la mitjana;
- 30% dels infants menors de 15 anys són sotmesos a treball precoç.

Segments sencers dels sectors productius estan compromesos per l'obertura del mercat: tèxtil, calçat, vidre, maquinària pesada.

El conflicte entre l'oferta i la demanda d'ocupació és accentuat: la pressió demogràfica, per si mateixa, exigiria dos milions de nous llocs de feina per any.

En els últims sis anys s'extingiren quatre milions de llocs de treball.

El 1988 es comptava amb 23,6 milions de llocs de treball; a 1996, tan sols 24 milions.

En els darrers anys, les oportunitats perdudes per generar nous llocs són alarmants:

- 400 mil llocs en agricultura amb una

reducció de 23,6 milions d'hectàrees d'àrea plantada;

- 150 mil en la indústria d'exportació.

En els anys 70, cada increment de l'1% en el PIB corresponia a un increment del 0,4% de l'ocupació. Avui, correspon al 0,1%.

Les dades sobre les dimissions de treballadors proporcionades pel Ministeri de Treball ens duen a reflexionar sobre la necessària universalització de l'ensenyança bàsica, entesa com a infantil, primària i secundària:

- 23,3% tenen fins a la quarta sèrie del 1r grau;
- 19,7% tenen completa l'ensenyança secundària;
- 57,1% tenen el 1r grau complet.

Aquests fenòmens imposen la superació de mites. Aquest és un joc que té un paper estratègic per a la ciutadania, per a la sobirania nacional i, fins i tot, per aquells que encara tenen prejudicis contra les propostes de polítiques públiques d'esquerres. Imposen una opció fonamental: creure en la modernitat tècnica, en l'eficiència, en l'eficàcia competitiva, selectiva i excloent o apuntar a la modernitat ètica, solidària, generosa, dispensadora de serveis i garanties socials, propiciadora de les lluites per la ciutadania i la sobirania en un projecte de nació.

A quines polítiques públiques correspon el projecte dels sindicats?

Quines iniciatives de reforma corresponen a aquest projecte?

S'han d'ensorrar els mites!

1. QUALITAT

Construir un projecte educatiu és la primera gran amenaça per a l'enganyosa "pau" neoliberal. El moviment sindical té la tasca de sensibilitzar en el conjunt dels treballadors la idea de l'educació com a valor concret de ciutadania i d'inserció en la cultura tecnològica que dissenya la suposada modernitat. L'educació com a lluita pel dret de viure, de llibertat i justícia.

En un escenari de tals proporcions, no podem descuidar allò que es pretén en el micro-univers de l'escola, com a transposició de qualitat total de les indústries, del "fast food" i dels privilegis, per al seu interior. És fonamental dotar el nostre projecte de qualitat per a l'educació de qualitat social i qualitat política, i contemplar-lo com un desafiament amb moltes i articulades variables:

1a. el benestar social i polític és un procés d'acumulació històrica, no es tracta d'una teoria de gestió;

2a. el benestar social i polític és una conquesta en la mesura en què la noció de dret preval sobre la de mercat, per això té a veure amb la socialització dels espais públics;

3a. el benestar social i polític és conquerit en la mesura en què els diversos actors socials de la comunitat escolar interactuen en la lluita per una gestió democràtica de l'escola;

4a. el benestar social i polític i el finançament de les polítiques públiques de l'estat passen per un procés d'intervencions dels actors socials sobre els pressupostos dels governs estatals i municipals, principalment;

5a. el benestar social i polític romp amb la verticalitat i la jerarquització dels sistemes, però no requereix una automatització dels serveis públics.

II. LA PROPAGANDA GLOBALITÀRIA

Els nivells de desocupació en el Japó i els Estats Units tendeix a estabilitzar-se entre el 6% des dels anys 60. Més que una

conseqüència del procés d'universalització, per tant, la desocupació té a veure amb un projecte nacional.

El cost de l'hora treballada al Brasil és baixíssim: dos dòlars i cinquanta cèntims. A Corea (del Sud) arriba als 5 dòlars. A Itàlia, és superior a 19 dòlars. Als Estats Units d'Amèrica i el Japó és superior a 16 dòlars.

A més a més, en el Brasil, com en tota Amèrica Llatina, la precarietat afecta una tercera part dels empleats, amb una ampla dispersió de l'escala de salaris i una elevada precarietat.

El moviment sindical, els moviments populars, els partits progressistes, l'empresariat, el món estudiantil, les institucions democràtiques han de fer les seves aportacions i intentar rompre la racionalitat fàcil i

dicions mínimes de vida i l'accés a serveis elementals per a les minories. Aquesta vinculació del moviment sindical amb les lluites generals pels drets s'ha de convertir en generadora de noves demandes per a les polítiques públiques en el marc de nous horitzons en la recerca de les condicions dels ciutadans: salut, educació, habitatge, reforma agrària, seguretat social, llibertat d'opinió, expressió i organització, democràcia política, repartiment de riquesa.

La transformació de l'Estat merament burgès en un espai que garanteixi els drets en contra d'un Estat propiciador de negocis privats. La política neoliberal té una altra lògica. És una lògica necessàriament contrària a les garanties de drets de qualsevol tipus que no sigui el guany del capital.

Per això l'atac sistemàtic a les organitzacions que han donat suport a les conquestes dels drets universals, sense dubte, els sindicats han estat objectius especials d'aquests atacs; bé per la via de la destrucció directa o bé per la de l'opció política.

El neoliberalisme proposa que els governants siguin venedors de credibilitat. Els governs es consoliden més pels seus vincles amb els mercats emergents erigint-se en autors de propaganda de generosos espais de negocis: amb oratòria ben fluïda i l'acurada producció comunicativa garanteixen l'atenció quotidiana a les exigències de les escomeses globals:

Les actituds dels governs, com el del

- l'estabilització monetària;
- la reducció del dèficit públic;
- l'obertura duanera;
- les privatitzacions;
- el control de la pressió social organitzada;
- el debilitament del moviment sindical;
- l'amnistia fiscal.

Les actituds dels governs, com el del

Elie Jouen entre els presents a la cimera

nefasta de les polítiques públiques que duen a l'anul·lació de les possibilitats d'un projecte de consens.

És un compromís històric del sindicalisme combatiu i autònom la creació d'espais pels drets individuals, laborals, socials, i universals.

La construcció mateixa del concepte de dret públic és conseqüència d'aquesta marca històrica del sindicalisme autèntic.

A Amèrica Llatina, s'ha d'incrementar la lluita contra les dictadures militars de la dreta, la superació dels endarreriments tecnològics i culturals, la conquesta de les con-

Brasil, mostren com es tracten les manifestacions del poble organitzat: canons i metralladores a les refineries i acampaments, grups d'extermini als afores dels grans centres urbans, manca d'estabilitat en el treball, flexibilització del codi laboral, explotació del treball infantil i del treball esclavitzant, el deteriorament de les formes de contractació i la reducció dels drets a la seguretat, a la salut, a l'educació, en contrast directe amb l'assistència als banquers i al mercat financer.

La lògica neoliberal és necessàriament contrària a les garanties de drets de qualsevol tipus que no sigui el guany del capital

La penalització exemplar i abusiva practicada pel poder judicial contra els líders dels sense terra i sobre el sindicat dels treballadors del petroli, per exemple, està molt lluny de tractament immaculat que es dispensa als encobridors, a la corrupció organitzada, a la responsabilitat pels assassinats i massacres promoguts amb la participació de les forces de l'Estat.

L'aclariment d'aquest caràcter dels governs de la modernitat globalitzada tan sols es fa mitjançant la pressió organitzada, la mobilització articulada nacionalment que, més enllà de la solidaritat de classe, indispensable, reivindica la construcció de xarxes entre els diversos moviments i organitzacions democràtiques en el sentit de forjar disputes polítiques públiques de projectes de societat, superant la racionalitat totalitzant i totalitària del mercat global que es vol imposar com a única i final sobre homes i dones, sobre persones, en contra de la gent. És el que ja s'anomena globalitarisme.

**III. ESCOLTAR I FER
ESCOLTAR ALTRES VEUS**

Els sindicats no poden renunciar a la seva naturalesa de lluita per les condicions de treball i ocupació, de reivindicar salaris i drets sempre més amples.

A això s'hi ha d'afegir la lluita pels espais democràtics, per la democratització dels mitjans de comunicació, per la democratització interna del propi sindicat.

S'ha de tenir capacitat de comunicació amb els diversos actors socials, amb els sectors marginats, empobrits i exclosos sobre la naturalesa dels distints projectes en conflicte.

Un altre factor important és reconèixer que en l'esfera de la societat política exis-

ció crítica de la classe intel·lectual de les universitats i entitats científiques.

Quins serien els altres indicadors?

1r.- la proposta: el nostre projecte és aquest;

2n.- l'interlocutor: la societat també proposa;

3r.- l'acord: no som els únics interessats.

Però, més enllà del corporativisme, s'han de produir coneixements i informacions com a fonaments d'expressió pública. Tanmateix, però això encara no és tot. És reconèixer la cultura, l'art, la multiculturalitat com a mediadors de la seva interlocució social. La tàctica de lluita amb les masses no pot amagar diferències evidents en l'espai públic de les escoles i de l'opinió pública.

Carlos A. Abicalil, ponent i membre de la mesa

teixen diversos indicadors de qualitat social i política, principalment en els governs populars i democràtics, i quins tenen implantats avanços en la direcció d'escola pública democratitzada en una perspectiva popular.

Un pla nacional d'educació ha de tenir en compte aquestes experiències i l'aporta-

Negar l'opinió pública com un dels espais d'acció sindical és negar la capacitat de comunicació en aquest final de segle.

Actuar en aquesta òrbita significa intervenir en l'univers de la representativitat social. Generar un nou enfocament pel sindicalisme en el "bon sentit" de les persones. Els sindicats tenen utilitat històrica.

IV. L'ESPAI PÚBLIC

El moviment popular té una direcció contrària al privat. És el moviment dels drets i pels drets. El dret a la construcció de la cosa pública no té límits, no implica desigualtat de classe, de sexe ni d'ètnia.

Destruir l'espai públic és destruir la ciutadania. La democràcia no es pot restringir a la participació en la producció i en els serveis. És també en el control dels processos socials, del progrés tècnic, del coneixement que es fa en la relació entre persones. Els que participen en la construcció material, freqüentment estan exclosos dels espais de participació col·lectiva i democràtica, i, conseqüentment, no arriben a tenir consciència d'esser explotats. El coneixement està vinculat als moviments socials, està en la lluita sindical per espai d'habitatge, per terra per ocupar, produir i resistir,

pel dret a la salut, per més i millors llocs de feina i salaris, per escola. El moviment sindical no és tan sols un fet de consciència, sinó també de vivència democràtica i de creació política orientada als drets.

El moviment sindical no és tan sols un fet de consciència, sinó també de vivència democràtica i de creació política orientada als drets

---

En el Brasil es fan esforços per consolidar espais públics de debat. Així es va fer en el procés constituent, amb la Llei de Directrius i Bases d'Educació Nacional, en el CONED -Congrés Nacional d'Educació, en el suport decidit al Moviment dels Treba-

lladors Rurals sense Terra, els moviments Anti-Racisme i contra el treball infantil, les mobilitzacions dels jubilats i pensionistes, dels infants del carrer, dels desamparats, contra la impunitat.

Sense dubte la tasca del sindicalisme actual per a la construcció de polítiques públiques que garanteixin els drets i la seva universalització, no és fàcil, però és responsabilitat nostra.

Cada un i cada una de nosaltres coneix i experimenta el dolor i plaer d'haver de seguir lluitant.

No ens resignam a ser viudos o viudes d'un Estat privatitzat.

Hem de ser capaços d'organitzar la nostra rebel·lia en un projecte fundat en la felicitat de tots els homes i dones, els infants i els majors.

Sense por serem forts per resistir, confrontar, proposar i construir un nou projecte. □

Butlleta de subscripció a PISSARRA¹

Nom i llinatges: ..... Tel: .....

Adreça: ..... CP: ..... Població: .....

Se subscriu a **PISSARRA** al preu anual de 1.500 ptes. que abona mitjançant:

- taló bancari o gir postal a nom de l' STEI
 càrrec al compte bancari ²

(1) Els afiliats i afiliades a l' STEI reben **PISSARRA** de franc

(2) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom de l'entitat: ..... Adreça: .....

Localitat: ..... CP: .....

ENTITAT	OFICINA	DC	COMPTE

Sr. Director:

Sou pregat d'atendre a partir d'aquesta data, i fins nou avís, els rebuts que us presentarà el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes (STEI) amb càrrec al compte indicat.

....., de ..... de 199...

(signatura)

ELS TITULARS DE PRINCIPIS DE CURS

24/LOCAL

Domingo, 21 de septiembre de 1997 / Última Hora

Opina que la falta de profesores no ha sido improvisación, sino desinterés del MEC

El STEI cree que se está financiando la educación concertada a costa de la pública

SABADO, 20 DE SEPTIEMBRE DE 1997

voz del Ejecutivo exigió responsabilidad para evitar que se

Govern culpa al MEC tico inicio del curso

de Govern dedicó ayer de su reunión al análisis de temas surgidos en este curso escolar, señaló el portador Ejecutivo y conseller d'Educació i Cultura, Manuel Ferrer, quien responsabilizó al MEC de la situación. Aunque evitó criticar directamente al director provincial del Ministerio, Joan Francesc Rome-

Transferències educatives
L' STEI fa un estudi d'equiparació de sous de professors i funcionaris

JMM Palma: sobre el cost real que suposarà l'equiparació de sous entre professors i funcionaris de la Comunitat Autònoma, una vegada que el Govern assumeixi les competències educatives. El secretari general de l' STEI, Pere Polo, no va deixar cap xifra en el moment de parlar del tema. Polo va explicar que parlarà dels noms dels que passaran a l'assumpte en el moment de parlar del tema. Polo va explicar que parlarà dels noms dels que passaran a l'assumpte en el moment de parlar del tema.

LUNES 22 DE SEPTIEMBRE DE 1997

Comunitat

CONFLICTO

El director provincial de Educación admite carencias en el inicio del curso

El Govern transmetrà a la ministra su malestar por los incidentes

Durant el mes de setembre, els titulars dels diaris han posat de manifest un polèmic començament de curs, ple de mancances, retards, acusacions...

◆ Educació

L'STEI fa públic un comunicat sobre la polèmica educativa

J.M.M. Palma. El sindicat d'ensenyament majoritari a les Balears, l'STEI, ha fet públic un comunicat per informar a l'opinió pública del conflicte educatiu que es viu en aquest polèmic començament de curs de secundària. En aquest comunicat asseguren que la manca de prof...

✓ El sindicat no creu en la manca de preparació i assegura que es una estratègia de desmantellament del sistema d'ensenyament públic.

La delegació del Gobierno apoya a los funcionarios del MEC y critica al Govern

El STEI considera desafortunadas las insinuaciones de Ferrer

1997 MALLORCA

Cap dels instituts de Palma Ferrer instaurarà

La majoria El conseller anuncia una entrevista amb la mi

Biel Caldentey i Pere Polo de l'STEI

Para el sindicato, la normalidad del comienzo del curso en los colegios públicos «es más aparente que real»

Ramon Llull, un cas complicat

J.M.M. Palma Institut Ramon Palma és en l'antic

SINDICALISME I POLÍTIQUES EDUCATIVES

**Ponència del Sr. Carlos Fuentes (STEG) a la
Cimera Internacional de l'Educació**

De la mateixa manera que la resta d'Amèrica i del món, Guatemala sofreix les envestides del neoliberalisme. Juntament amb altres factors, el neoliberalisme ha agreujat les condicions de pobresa extrema en els països, cosa que es fa palesa en els elevats índexs de morbiditat i mortalitat infantils, fam, manca d'habitatge, desocupació, analfabetisme, etc., cosa que a la vegada ha provocat una gran descompensació social evidenciada a través de la corrupció, la impunitat, la drogoaddicció, el narcotràfic, la violència comuna i organitzada, etc.

L'educació pública no ha pogut fugir de la influència del neoliberalisme. Les polítiques públiques de tall neoliberal implementades en el país afecten directament o indirectament l'educació i la sumeixen cada dia en una crisi no només de transmissió de coneixements, sinó, encara més, en la formació de valors, tal com es pot deduir de l'enfocament següent:

Algunes polítiques implementades a Guatemala:

1.- Tancament d'institucions públiques, tals com Institucions de Servei Agrícola, Ministeri de Cultura, Regionals d'Obres Públiques, etc. que, en un any d'alleuge-

rir l'Estat, han provocat la pèrdua del treball de més de 40.000 treballadors en menys de dos anys.

2.- Aprovació de lleis en contra dels drets sindicals i dels treballadors, tals com la Llei Antivagues (març 96); augment de l'IVA d'un 7% a un 10%, alliberament del preu dels combustibles i augment del preu dels mateixos, etc.

3.- Implementació del Programa de Desplaçament i reinserció dels treballadors del Retir Voluntari, a través del qual, mitjançant un incentiu econòmic, s'obliga als treballadors a retirar-se "voluntàriament" i les seves vacants no són mai més substituïdes, tota vegada que són contractats altres treballadors que no tenen les prestacions de la llei ni estabilitat laboral.

4.- Venda de Serveis Públics, tals com el Servei de Ferrocarrils, Aviació de Guatemala, i ara, la venda de GUATEL (Teléfonos Guatemaltecos), INDE (Institut d'Electrificació) i altres entitats.

5.- Congelació de salaris per a tots els treballadors públics, quatre anys de salaris estancats i en aquests anys una inflació acumulada de més del 165%. En Educació, a

més de les mesures anteriors que afecten els educadors com a treballadors, s'han implementat les mesures següents:

6.- Incompliment de la Llei d'Educació pel que fa a lliurament puntual i anual d'utensilis i refracció escolars.

7.- Retalls de pressupost per a plantilles.

8.- No construcció de nous edificis escolars ni reparació dels existents.

9.- Creació de projectes educatius orientats a privatitzar l'educació, tals com PRONADE (Programa Nacional de Desenvolupament Educatiu) que deixa en mans dels pares de família l'administració d'escoles privades amb un subsidi inicial que després d'alguns mesos desapareix.

10.- Emissió d'acords governamentals que deixen en mans dels pares de família, ex-alumnes i la iniciativa privada l'administració de centres educatius de nivell mitjà (educació secundària), tal com l'Acord 484-96.

11.- Implementació de projectes educatius religiosos de tendència protestant fonamentalista ("Libres y triunfadores"), sortits de la primera dama de la nació (esposa del President) furtant les funcions pròpies del Ministeri d'Educació.

Tot el que hem apuntat influeix negativament en el sindicalisme magisterial de la següent manera:

a. Els mestres sindicalistes, degut a com és d'escàs el seu sou, es veuen obligats a treballar fins a dues o tres jornades, cosa que influeix negativament en la qualitat de l'educació.

b. Altres educadors durant la seva jornada lliure o en la mateixa escola es dediquen a vendre "roba americana" o de "paca", productes de bellesa o joieria, o allò que el seu sou els permet adquirir per vendre-ho després.

c. Alguns educadors prefereixen emi-

grar legalment o il·legalment als Estats Units d'Amèrica, on aniran per realitzar tasques de servitud.

d. Alguns opten pel camí de la "reconversió política", essent captats pel partit en el poder i assumint unes posicions contràries a la lluita del moviment sindical i popular.

Les situacions anteriors han fet que els docents hagin descuidat la seva identificació amb el poble i el seu treball sindical, i com a conseqüència, s'han observat els problemes següents:

- Les direccions en els departaments i municipis han quedat incompletes o desintegrades totalment perquè els directius es veuen obligats a treballar en col·legis on no se'ls paga quan falten.

- Alguns no assisteixen a les assemblees municipals, departamentals o nacionals tot aduint que les seves autoritats educatives no "els donen permís", desatenent i oblidant-se dels seus drets sindicals i constitucionals.

- Assumeixen que és tan sols la Directiva del Sindicat la que ha de resoldre tots els problemes, tot oblidant que "el sindicat som tots".

- Acusen de corrupció als dirigents, acceptant i transmetent acusacions no comprovables i caient en el joc promogut pels governs.

- Mostren manca de solidaritat envers els problemes de la resta dels treballadors, no tan sols d'altres institucions, sinó fins i tot d'els altres educadors.

Aleshores... les polítiques públiques neoliberals han provocat confusió, desesperança i apatia en els educadors, aconseguint una crisi de participació en alguns sindicats o en alguns sindicalistes, la qual cosa obliga als dirigents a no estar d'acord amb les polítiques públiques, a rebutjar-les, a esmenar-les o a exigir que siguin anul·lades. S'ha d'aclarir que malgrat les dificultats internes dels sindicats, el sindicalisme no ha desaparegut ni tendeix a fer-ho, contràriament té presència i això el legítima, ja que continuament es produeixen denúncies a nivell nacional i internacional,

i s'ataquen aquestes mesures, amb èxit final, a vegades, o quedant qüestions pendents que obliguen als governs a dialogar i a negociar, i necessàriament a pensar-s'ho dues vegades abans d'implantar alguna nova mesura neoliberal.

Què es pot fer, doncs, davant l'impuls de polítiques neoliberals?

1.- El mestre sindicalista ha d'entendre que els educadors no són una classe apart, que som també treballadors explotats, que som dels pobres i que hem de lluitar al costat dels altres treballadors.

2.- Redefinir el sindicat, és a dir, entendre que a més de ser crític, el sindicalisme actual ha de ser "propositiu", amb capacitat de dialogar fins i tot amb els seus pitjors enemics.

3.- Proposar, discutir i forçar l'aprovació de lleis que beneficiïn el poble i sol·licitar a tal efecte el suport de les organitzacions nacionals i internacionals.

4.- Denunciar constantment les accions dels governs a l'opinió pública nacional i internacional i cercar la seva solidaritat.

5.- Transcendir la lluita gremial pròpia del sindicat i assumir una lluita més general, i preocupar-se dels problemes de la resta dels pobladors pobres del país.

6.- Per tot el que he apuntat, és necessari organitzar el poble a través de líders comunitaris, comitès cívics, i optar per omplir tots els espais polítics que la conjuntura presenti, amb la intenció d'evitar que els mateixos segueixin governant i promovent polítiques neoliberals.

7.- Unificar i unificar-se com a magisteri i amb la resta dels sindicats de treballadors estatals i privats del país, per dur a terme lluites conjuntes i més fortes.

Conclusió:

Per tal d'evitar que el neoliberalisme segueixi la seva marxa triomfal en els nostres països, el sindicalisme haurà de promoure accions de redefinició de la seva lluita, i fer-se més democràtic, transcendent la seva lluita gremial a favor d'una lluita més popular, més general, per la qual cosa haurà de treballar conjuntament amb el poble, al qual haurà d'organitzar convenientment, per fer-lo participar en la lluita per la conquesta d'una societat justa, democràtica i humana. □

Entrevista

ROSALINA TUYUC, Coordinadora nacional de CONAVIGUA¹ (Guatemala)

Pere Polo

Durant la meua estada a Guatemala vaig tenir l'oportunitat d'assistir a la VI Assemblea dels pobles maies, Garifunes i xinxes, que es va celebrar el 20 de febrer, a la qual assistiren més de 700 delegats i delegades, i també representants de diferents ONGs internacionals i del Govern de Guatemala (COPMAGUA). L'objectiu era d'analitzar la forma com s'han d'aplicar els acords de pau, especialment l'acord sobre "Identitat i Drets dels Pobles Indígenes".

Entre els diferents representants a l'assemblea hi era na Rigoberta Menchú, premi Nobel de la Pau, Rosalina Tuyuc, Coordinadora nacional de CONAVIGUA i vicepresidenta del Congrés de Diputats de Guatemala, la qual, amb l'amabilitat que la caracteritza, va accedir a contestar unes preguntes per "PISSARRA".

Rosalina Tuyuc, per començar, ens va demanar disculpes per no haver pogut assistir a la campanya de sensibilització sobre cooperació i desenvolupament que l'STEI va realitzar a les Illes durant el passat curs per diferents centres de secundària, tota vegada que per aquelles dates estava a punt de ser mare. En

lloc seu, però, hi va participar na Josefa Ixcoy.

Pere Polo.- Enhorabona de bell nou pel teu preciós fill i per la teua lluita i el teu sofriment.

Rosalina.- Moltes gràcies per això, i també perquè mantinguéreu la invitació que feu possible l'assistència a la vostra activitat de na Josefa Ixcoy, que va tornar entusiasmada per la vostra feina, tota vegada que no havia assistit a cap campanya d'aquest

tipus feta a centres d'ensenyança a cap altre país. Per a nosaltres això és molt important per poder fomentar els sentiments de cooperació, pau i solidaritat entre els joves. Bé, ara ja pots preguntar el que vulguis.

Pere Polo.- Com a dona víctima de la guerra, com veus ara el futur de la pau?

Rosalina.- Serà difícil perquè els problemes que originaren aquesta guerra de 36 anys encara són presents: la discriminació dels pobles indígenes, la misèria, l'analfabetisme, els nins del carrer, famílies sense habitatge, etc. Costarà poder respondre a tot això perquè, encara que entenen que és un repte per a la societat civil, la major responsabilitat la tenen els governs de torn i les institucions de l'Estat.

Pere Polo.- Quins són els principals reptes per als indígenes en l'etapa de pau?

Rosalina.- És molt important la massiva resposta de totes les organitzacions en aquesta Assem-

P. Polo en un moment de l'entrevista

blea, però la cosa no queda aquí ja que un dels principals treballs per ara és anar creant la unitat. Sabem que durant molts d'anys ens han dividit, però crec que ara és el moment de poder treballar junts, de deixar els interessos particulars d'organitzacions, de grups de treball pel sentiment nacional dels nostres pobles. Més endavant, en una segona etapa, serà la nostra capacitat de proposar accions concretes de futur. Si ho feim així, estarem en condicions de fer que l'Estat atengui les nostres reivindicacions, tenint en compte que en els acords sobre els pobles indígenes es fa una crida a la participació a tots els nivells; això significa participar en la presa de decisions, ja no només en el Congrés, sinó en els tribunals de justícia i a nivell de l'Executiu.

Som conscients que això no serà un regal que ens farà l'Estat, sinó que s'aconseguirà a través de la nostra lluita. Qui sap quina despesa suposarà en sang, encara! però, és un repte per a nosaltres, els indígenes, i ho fem ara o mai.

Pere Polo.- Com ha transcorregut l'Assemblea i com us heu organitzat?

Rosalina.- Ja t'he dit abans que el més important en aquests moments és la unitat; doncs bé, hi ha hagut consens entre totes les organitzacions sobre els drets de la dona indígena, el dret consuetudinari, la reforma educativa, l'oficialització de les llengües indígenes, l'espiritualitat indígena, els drets relatius a la terra, la participació i les reformes constitucionals. S'ha treballat en vuit comissions i les propostes elaborades es varen presentar al govern.

S'ha considerat que tot allò relacionat o que afecti algun aspecte de la vida del poble indígena ha de ser tractat per i amb els indígenes.

A més s'ha proclamada la declaració "Waq ib Nooj" on demanem que ens sigui permès de seguir construint, amb les nostres mans, la unitat entre els pobles indígenes, com a aportació de la unitat nacional de Guatemala.

Pere Polo.- Cap a on s'han d'orientar els esforços indígenes en l'etapa posterior als acords de pau?

Rosalina.- El desenvolupament dels pobles no significa tenir un raig d'aigua, una carretera o una casa, sinó que significa, com tu bé saps com a educador, que això sigui orientat a superar l'analfabetisme, a millorar la salut dels pobles indígenes, a la recerca d'una educació intercultural, a propiciar la participació en el poder local i el respecte a la identitat dels pobles. Els nostres esforços haurien d'anar encaminats cap a aquests objectius.

També hauríem d'intentar que els projectes i proposicions no vinguin de dalt a baix, del govern al poble, sinó que surtin del mateix poble. Que les aportacions econòmiques que vindran de l'estranger s'inverteixin en aquests projectes de des-

envolupament i no pas en l'administració, com ha passat en els darrers temps.

Pere Polo.- Personalment, quina és la vostra contribució a la consecució de la pau?

Rosalina.- La poca cosa que hem pogut donar l'hem donada no sols com una aportació personal, sinó col·lectiva de milers i milers de dones de l'interior del país. Contribució adreçada contra la discriminació de les dones maies, així com, també, contra la militarització de la nostra societat. Hem lluitat i lluitam, sobretot, contra el reclutament militar forçós i discriminatori.

Això ha suposat un gran esforç col·lectiu de moltes dones i el cost han estat sovint la pèrdua d'alguns familiars molt propers. □

¹ Coordinadora Nacional de Vídues de Guatemala (CONAVIGUA)

Psicologia
clínica i
formació

isep
illes

C/ Metge Josep Darder nº 19, 2º B

Tel. 27 61 51

07008 PALMA DE MALLORCA

INTERVENCIÓ PSICOLÒGICA
EN ADULTS I NINS

A CARREC DE PSICOTERAPEUTES
ESPECIALITZATS

ELS ACORDS DE PAU A GUATEMALA

El 29 de desembre de 1997 es va posar fi a una guerra que havia durat 36 anys i que es va cobrar prop de 150 mil morts, 440 llogarets arrasats, 100 mil refugiats, i un gran nombre de viudots/viudes i nins orfes, indígenes majoritàriament.

La part substancial dels acords recull una àmplia agenda, en la qual es toquen aspectes econòmics, polítics, socials i militars d'ample abast.

Els acords signats són sobre: drets humans, poblacions desarrelades, identitat i dret dels pobles indígenes (reforma educativa...) aspectes socio-econòmics (reforma agrària,...), enfortiment del poder civil i funció de l'exèrcit en una societat democràtica.

Els nostres lectors coneixen l'estreta relació que l' STEI i *PISSARRA* estan mantenint amb diversos sectors de la població de Guatemala i de manera especial amb els docents d'aquell país. És per això que ens alegrem enormement d'aquests acords i animam a tots els implicats a fer el possible perquè la lletra es converteixi en realitat.

Conscients de la importància de l'educació, reproduïm pels nostres lectors el contingut que fa referència explícita al tema educatiu.

ACORD SOBRE IDENTITAT I DRETS DELS POBLES INDÍGENES. REFORMA EDUCATIVA

1. El sistema educatiu és un dels vehicles més importants per a la transmissió i desenvolupament dels valors i coneixements culturals. Ha de respondre a la diversitat cultural i lingüística de Guatemala, reconeixent i enfortint la identitat cultural indígena, els valors i sistemes educatius maies i dels altres pobles indígenes, l'accés a l'educació formal i no formal tot incloent dins els currículums nacionals les concepcions educatives indígenes.

2. Per això el Govern es compromet a impulsar una reforma del sistema educatiu amb les característiques següents:

2.1. Descentralitzat i regionalitzat a fi que s'adapti a les necessitats i especificitats lingüístiques i culturals.

2.2. Atorgar a les comunitats i a les famílies, com a font d'educació, un paper

destacat en la definició del currículum i del calendari escolar i la capacitat de proposar els nomenaments i canvis dels seus mestres de manera que responguin als interessos de les comunitats educatives i culturals.

2.3. Integrar les concepcions educatives maia i dels altres pobles indígenes, amb

els seus components filosòfics, científics, artístics, pedagògics, històrics, lingüístics i político-socials, com una component de la reforma educativa integral.

2.4. Ampliar i impulsar l'educació bilingüe intercultural i valoritzar l'estudi i coneixement dels idiomes indígenes a tots els nivells de l'educació.

2.5. Promoure la millora de les condicions socio-econòmiques de vida de les comunitats, a través del desenvolupament dels valors, continguts i mètodes de la cultura de la comunitat, la innovació tecnològica i el principi ètic de conversació del medi ambient.

2.6. Incloure en els plans educatius continguts que enforteixin la unitat nacional en el respecte de la diversitat cultural.

2.7. Contractar i capacitar mestres bilingües i funcionaris tècnics administratius indígenes per desenvolupar l'educació en les seves comunitats i institucionalitzar mecanismes de consulta i participació amb els representants de comunitats i organitzacions indígenes en el procés educatiu.

2.8. Cercar el compliment efectiu del dret constitucional a l'educació que respongui a tota la població, especialment en les comunitats indígenes en què es mostren els nivells més baixos d'atenció educativa, generalitzant la seva cobertura i promovent modalitats que facilitin l'assoliment d'aquests objectius.

2.9. Incrementar el pressupost del Ministeri d'Educació, per tal que una part substancial d'aquest increment s'assigni a la implementació de la reforma educativa.

3. En el context de la reforma educativa, es tindran plenament en compte les distintes experiències educatives maies; se seguiran impulsant les Escoles Maies i es consolidarà el Programa Nacional d'Educació Bilingüe Intercultural per als pobles indígenes i la franja de Llengua i Cultura Maia per a tota la població escolar de Guatemala. Així mateix es promourà la creació d'una Universitat Maia o entitats d'estudi superior indígena i el funcionament del Consell Nacional d'Educació Maia.

4. Per facilitar l'accés dels indígenes a l'educació formal i no formal, s'enfortirà el sistema de beques i bosses d'estudi. Igualment es corregirà aquell material didàctic que expressi estereotips culturals i de gènere.

5. Per realitzar el disseny d'aquesta reforma, es constituirà una comissió paritària integrada per representants del Govern i de les organitzacions indígenes. □

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING,
ESQUI I ESCALADA

ES REFUGI

Via Sindicat, 21 pati interior
(antic edifici del Sindicat Forà)

Telèfon 71 67 31
07002 Ciutat de Mallorca

<<< >>>

20è ANIVERSARI

T'EQUIPAM PER A L'AVENTURA

*Casa
Pomar
Flores*

**ARTICLES
PER A ARTISTES**

PAPERS PINTATS

PINTURES

MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77
Tel. 72 14 83
07002 Palma de Mallorca

Entrevista

NINETH MONTENEGRO, diputada al Congrés de la República de Guatemala

Nineth Montenegro, mestra, 37 anys

Diputada pel districte metropolità del Frente Democrático Nueva Guatemala.

Presidenta de la Comissió de la Dona, la Família i el Menor.

Secretària de la Comissió de Comunicacions, Transports i Obres Públiques.

Portaveu del Bloc Parlamentari FDNG.

Pere Polo

Pere Polo. - Quina diferència hi ha entre el treball que realitzàveu en el Moviment Popular guatemalenc i el que realitzau actualment com a diputades?

Nineth Montenegro. - La diferència és molt gran. Ara estam en un dels tres organismes de l'Estat i això ens obliga a tenir uns objectius clars a plantejar. Des del Moviment Popular teníem objectius, és clar, però en el sentit d'aconseguir reivindicacions mínimes de l'agenda popular. En aquest context no ens podem oposar a tot. Si no estam d'acord amb alguna proposta de llei hem d'explicar quines són les causes i quines alternatives de solució plantejaríem. Hem de tenir arguments i elements de judici. Aquesta, actualment, és la gran diferència. Això ens ha dut a haver-nos de ficar dins la dinàmica política, a conèixer el maneig parlamentari, cosa que abans hauríem dit que era impossible.

P. Polo. - En arribar us heu trobat amb un Congrés dominat majoritàriament per homes i per gent que fins ara us veia com el seu enemic. Heu notat diferència en el tracte que rebeu ara i el que rebíeu com a actives del Moviment Popular?

N.M. - Al principi va ser molt difícil. Quan nosaltres vàrem arribar, els sis dipu-

tats i diputades ens vàrem trobar amb moltes persones que ens consideraven éssers diabòlics, comunistes, guerrillers, gent amb la qual no es podia dialogar, intolerants, radicals... Va ser molt difícil.

Ens satisfan els acords aconseguits, però no la manera com l'Executiu els està posant en pràctica

---

Els primers dies la policia no tenia previst deixar-nos entrar. Després de dialogar amb la gent varen veure que érem tan humans com ells, pares i mares de família, que estimam Guatemala tant com ells, però que les circumstàncies -la desaparició dels nostres marits, la violència i la repressió- ens obligaren a actuar d'aquella manera per tal d'aconseguir canvis en el país.

P. Polo. - A Espanya hi ha una gran expectativa per la firma de la Pau a Guatemala. Quina participació ha tengut, des del Congrés, el FDNG en la consecució de la firma dels Acords?

N.M. - La firma de la Pau primer va ser un gran triomf del poble de Guatemala, però ara està essent tergiversada pel partit d'Avançada Nacional.

Els acords, són compromisos d'estat i s'han de traduir en iniciativa de llei. Molts d'aquests compromisos polítics, econòmics o socials han estat trastocats i hem hagut de plantejar una fèrria oposició, cosa lamentam moltíssim. Ens satisfan els acords aconseguits, però no la manera com l'Executiu els està posant en pràctica. La llei de reconciliació nacional, la llei de la policia civil..., eren iniciatives que nosaltres sosteníem, però en l'esperit en què el Partit d'Avançada Nacional els està plantejant. Actualment l'agenda de la pau també ha estat trastocada en una agenda econòmica i està causant un profund cop econòmic a la població guatemalenc (en el transport, en l'energia, en el telèfon, en la llum, en l'aigua, en el pa, en el sucre...) Tot això contradiu l'esperit del que s'havia acordat en una economia que és cada dia més globalitzant i que no cerca alternatives per a la societat guatemalenc. L'any passat vàrem tenir un cert apropament amb grups com el PAN; aquest any, però, s'estan manifestant certes contradiccions tota vegada que l'agenda econòmica és totalment diferent del que s'havia acordat a la mesa de negociació.

P. Polo.- Quin ha estat el cost polític, econòmic i social per aconseguir la pau?

N.M.- Els costos han estat sobretot humans. Ha estat molt dur veure que s'han hagut de sacrificar moltes vides humanes perquè Guatemala pogués anar parlant de democratització. La pau va arribar en un moment difícil, en una època de canvis a l'entorn mundial. Això va fer que el procés de negociacions per a la pau no fos tan exitós com hauriem desitjat. S'aconseguien acords interessants per a un projecte de país però la correlació de forces ja no era la que s'hauria esperat perquè la guerra s'allargà molts anys, trenta-sis.

P. Polo.- Podem dir que va acabar el procés de pau amb la firma dels Acords el 29 de desembre?

N.M.- Va acabar la guerra; però ara estam començant a cercar realment com fer-ho per construir la veritable pau en el sentit social i econòmic.

P. Polo.- Després de la firma dels Acords, quines dificultats heu començat a observar en el compliment dels acords?

N.M.- La dificultat que hem començat a trobar és una política molt forta d'ajustament estructural en el que s'estan començant a vendre els actius de l'Estat i s'està creant una llei marc per tal que, aparentment, sigui transparent la venda del patrimoni de l'Estat i això dificulta realment una agenda de la pau fluida. Per altra banda, crec que hi ha factors de poder que encara s'oposen a concretitzar els acords aconseguits entre el Govern i la URNG i estan plantejant una fèrria oposició. També hi ha una gran preocupació a causa de la profunda mediatització dels

mitjans de comunicació social, que han començat a treure de l'escena el Frente Democrático Nueva Guatemala davant la por, per part de molts sectors de poder, que el Frente sigui el pròxim triomfador l'any 2.000.

P. Polo.- Els Acords de Pau es celebren amb una gran festa el 29 de desembre de 1996. Després d'aquesta gran festa na

didada festa continuï s'ha de demostrar a la pràctica que tenim una agenda de país concreta, que no desencanti la població. A mi em preocupa que pugui passar a Guatemala el que va passar a Equador amb Bucarán davant polítiques, precisament com les que s'estan seguint aquí, d'ajustament estructural que provocaren una reacció en cadena i obligaren a la renúncia del president.

P. Polo.- Quin hauria de ser el paper de les organitzacions populars i sindicals per aconseguir el ple desenvolupament dels acords de Pau?

N.M.- Les organitzacions han de verificar internament i externa els Acords, denunciar el que no s'està complint, pressionar el Govern perquè el compliment dels Acords sigui efectiu. Crec que molts dels triomfs no acabats d'aquesta guerra es donen precisament en les fragmentacions que hi ha hagut històricament en tot el context del moviment social que no permeten la cohesió total i que no han permès un triomf efectiu. La unitat de tot el moviment social ha de ser un fet si realment volem plantejar-lo com a alternativa.

P. Polo.- Sap la majoria de la població en què consisteixen els Acords de Pau? O només els coneixen i manejen els dirigents del moviment social guatemalenc?

N.M.- La població organitzada sí, però la majoria desconeix els Acords i no saben de quina manera els vincula en la seva vida quotidiana. Això és preocupant perquè si la població no els coneix no en pot fer el seu projecte de vida, el seu projecte de país. Pot ser perquè aquest poble nostre és un poble mancat de memòria històrica, producte de la repressió, producte de l'ús del recurs a la por que ens ha convertit en un

Nineth Montenegro, diputada del FDNG

cional, quines passes s'haurien de donar de cara al compliment dels Acords i perquè aquesta festa continuï?

N.M.- Va ser una gran festa però tenia un aire nostàlgic. Molta gent va arribar a aquesta festa cívica, popular, amb les fotografies dels seus familiars desapareguts. Que bé que finalment va acabar el conflicte armat, però que dur que en el país hi hagi tants d'infants orfes! Perquè aquesta esplèn-

ble que es va allunyant d'aquestes fortes onades de repressió; de tal manera que ara s'ha de reconstruir el teixit social i anar conscienciant la població que aquests acords són importants perquè repercuteixen en el seu treball, en la seva vida, en la seva llibertat i, fins i tot, en la seva família.

P. Polo.- Quan es podran veure resultats concrets d'aquests Acords de Pau?

N.M.- Jo diria que a curt termini veurem canvis en el sistema polític. El que és més difícil és concretitzar l'agenda d'acords econòmics i la situació agrària; serà aquí on trobarem grans esculls per dur a la pràctica un país que sigui realista amb les necessitats de la població i que no s'adhereixi al que demanen les financeres internacionals per pagar el deute intern.

Que bé que finalment va acabar el conflicte armat, però que dur que en el país hi hagi tants d'infants orfes!

P. Polo.- En diversos mitjans informatius d'Espanya s'ha donat a conèixer la quantitat de diners que es destinarà al compliment de cada un dels Acords de Pau. Tindrà el Congrés de la República algun control o fiscalització perquè aquests diners siguin realment canalitzats i destinats als Acords? O únicament els manejarà el govern?

N.M.- El Congrés hauria de ser l'organisme fiscalitzador dels acords obtinguts i dels diners que vénen, que són més de 1.200 milions de dòlars. El problema aquí és que, amb la idea de la modernització, l'actual govern està creant secretaries (24) i reduint els ministeris, i les secretaries no tenen po-

der de fiscalització via Congrés, només els ministeris. Això, per a nosaltres, és greu i ara s'està creant la Secretaria de la Paz (SEPAZ), que no té cap mecanisme per fiscalitzar com es compliran els acords i de quina manera s'utilitzaran els recursos econòmics que vénen. Nosaltres estem plantejant un mecanisme que el vinculi com a ministeri perquè tenguí categoria ministerial i poguem interpel·lar cada vegada que sigui necessari. Si no ens permeten aquest control, ens veurem en l'obligació de denunciar-ho davant la Comunitat Internacional.

P. Polo.- Concorda actualment l'agenda política amb l'agenda econòmica?

N.M.- Hi ha una corrupció terrible; l'agenda política és bastant democràtica, bastant oberta, bastant plural...i l'agenda econòmica és totalment restrictiva, totalment supeditada al que es pot entendre com un país dependent econòmicament.

P. Polo.- Dificulten les polítiques públiques de caire neoliberal l'esperit i la concreció dels Acords de Pau?

N.M.- Sí, lamentablement ara la població desocupada, o sigui, l'economia informal, està en una situació molt precària. No sé si sabeu que Guatemala té només el 35% de població econòmicament activa, la resta és economia subterrània, economia informal, població desocupada. I aquesta gent és la que està sofrint els embats dels alts costos -en energia elèctrica, en telecomunicacions, en el transport i els preus dels productes de la canastra de bens i serveis de la canastra bàsica familiar-; però els salaris segueixen igual, no han millorat. Tot això és producte d'aquestes polítiques d'ajustament estructural que estan cercant marcs per vendre els nostres actius a altres mans. Els monopolis de l'Estat suposadament eren rendibles, com per exemple la Guatel (Companyia telefònica) que rendia 45 milions a l'Estat. Ara resulta que ens convertirem en monopolis privats.

En poques paraules, el que jo vull dir és que estam parlant d'una democràcia liberal, no d'una democràcia real i participativa mentre siguem països sense independència econòmica.

P. Polo.- Per la relació que tenim amb organitzacions magisterials de Guatemala, sabem de la implantació de projectes neoliberals de privatització de l'educació pública que està garantida en la Constitució Política. Quines accions es duran a terme per part del FDNG per aturar aquests procediments que atenten contra el dret a l'educació de la majoria de la població guatemalenca?

La dona ha de lluitar per accedir a l'educació. La base per als canvis i desenvolupament d'una societat està en l'educació i la majoria de dones del nostre país són analfabetes

---

N.M.- En aquest moment la primera cosa que pensam fer és interpel·lar al Ministeri d'Economia per tal de saber què es fa. Pel que fa a l'educació, volem fer també una crida a la Ministra d'Educació perquè vengui al Congrés de la República. Per un costat, s'han incrementat de manera exorbitant les quotes estudiantils, els estris escolars també; i, per altre costat, l'anomenada Reforma Educativa, proposada dins els Acords, pens que no està plantejada tal com s'havia acordat, se li està donant una altra connotació. Això no ho he comentat amb els meus companys mestres però s'els està privant dels seus drets com a treballadors de l'Estat; ara es volen fer simples contractacions. D'aquesta manera, en acabar un contracte, qualsevol mestre es podria quedar sense feina perdent així els èxits aconseguits pel magisteri des de la Revolució del 44. La premsa educativa també

ha de ser modificada i s'ha d'adaptar a la realitat guatemalca, una realitat multilingüe, multicultural, multiètnica. Els mestres han de millorar el seu nivell acadèmic però també necessiten una formació per poder adaptar-se a aquesta realitat.

P. Polo.- La privatització de l'educació té criteris capitalistes de compra i venda de serveis. Considerau que a Guatemala hi ha suficients escoles ben dotades i suficients mestres com per poder iniciar la privatització de l'Educació pública?

N.M.- L'Estat, en aquest sentit ha estat totalment deficitari. A les escoles hi ha manca de professorat, manca de mobiliari, d'instruments per millorar la situació educativa de l'alumnat, de recursos pedagògics... El que es pretén és destruir l'educació pública i anar privatitzant-la cada dia més, de tal manera que ara són els col·legis els que plantegen una educació aparentment més eficient i això és un motiu de preocupació. La constitució política de la República diu que l'educació és gratuïta i obligatòria però en aquest cas només és gratuïta a mitges.

P. Polo.- Com a dones congressistes, en un Congrés dominat majoritàriament per homes, quin tracte rebeu les dones per part dels altres congressistes? Quin missatge podríeu enviar a les dones de tot el món, la majoria de les quals han estat marginades i amb poca participació en la presa de decisions?

N.M.- La veritat és que crec que a Guatemala no han madurat tant com per cercar la identitat de gènere; la identitat és encara més ideològica que genèrica. No obstant això, per primera vegada hem arribat onze dones al Congrés; fa pocs anys eren quatre i el màxim foren sis. Hem tengut ja diverses presidentes del Congrés; actualment és una dona. Hi ha hagut grans dificultats perquè Guatemala és una societat encara molt tancada, molt conservadora. Ara comença a sortir d'una espècie d'ostracisme

polític i va cap a una descoberta en termes polítics, culturals i ideològics. Per a molts de companys, homes en general, la idea de fer política és una qüestió d'homes i la dona hi està discriminada i marginada. Malgrat tot, la dona ha jugat un paper molt important durant els últims anys a partir de la violència. Jo vaig perdre el meu marit, moltíssimes altres companyes, també, i sortírem als carrers a l'època de la dictadura militar per reclamar canvis, per reclamar democratització efectiva i això va calar fort en la societat guatemalca. Tant és així que quan arribarem a les candidatures varem ser sis diputats els guanyadors -tres homes i tres dones-. Això es degut a la lluita tan forta que hem tengut aquestes dones que hi hem arribat, dues són maies, na Rosalina i na Manuela; i jo que ja no sé ni què som, una espècie de mestissa, o alguna cosa semblant.

P. Polo.- Quin missatge donaríeu i quin paper ha de jugar la dona per tal que els acords de pau siguin efectius?

N.M.- En primer lloc la dona ha de lluitar per accedir a l'educació. Crec que la base

per als canvis i desenvolupament d'una societat està en l'educació i la majoria de dones del nostre país són analfabetes; del 52% d'analfabetisme del país més de la meitat són dones (la majoria dones maies) i això no permet desenvolupament social. Per altra banda, la dona ha d'exigir quota de participació política en els partits, quota de participació efectiva electoral; i ha d'exigir també la seva capacitació política perquè no hi ha formació política per a dones i això limita la dona per poder expressar-se per poder opinar, per poder tenir una idea del que ha de ser una política a l'actualitat guatemalca. Això és molt important, però també és molt importat aconseguir la unitat entre dones. Crec que homes i dones hem de treballar junts i cercar mecanismes per demostrar que podem aconseguir la igualtat.

P. Polo.- A Guatemala la població indígena és majoria. Ha participat també majoritàriament en aquests Acords de Pau o ha estat un cop més marginada?

N.M.- La població maia ha tengut una participació bastant alta. Jo diria que hi ha

una espècie de despertar de les dones i del poble maia; en els darrers anys hi ha hagut una participació molt activa però possiblement s'ha quedat un poc a la base. En el cas del nostre partit, el nostre candidat a vicepresident era maia i almenys la meitat dels candidats eren maies. Per això us dic que aquí de tres dones, dues són maies. Als altres partits encara no passa això, som una societat discriminativa, excloent i molt classista. Això crec que ens ve un poc dels nostres invasors. Algun dia tractarem de canviar-ho.

P. Polo.- Quines són les limitacions, si existeixen, perquè els indígenes puguin participar activament tant en la presa de decisions com en el desenvolupament del país? Considerau que existeixen alguns problemes de xenofòbia a Guatemala?

N.M.- És possible, som una societat xenòfoba, practicam aquest racisme, a aquesta actitud de segregació ètnica (no com la que es va donar a Àfrica, per descomptat), però sí que hi havia una marginació, una discriminació cap al poble maia. Molta gent diu: vull ser pobre i mestís però no maia, no indígena. Malgrat això, en els últims anys, assistim al despertar del poble maia (tenim una Premi Nobel maia, tenim ja diputades maies, tenim alcaldes maies en ciutats importants, com Quetzaltenango). Hi ha hagut com una presa de consciència i d'identitat del poble maia de tal manera que la seva intel·lectualitat també ha jugat un paper molt fort i han començat a practicar una espècie de racisme a la inversa. Guatemala ha de cercar la dignitat del país en la diversitat. És difícil, però podem aconseguir-ho.

P. Polo.- Que fa el Front Democràtic per tractar de detenir els impulsos neoliberals?

N.M.- Primerament estam sortint d'una espècie d'encantament, de lluna de mel amb el PANG. El poble en general estava de llu-

na de mel perquè el Govern va aconseguir la finalització del conflicte armat, però ara començam amb el divorci. Les organitzacions populars comencen a unir-se per demanar el no increment i la no privatització de les empreses de l'Estat. Per part nostra, volem interpellar el Ministeri d'Economia i plantejar-li les nostres opcions.

P. Polo.- I, per acabar, quin ha de ser el paper dels educadors en les actuals circumstàncies de Guatemala?

N.M.- El mestre i la mestra són moldejadors de conductes i en les seves mans estan les noves generacions. Ells han d'ajudar que la nova generació tengui me-

mòria històrica, i prengui consciència del que és amor a la pàtria desenvolupant un nou ordre de valors. N'hi ha que pensen que s'haurien de recuperar els valors que teníem. No, per favor! Teníem valors tan desballestats que no els hem de recuperar, hem de cercar un nou ordre de valors -morals, ètics, culturals, no econòmics-. Crec que els mestres, en aquest sentit, podem jugar un paper molt important. □

SANICALOR
SALES DE BANY

**SANITARIS, CALEFACCIÓ,
AIRE CONDICIONAT,
PISCINES, CERÀMICA, GRES,
ACCESSORIS DE BANY**

Exposició	Exposició, oficines i magatzem
Ausiàs March, 38	Gremi dels Boters, 19
Tl. 29 12 64	Tl. 43 02 00
Fax 29 12 65	Fax 43 14 80
07003 Palma de Mallorca	07009 Palma de Mallorca

centre d'estudis de l'esplai

OFERTA FORMATIVA 97/98

- * CURSOS DE MONITORS/ES DE TEMPS LLIURE.
- * SEMINARIS: DANSES I JOCS, TEATRE, ANIMACIÓ, AVENTURA, PRIMERS AUXILIS...
- * ESPECIALITZACIONS EN EDUCACIÓ AMBIENTAL.

Els títols i certificats que s'expedeixen estan reconeguts per la Direcció General de Joventut del Govern Balear.

VIATGE A LA NEU

- + Lloc: Estació d'esquí dels Alps francesos.
- + Dates: Del 27 de desembre' 97 al 3 de gener' 98.

Inscripcions: A partir de setembre de 1997.
Plaça d'Es Banc de S'Oli, 6-baix.
Telèfon-Fax: 71-89-03.
(De dilluns a divendres de les 17 h. a les 20 h.)

Torre de l'Amor, 4 Apartat 142 E-mail: editorial.moll@oceea.es
Tel. (971) 724176 Fax 726252 Comandes Tel/Fax (971) 761422
07001 Palma de Mallorca http://www.ocea.es/home.htm

LLIBRES DE LENGUATGE

Tot un sistema d'aprenentatge fet per autors mallorquins pensant en les necessitats pedagògiques de les nostres escoles

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Primer curs: ANSA PER ANSA. QUADERNS 1,2,3.

Elisabet Abeyà, Maria Fortuny, Assumpta Mascaró i Andreu Terrades. Dotats amb fitxes de treball i Guia del mestre.

Iniciació a la lectura: *DE MICA EN MICA*. Sèrie de 20 llibrets de lectura progressiva. Text de Ramon Bassa. Dibuixos d'Aina Bonner.

Sèrie ALBA. Cada llibre acompanyat de la seva guia didàctica
Autors: Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Immaculada Pastor.

Segon curs:	ALBA	2
Tercer curs:	ALBA	3
Quart curs:	ALBA	4
Cinquè curs:	ALBA	5
Sisè curs:	ALBA	6

Llibres de lectura:

Col·leccions *AIXÒ ERA I NO ERA*, *TITELLES*, *TIRURANY* i *SOL ALT*

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA E.S.O.

Cada llibre acompanyat de la seva guia didàctica
Autors: Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet i Immaculada Pastor

Primer curs:	LENGUA CATALANA 1
Segon curs:	LENGUA CATALANA 2
Tercer curs:	LENGUA CATALANA 3
Quart curs:	LENGUA CATALANA 4

Llibres de lectura:

Col·leccions *SOL ALT*, *LA FINESTRA*, *ILLES D'OR* i *BIBLIOTECA BÀSICA DE MALLORCA*

INTERNACIONAL D'EDUCACIÓ. CONFERÈNCIA REGIONAL D'EUROPA

**ELS AFILIATS EUROPEUS DE LA
INTERNACIONAL D'EDUCACIÓ (IE) ES REUNIREN
A LUXEMBURG DURANT EL JUNY PASSAT**

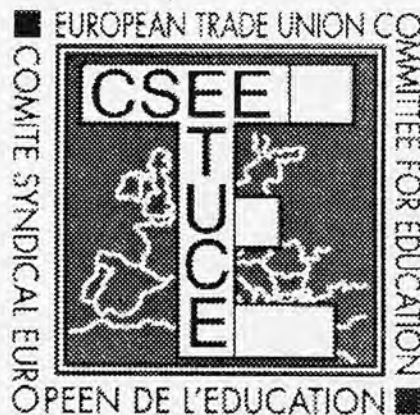
Pere Polo

La Conferència Regional d'Europa de la IE es va celebrar a Luxemburg el 9 de juny de 1997 amb la presència de delegats de 73 sindicats. La conferència va ser seguida immediatament per l'Assemblea General del CSEE que representa els sindicats afiliats a la IE i a la CME en relació a la Unió Europea, l'Associació Europea de Lluire Comerç i la conferència Europea de Sindicats.

D'entre els diversos temes tractats en aquest encontre, enmig de la gran burocràcia existent en totes les organitzacions supranacionals, sempre hi ha coses interessants que podem aprofitar. La meua impressió és que aquests temes interessants, que en el futur ens afectaran, difícilment arriben als claustres de professors per esser discutits a temps.

Després de fer memòria del que s'ha realitzat durant el darrer any, es procedí a l'anàlisi i aprovació de distintes propostes i projectes, dels quals en destacaré uns que s'engloben dins un gran bloc anomenat Educació i Formació:

- La qualitat en l'educació.
- El llibre blanc sobre la societat que aprèn.
- Lliure circulació de les persones.
- Educació al llarg de la vida.
- La violència a les escoles.

- La formació professional.
- L'educació intercultural contra el racisme xenofòbia.

Em centraré en dos temes importants: la FP i el Llibre Blanc.

A. La FP: una prioritat del CSEE

Fou un dels temes tractats amb més deteniment -ja s'havia tractat en diversos seminaris durant l'any anterior- tota vegada que la FP a tot Europa es troba en una cruïlla.

A les portes del s.XXI, el conjunt dels sistemes educatius europeus cerquen noves

bases que permetin afavorir l'accés d'una majoria de persones a una titulació professional i permetre fer front als reptes establerts per l'evolució de la societat, les noves tecnologies, i l'obertura internacional de les economies.

La FP de base experimentarà el canvi més radical ja que, per una banda, haurà d'anticipar cada vegada millor les evolucions del treball, i per altra, haurà de vetllar que s'acompleixi la seva missió social i econòmica: que tots els joves tinguin accés a un títol i al treball.

El CSEE va manifestar la seva preocupació per la disminució dels pressupostos públics destinats a l'ensenyança i a desviar responsabilitats per part dels poders públics cap a les empreses privades en el que fa referència a la FP, després del període d'escolaritat obligatòria. (Recordem a Espanya tot allò referent a la formació ocupacional i contínua, FORCEM, etc.)

El CSEE recorda també que la indispensable cooperació entre el servei públic d'educació i els instituts que organitzen la FP, per un costat, i els interlocutors socials, les sortides professionals i les empreses, per altre, no poden de cap manera llevar-li als poders públics la responsabilitat de garantir a la joventut, no tan sols la formació i un treball, sinó, a més a més, el seu desenvolupament individual i l'educació del ciutadà.

Pertoca també als poders públics afavorir la integració dels joves mitjançant un sistema de certificats i diplomes (titulacions) oficials, reconeguts pels empresaris i els interlocutors socials.

En matèria de FP és necessari definir estratègies a nivell europeu que considerin les realitats socials i específiques de cada estat: efectes de la globalització de l'economia, participació de tots els grups socials en els sistemes de FP, relacions entre la formació i la FP anterior i posterior a l'ocupació, l'intercanvi social en la formació i l'ensenyança professional...

A més, el CSEE pensa que s'ha de reflexionar sobre:

1. El dret a una educació professional que tinguí en compte el desenvolupament de l'individu i l'educació del ciutadà.

2. La relació entre l'educació, la formació, el treball i l'ocupació.

3. La formació contínua i/o complementària i el paper de l'ensenyança superior.

4. El paper, l'estatut i la formació dels professors que intervinguin en la FP inicial i contínua.

5. Les iniciatives europees a l'àmbit de la FP.

B. El llibre blanc de la Comissió Europea titulat: "Ensenyança i Aprenentatge: cap a una societat que aprèn" (Aprovat el novembre de 1995)

Durant el 96 el CSEE ha anat treballant per aportar a la Comissió Europea el seu punt de vista i la seva proposta. El Comitè Sindical creu que el llibre blanc és una contribució important al debat sobre la relació entre l'ensenyança, la formació, l'ocupació i la societat. S'observa com el Consell de Ministres de la Unió el maig del 96 va prendre una sèrie de decisions sobre el llibre blanc, i que el debat i el desenvolupament de la política continua dins les institucions de la Unió Europea. El CSEE reclama poder participar en el debat.

Tot i que el llibre blanc es considera acceptable en línies generals, es manifestaren unes crítiques a nivell general, i després unes aportacions a cada un dels títols del llibre.

De forma general es considera que desenvolupa de manera massa reduccionista l'ensenyança, especialment la FP. El llibre tan sols contempla alguns sectors d'educació infantil fins a la universitat.

Es considera també que el llibre blanc tendeix a adoptar la postura que dona suport a l'adaptació dels sistemes educatius al mode d'ocupació actual. Avui en dia, atenent a la creixent desocupació, la qüestió principal és com transformar les actituds i les aptituds dels joves i dels adults en noves activitats útils per a l'ocupació i pel desenvolupament del propi individu i de la societat.

El CSEE està convençut que l'ensenyança desenvolupa un paper crucial en el repte i la lluita contra els aspectes negatius de la globalització i les forces del mercat.

Membres de la I.E. reunits a Luxemburg

L'ensenyament s'ha de percebre com un valor per propi dret, apart del seu paper com a agent de cohesió social, d'igualtat d'oportunitats i desenvolupament econòmic.

A més a més, tota vegada que l'ensenyança és un servei públic, els governs han d'assumir la responsabilitat d'establir els valors i proporcionar les condicions necessàries per promocionar i garantir l'accés a l'ensenyança i a la formació de tota la població.

El CSEE està convençut que la FP forma part de l'ensenyança reglada.

Es considera que en general el llibre blanc presta poca atenció a l'ensenyança universitària i a la investigació, tampoc atén suficientment el paper del professorat ni a

la necessitat d'invertir en la formació contínua del professorat.

El CSEE conclou amb una gran afirmació: Europa ha d'invertir més en termes reals en l'ensenyança i la formació.

Pel que fa als apartats del llibre blanc, es fixen cinc grans objectius generals.

I. Fomentar l'adquisició de nous coneixements.

El Comitè diu que aquest objectiu s'ha de situar en el context de l'aprenentatge per a tota la vida, d'aquí que la formació inicial ha de construir l'expectativa que l'aprenentatge continuarà al llarg de la vida. S'han d'establir forts lligams entre les fases inicials i la formació contínua, així com una major capacitat de moviments entre els distints modes d'aprenentatge/ensenyança.

Els professors han de rebre la formació i els recursos necessaris per assumir el seu paper fonamental.

II. Aproximació entre l'escola i el sector dels negocis.

El CSEE insisteix que el món del treball no és tan sols el sector dels negocis, sinó que també inclou el sector públic amb l'ensenyança i els sindicats juntament amb les patronals.

Les empreses han de reconèixer la importància de l'educació en el sentit més ampli. El currículum ha de quedar en mans del professorat i dels educadors sota la supervisió de les autoritats públiques. La patronal de les empreses ha d'assumir la seva responsabilitat d'invertir en educació i formació.

El CSEE pensa que és inacceptable que el llibre blanc exposi que el model d'"aprenent" sigui l'única ruta cap a la formació ocupacional.

La Comissió ha de reconèixer i donar suport a la diversitat de rutes cap a la formació, i els governs estatals tenen la responsabilitat d'assegurar que aquesta diversitat s'organitzi de manera que garanteixi la qualitat, l'equivalència, l'accés i la titulació.

III. Combatre l'exclusió

El CSEE creu que l'exclusió social es combat millor des d'una política positiva d'inclusió. El moment en què s'ha de promocionar la cohesió i combatre l'exclusió és durant el període de l'educació obligatòria.

S'afirma, una vegada més que l'educació és per a tota la vida i que no tan sols és important per un lloc de treball.

Per fer front al problema creixent de l'exclusió social, existeix la necessitat d'un augment significatiu en el nombre de professorat i en la millora de la seva formació inicial i contínua.

També fa una observació importantíssima: els programes de servei voluntari no s'han de dur a terme en detriment dels treballs remunerats.

IV. El domini de tres llengües comunitàries.

Es considera un objectiu ambiciós i molt desitjable.

El CSEE proposa que es desglossi de manera acurada:

- a) Tots els joves haurien d'aprendre en la seva llengua materna
- b) Aprendre la llengua oficial del seu estat.
- c) Aprendre una altra llengua comunitària.

L'objectiu principal de l'aprenentatge d'altres llengües comunitàries ha de ser la comunicació i la mobilitat. Aquesta consideració conduirà a una certa "pressió" cap a dues o tres llengües "principals". (Curiosament aquí no se'n va nomenar cap, ni tampoc es va suscitar cap discussió sobre qui-

nes dominarien). Res de tot això no ha d'afectar negativament la promoció de les diverses llengües comunitàries en el currículum escolar. A més, l'ensenyança de les llengües regionals (nosaltres diríem "nacionals") i altres llengües no comunitàries s'ha de mantenir. Farà falta, doncs, una política lingüística molt ambiciosa per part dels diferents governs.

V. Igualtat entre el tractament de la inversió de capital i la inversió de formació.

Aquest és un objectiu recollit sempre de bon grat, que exigeix i anima la patronal a complir les seves responsabilitats, especialment en el tema de l'ensenyança durant tota la vida. Ha de ser una manera addicional de subvencionar l'ensenyança i la formació. No ha de restar res del finançament públic de l'ensenyança ni cap

responsabilitat de les autoritats públiques. Tampoc no ha de promoure la tendència creixent a aplicar el llenguatge i els principis de les "forces del mercat" a l'ensenyança i la formació, cosa que només és possible en l'exclusió i la desigualtat.

Es consideren totalment inacceptables la privatització de les instal·lacions educatives, la introducció del motiu del benefici i la selecció d'estudiants segons la seva capacitat de pagament.

Les autoritats públiques han de retenir la responsabilitat de l'ensenyança i la formació de tota la societat i han de promoure la inversió estable i a llarg termini en l'ensenyança i la formació. La Unió Europea i les seves institucions han de reconèixer la importància dels serveis públics com a factor de promoció de la igualtat i la cohesió social i garantir el dret d'una ensenyança de qualitat per a tots. □

TECNOSPORT

 PISCINES
 TENNIS
 SQUASH
 POLIESPORTIUS

GUNITATS

PAVIMENTS
POROSOS

C/ Gremi dels Boters, 19
07009 Palma
Telèfon: 43 02 00
Fax: 42 14 80

C/ Deulosal, 19
Maria de la Salut
Telèfon: 52 53 50

UNA LOGSE TAL COM TOCA

Aclariment

L'article "Una LOGSE tal com toca" és l'aportació del senyor Andreu Crespi, exdirector provincial del MEC, diputat autonòmic i actual Secretari General del PSIB-PSOE, al tema de les transferències d'educació. L'article havia de sortir al número 86 de PISSARRA; un imprevist ho va impossibilitar i per això el publicam en aquesta ocasió. Esperam que el senyor Crespi ens disculpi.

Andreu Crespi

Ja comentava al darrer número de *PIS-SARRA*, la dificultat intrínseca del sistema de transferències per la financiació d'un servei, en aquell cas la Universitat, en el qual es preveu un creixement i per tant un augment del cost.

Encara que sigui breument repetiré els arguments: la transferència d'una competència suposa l'assignació d'una partida pressupostària que es denomina "cost efectiu del servei transferit", és a dir, allò que costa donar el servei al moment de la transferència.

Així doncs, en el cas que ens ocupa avui, podem determinar amb una exactitud absoluta que costa el Sistema Educatiu. Coneixem els professors que treballen, el cost del transport, dels menjadors, de les despeses de funcionament... Però resulta que aquest cost només té vigència per un curs acadèmic perquè no podem oblidar que aquí, i a tot l'estat espanyol, el sistema educatiu es troba en un profund canvi per anar a donar compliment a la implantació de l'ensenyament previst a la L.O.G.S.E. la qual no estarà totalment en vigor fins l'any 2002.

Aquesta aplicació per fer-se efectiva necessita un increment pressupostari significatiu per introduir tot allò que no existia al model anterior: nous batxillerats, cicles formatius, atenció a la diversitat, professors especialistes, etc, etc, etc. A la fi més diners als diferents capítols que conformen el pressupost del Ministeri d'Educació i Cultura.

A diferència, però, del que deien a l'article abans citat referit a la Universitat, aquí sí que existeixen clarament determinat qui-

nes eren les necessitats del sistema educatiu de les Illes Balears per part del Ministeri d'Educació i Ciència. Existeix una memòria econòmica que acompanyava a la LOGSE on estan prou quantificades les necessitats de infraestructura per poder es-

colaritzar els nins i nines del primer cicle d'ESO als edificis de secundària. Es coneix també la previsió d'ampliació del concerts educatius, el mapa dels nous cicles formatius (aprovat, d'altra banda, per la comissió provincial de formació professional reglada) i el cost de infraestructures i professorat que això suposa.

Així donç no es pot produir la transferència del sistema educatiu amb el model de "el cost efectiu del servei transferit", per això el Grup Socialista del Congrés de Diputats va presentar una proposició no de llei per tal d'establir un pla quinquenal per al finançament de l'implantació del sistema previst a la LOGSE i que aquestes quantitats convenientment territorialitzades i temporitzades fossin objecte de transferència. Aquesta proposició no va ésser admesa pel Partit Popular.

Ja hi ha hagut representants de Comunitats Autònomes, fins i tot (o més bé sobre tot), governades pel PP, com són les d'Aragó o Madrid, que han manifestat la intenció de no acceptar les transferències amb el mecanisme abans citat.

Ara el Ministeri, per fer estalvis, ha començat a prendre mesures per fer més barata la transferència: Un nou decret de mínims farà que les inversions baixin, unes noves ratios permetran disminuir les necessitats de professorat i d'espais...

Així les coses, hem d'esperar que els sectors afectats i els partits polítics que creuen en l'educació com un dels millors elements per permetre la cohesió social prenguin -prenguem- les mesures adequades i suficients per evitar l'anorèxia, forçosament letal, del sistema públic d'ensenyament, i aquí, so-

bretot ha d'ésser el Govern el que encapçali de manera ferma una negociació rigorosa i, com a conseqüència, ferma per permetre que la LOGSE s'apliqui amb els nivells de qualitat que estaven previst i eren esperats per la comunitat escolar. □

El neoliberalisme

Pere Polo

El neoliberalisme és un corrent de pensament econòmic, que té com a principals exponents l'Escola de Xicago i economistes com Milton Friedman. Enfront de models econòmics que propugnen una certa intervenció estatal en l'economia, com el Keynesianisme o la socialdemocràcia, els neoliberals defensen la reducció de l'Estat a la seva mínima expressió i que només gestioni aquells àmbits en què la iniciativa privada no pot entrar (policia, exèrcit...). Àmbits essencials com la sanitat o l'ensenyament restarien, doncs, a mans del mercat.

El neoliberalisme és un instrument més de la política hegemònica de les grans potències del primer món i està al servei de la irracionalitat mercantil.

En el terreny de l'ensenyament propugna la privatització dels serveis educatius partint de l'afirmació que hi ha una crisi d'eficiència, d'eficàcia i de productivitat en el sistema educatiu. Per això proposen optimitzar els serveis educatius oferts que s'han expandit arreu del món durant la segona meitat del segle. Segons ells, aquesta expansió s'ha produït de forma desordenada i anàrquica, la qual cosa ha provocat manca de qualitat i la consolidació d'unes pràctiques pedagògiques i d'una gestió administrativa improductives. Ells només es plantegen l'ensenyament des de l'òptica

gerencial i no des del punt de vista de la democratització, la qual s'haurà de subordinar a una reforma administrativa que primi l'eficàcia i la productivitat per sobre de qualsevol altra consideració. Hom entén la qualitat educativa des del més pur estil mercantil.

El neoliberalisme deixa en mans del mercat àmbits tan essencials com la sanitat o l'ensenyament

Aquest discurs pren força arreu del món, tot i que ha assolit un gran predomini a diversos països llatinoamericans.

El neoliberalisme proposa flexibilitzar l'oferta educativa, canviar el sistema de gestió de l'ensenyament i el perfil del professorat, com també dur a terme una profunda reforma curricular.

La seva tesi és que l'escola funciona malament per mor de l'absència d'un vertader mercat educatiu. Cal, per tant, introduir la competència interna i desenvolupar un sistema que tingui com a base el mèrit i l'esforç individual, com a mecanismes que garanteixin l'eficàcia dels serveis que s'ofereixen. Concretament proposen mesures com:

- establir mecanismes de control i d'ava-

luació de la qualitat dels serveis educatius
- articular i subordinar la "producció educativa" a les necessitats establertes pel mercat de treball.

- flexibilitzar les formes de contractació i les retribucions salarials dels docents, però alhora desenvolupar sistemes estatals d'avaluació.

Per a ells tot és mercat i la crisi de l'educació és un producte d'una noció de ciutadania que es basa en el concepte universal dels drets humans, que segons ells generarà un consum de falses promeses.

Per als neoliberals els principals culpables d'aquesta crisi que segons ells pateix l'educació són l'Estat assistencialista i tots aquells que li donen suport: sindicats i organitzacions que defensen el dret igualitari a una escola pública de qualitat. I entre ells els principals culpables són els sindicats del professorat. La ideologia dels drets socials i l'Estat intervencionista són al seu parer altament improductius i per això ataquen el seu model d'escola on afirmen que els professors treballen poc i no s'actualitzen, els alumnes perden el temps...

La implantació salvatge d'aquestes polítiques a Llatinoamèrica ha tingut conseqüències desastroses:

- Ha augmentat les diferències socials.
- Ha minvat la qualitat del sistema educatiu.

- Es provoca l'enfrontament insolidari de tots contra tots per aconseguir sobreviure en una societat dominada per l'economia, que a fauoreix l'excessiu pagament dels interessos del deute extern, en detriment dels salaris i de la qualitat de vida de la població.

- S'incrementa la desigualtat social, racial i sexual, reproduint els privilegis de les minories.

- Promouen l'individualisme i la competència salvatge, trencant d'aquesta manera els llaços de solidaritat col·lectiva i intensifiquen un procés antidemocràtic de selecció natural on els millors (o els que estan més ben situats per a la cursa) triomfen i els pitjors perden.

El neoliberalisme no diu res de com s'ha d'actuar contra les causes estructurals de la pobresa sinó que, tot al contrari, actua intensificant-les.

L'hegemonia del projecte neoliberal no és exclusiva de Llatinoamèrica sinó que també s'estén al primer món i les seves polítiques també es van aplicant des de fa anys a la Gran Bretanya i als EUA i darrerament també a Espanya, França o Alemanya, per posar-ne alguns exemples. S'ha produït una transnacionalització de les receptes neoliberals, paral·lela a la globalització de l'economia que promouen.

La internacionalització producte de la globalització de l'economia és paradoxal ja que la idea de construir polítiques internacionalistes en principi va ser una idea progressista, promoguda per les organitzacions de treballadors. Però a l'hora de la veritat, el que s'ha internacionalitzat ha estat el capital. Aleshores els treballadors rebutgen aquesta idea d'internacionalització, que és merament una integració econòmica als mercats i que ha esdevingut una excusa per aplicar polítiques de competitivitat amb un alt cost social. Efectivament els grups de poder econòmic que defensen la globalització econòmica exigeixen, en nom de la competitivitat i de la lògica d'un mercat internacionalitzat, que es disminueixi la despesa social, a la qual s'acusa com de culpable del dèficit públic. Evidentment l'aplicació d'aquestes exigències serà diferent a Europa, on existeix un estat del benestar consolidat (el qual s'està qüestionant aquests darrers anys), que a Llatinoamèrica, on mai no ha existit un estat social com a Europa sinó meres polítiques populistes d'escassa eficàcia. Ara bé, arreu la recepta és la mateixa: reduir el tamany de l'Estat, retallant la seva protecció.

LA PRIVATITZACIÓ

En el cas de l'educació quan els neoliberals parlen de privatització no es refereixen a la privatització completa del servei, ja que difícilment ningú estaria interessat a

comprar un servei no rendible, sinó que s'està pensant en la privatització de la gestió de l'ensenyament.

A Llatinoamèrica s'estan aplicant polítiques de descentralització (municipalització) de la gestió, amb l'excusa de dinamitzar l'administració dels centres. A la pràctica, com que les institucions educatives no tenen els recursos financers necessaris per garantir el bon funcionament dels centres, es veuen abocats a captar recursos directament de la comunitat. Aquesta a la pràctica és una manera de privatitzar en la mesura que és la societat civil la que ha de mantenir l'escola que l'Estat ha transferit al municipi.

A Espanya la LOPEGCE permet també la captació de recursos per part dels centres.

D'aquesta manera la descentralització, que històricament ha estat una demanda dels sectors democràtics, esdevé una trampa perillosa. El neoliberalisme descentralitza només la gestió dels recursos, i no la gestió pedagògica. Per exemple a Llatinoamèrica la reforma curricular s'ha fet des del més rígid centralisme, sense permetre la participació de les escoles i dels municipis en el disseny del contingut de les matèries i fins i tot encomanant-la a estrangers que no coneixen la realitat del país a la qual s'ha d'aplicar.

Evidentment aquestes reformes estan fracassant ja que de cap manera no poden reeixir si no es fonamenten en una construcció col·lectiva en la qual hi participin mestres, pares i entitats socials.

Entre neoliberalisme, centralització pedagògica i primacia de l'eficàcia estam tornant al predomini dels tecnòcrates. Si s'accepta que la crisi educativa és una crisi de gerència, cal que els governs apliquin algunes receptes tècniques que són universals. D'aquí la importància que van agafant els tecnòcrates, com a individus aparentment neutrals que treballen en qualsevol context i amb una falta de respecte envers la història, la idiosincràsia i les característiques de cada poble.

COM REACCIONAR DAVANT L'OFENSIVA NEOLIBERAL

El secret de l'avenç del neoliberalisme és el seu factor cultural, que esdevé un factor central en les polítiques neoliberals, més important i tot que les receptes concretes que aplica. Transforma la mentalitat de les persones, el sentit comú a partir del qual la gent analitza la seva vida, les seves institucions i a partir del qual defineix les seves pròpies expectatives de vida.

Per això per combatre el neoliberalisme cal desenvolupar una batalla cultural, demostrant que la realitat que ens planteja és inviable i treballant per a una redefinició de l'ètica ciutadana, de l'espai públic, de la possibilitat de crear una democràcia veritable.

La lluita dels sindicats, dels moviments cívics i de les organitzacions ha de desenvolupar-se tant en el terreny de les propostes i de les polítiques com en el terreny cultural. Cal crear un nou sentit comú: democràtic, dels drets, de la ciutadania i de la igualtat.

També cal fomentar l'intercanvi internacional. Dins un context de globalització i de mundialització de les polítiques i de l'economia, cal respondre també amb un projecte mundial per intercanviar experiències i fer front comú entre els diferents països. Cal recuperar la tradició de l'internacionalisme democràtic. Això és fonamental perquè el pitjor que podem fer per combatre la globalització excoent del neoliberalisme és caure en un nou provincianisme de tancar-se en les pròpies fronteres locals.

Cal, per altra banda, renovar el sindicalisme, perquè hi ha una nova realitat que mereix una rediscussió de les nostres institucions. Cal fer més dinàmica la lluita per encarar noves formes de resistència. □

EDUCAR EN VALORS: EDUCAR EN LLIBERTAT

"Sereu lliures de veritat, no quan els vostres dies estiguin lliures d'esment i les vostres nits buides de necessitat i pena.

Sinó, més bé, quan la necessitat i l'angoixa envoltin la vostra vida i, no obstant això, sigueu capaços d'eleva-vos par damunt d'elles nus i sense lligams" (Khalil Gibran)

Francesca Ensenyat, mestra i psicòloga infantil

A l'escola, avui més que mai, ens plantejam seriosament el tema de l'educació en valors, valors que ajuden als nins en el seu desenvolupament global de la personalitat tant a nivell intel·lectual com afectiu, psicomotriu, social, ètic o moral. I dic ara perquè si els mestres ens limitam a ensenyar als alumnes continguts concrets de matemàtiques o de llengua, que fins fa uns anys era una de les poques, per no dir l'única via d'aprendre aquests coneixements, avui en dia estam en desavantatge. Pensem en els ordinadors domèstics, els jocs didàctics o els mitjans de comunicació, qualssevol d'aquestes vies és molt més atractiva i posa en desavantatge qualsevol mètode, per molt innovador que sigui, desenvolupat en una escola amb trenta alumnes de mitjana i un pressupost escàs per a materials curriculars.

Educar en valors repta els mestres a una tasca més complexa, més difícil, però també amb una gran quantitat de connotacions positives que ens facin sentir forçats per la nostra tasca quotidiana, ajudant al desenvolupament d'una societat progressista i que permeti tractar els alumnes des d'una dimensió de persona i no com a simples expedients acadèmics.

Educar en valors implica educar en i per a la llibertat, educar per a la justícia i la solidaritat, educar per a la pau...

I tots ens preguntam: i... com s'educa en valors?. Probablement la majoria de nosaltres no haguem tingut els models més adequats que ens servissin d'exemple per

ara poder imitar els seus mètodes o conductes. Els mestres d'avui som mestres formats per un passat bastant diferent a la realitat actual de la societat i, per altra part, hem de formar les persones que constituïran la societat d'un futur no molt llunyà. Per això és normal que ens preguntem: com educar?, com educar en valors?, com formar persones en un procés de maduresa que els permeti viure en llibertat?... Per tot això

també és normal que entrem en crisi personal, la majoria de vegades quan veim que el sistema ens imposa un canvi i no tenim altra cosa que la il·lusió de fer un treball ben fet i la seguretat que la nostra tasca és fonamental en la societat en què vivim.

Començar a treballar en un nou canvi implica treballar amb els alumnes de persona a persona on aspectes tals com la comunicació o l'escolta activa siguin els esglaons bàsics que formaran la cadena d'un procés que permeti als alumnes d'aprendre a decidir de manera responsable, que en definitiva és aprendre a actuar com a éssers lliures.

En parlar de comunicació no em referesc al procés bàsic de relació interpersonal sinó a la comunicació que té en compte tres aspectes bàsics: efectiu (expressió de sentiments), informatiu (el més utilitzat) i el de demanda (que té en compte les expectatives i necessitats del receptor).

En parlar d'escolta activa s'ha de fer des del marc de l'empatia, o capacitat per posar-se en el lloc de l'alumne i veure el món com ell el veu. Des del marc del respecte i l'acceptació mitjançant l'estima de la dignitat i el valor dels nostres alumnes, reconeixent cada un d'aquests com a persones distintes i autònomes, amb capacitats latents o manifestes per resoldre els seus problemes. Per últim, és des del marc de l'autenticitat que es pot dir que una persona és plenament ella en les diverses àrees de la seva conducta; allò que diu estarà d'acord amb els seus

sentiments, és ser sincer i honorat amb un mateix.

Tenir aquests objectius en les escoles actuals enriqueix plenament la tasca del mestre, moltes vegades desvalorada. Enriqueix perquè aquest treball i la preparació que se'ns exigeix, professionalitza i humanitza; característiques essencials i, a la vegada escasses, de la nostra societat. □

Breu record del mestre Paulo Freire

El passat 2 de maig moria d'un infart de miocardi el gran mestre i amic Paulo Freire a São Paulo.

Tota la seva vida la dedicà a la lluita per la pedagogia de l'oprimit, segons la qual és l'educació qui allibera als desvalguts mitjançant la revolució cultural.

Va ser empresonat i torturat pel règim militar de 1964, s'exilià durant 14 anys i retornà al Brasil a 1979. La seva obra ha estat traduïda a més de 35 idiomes, destacant-ne: "Pedagogia de l'oprimit", "Pedagogia de l'autonomia", "Pedagogia de l'esperança", "Aquesta escola que es diu vida"...

El novembre de 1992 tinguérem la immensa sort de poder conèixer personalment l'educador brasiler Paulo Freire. Era a Gotemburg, al II Congrés de Ciutats Educatives. L'STEI havia estat seleccionat per presentar el seu projecte de formació en mitjans didàctics i, per aquest motiu dos membres de la seva executiva hi assistiren per presentar la ponència.

El pedagog de l'alliberament havia estat convidat com a gran personatge, i la seva intervenció era esperada amb gran expectació. Començà la seva conferència amb un poc de retard, degut als problemes ocasionats per les diferències horàries entre el Brasil i Suècia. Just començà, la seva humanitat amb la seva dolça parla i la intensitat del discurs ompliren l'enorme escenari del Congrés. Quan tothom estava gaudint de la seva exposició, un membre de l'organització, demanant-li excuses, li digué que se li havia acabat el temps i, que s'havia de complir l'horari establert. El rigor escandinau va fer molt de mal en aquell moment..., però el programa s'havia de dur a terme amb tota serietat i, sobretot s'havia de fer cas al programa de formació de l'empresa que més havia subvencionat el congrés. Ens posàrem amb contacte amb ell i la seva dona, demanant-li excuses i al mateix temps protestant per la malifeta. Ens contestà que això no era res comparat amb el que passa amb els seus conciutadans del Tercer Món. Li explicàrem qui som, què fèiem i quins eren els nostres objectius; ell es mostrà prou interessat. Quedàrem amb ell perquè vengués a la nostra illa. Ens hi posàrem en contacte una vegada i no pogué venir, ho deixàrem per més endavant.

Ja no podrem dur a terme el nostre projecte d'organitzar unes jornades pedagògiques amb la presència del mestre Freire. Esperem que les seves lliçons, que la seva obra, que el seu exemple siguin compartits per tots.

Neus Santaner, Executiva de l'STEI

CUINA MALLORQUINA MENÚ DIARI

BATEJOS - NOCES - COMUNIONS
MENJARS D'EMPRESA

SALES CLIMATITZADES

Ctra. Manacor - Inca, km. 9 · Tel. 83 02 46 · 07520 PETRA

CONFERÈNCIA

La Modernització dels Sistemes Educatius "L'Informe Delors"

El senyor Elie Jouen és professor d'ensenyança secundària a França i ha ocupat càrrecs de responsabilitat política en la Federació de l'Educació Nacional de França (FEN) i en el Secretariat Professional Internacional de l'Ensenyança (SPIE), abans d'assumir la secretaria general adjunta de la Internacional de l'Educació. És el responsable dels departaments d'Educació, Ocupació i Cooperació per al desenvolupament. En l'àmbit de les seves funcions i sobre assumptes educatius manté relacions quotidianes amb organitzacions intergovernamentals com la UNESCO, l'OCDE i el Banc Mundial; realitza intensos contactes i treballs amb països d'Àfrica, Amèrica Llatina, Àsia i Europa de l'Est i és col·laborador habitual en diverses revistes sindicals i pedagògiques.

L'STEI, membre de la Confederació d'STEs i membre fundador de la IE, ha volgut convidar el senyor Elie Jouen a conèixer la nostra realitat sindical i educativa. Jouen va mantenir reunions amb el conseller d'Educació de la CAIB i amb el director provincial del MEC i els informà sobre els objectius i les realitzacions de la IE.

La conferència pronunciada al Club Diario de Mallorca va tractar sobre l'Informe a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre l'educació per al segle XXI, realitzat per un equip d'experts presidit per Jacques Delors.

A continuació resumim alguns aspectes de la seva conferència.

Joan M. Mas

L'ensenyança ha perdut pes específic en la seva relació amb el teixit laboral. Abans el fet de tenir una titulació suposava l'accés quasi immediat a un lloc de treball. Actualment, en canvi, la cosa no és així: ser titulat i estar a l'atur coincideix molt sovint. L'ingrés dels joves al món laboral es retarda cada vegada més. L'escola s'ha convertit en una manera d'eludir la recerca d'ocupació i l'atur. Alguns governs dediquen a l'educació fins al sis per cent dels seus pressuposts, percentatge que, segons el conferenciant, ja no pot anar molt més enllà, tota vegada que altres serveis públics necessiten, també, importants inversions.

Va resaltar les crítiques que reben els sistemes educatius, sobretot per part de les empreses que consideren que l'escola no forma adequadament. Les crítiques arriben també de la banda dels pares, els professors, alumnes, etc. Tot fa pensar en la necessitat de reformar els actuals sistemes educatius.

Aquestes consideracions dugueren a la creació per part de la UNESCO de la comissió internacional per a l'educació, que

l'any passat va entregar un informe titulat «L'educació conté un tresor».

Dels nou capítols que consta l'Informe, Elie Jouen va analitzar-ne tres (4t, 5è i 6è), aquells que considera més interessants per als docents.

Els quatre pilars de l'educació:

- **Aprendre a conèixer**
- **Aprendre a fer**
- **Aprendre a viure junts**
- **Aprendre a ser**

El capítol 4t, titulat «Els quatre pilars de l'educació» assenyala que l'educació s'ha d'organitzar entorn de quatre aprenentatges fonamentals:

Aprendre a conèixer. Els joves han d'adquirir els instruments del coneixement que els permetin comprendre el món que els envolta, desenvolupar les seves capacitats professionals, comunicar i intercanviar opinions amb els altres.

Aprendre a fer. Es tracta d'ensenyar els alumnes a posar en pràctica els seus coneixements, i d'adaptar l'ensenyança al

Soraya Sánchez (IE), Elie Jouen, Francesc Romero i Pere Polo

mercant de treball. Aquest ja no exigeix tan sols una qualificació determinada sinó, també, un comportament social responsable, saber treballar en equip, iniciativa i capacitat per assumir rics.

Aprendre a viure junts. Hem de concebre una educació que permeti evitar conflictes o solucionar-los pacíficament, a través d'un major coneixement i respecte dels altres. L'educació ha d'ensenyar la diversitat de l'espècie humana i ha de contribuir a la presa de consciència de les semblances i interdependències entre els éssers humans.

Aprendre a ser. Enmig d'un món en contínua evolució i ple d'actituds i comportaments estandarditzats, cada individu ha d'aprendre a preservar i cultivar la pròpia personalitat, perquè la societat futura necessitarà més persones que tinguin talents i personalitats diverses que no pas un model únic i estandarditzat de persona. L'educació ha de permetre a cada un de cultivar la seva diferència.

El capítol 5è està dedicat a la formació permanent. L'Informe posa de manifest que la divisió tradicional de l'existència en períodes clarament separats, és a dir: la infància i la joventut dedicades a l'educació escolar, i l'edat adulta consagrada a l'activitat professional. Avui ja ningú no pot pensar que els coneixements adquirits de jove

li bastaran per a tota la vida. És imprescindible una actualització permanent del saber.

L'aprenentatge s'ha de realitzar al llarg de tota la vida. Aquesta educació permanent possibilitarà una segona oportunitat per

que fins ara només han estat oberts a la infància i la joventut.

El capítol 7è està consagrat al paper primordial que han de desenvolupar els docents. S'assenyala que per millorar la qualitat de l'educació és necessari millorar la

Elie Jouen i membres de l' STEI van dinar amb representants de la Direcció Provincial, La Inspecció i la UIB

a tots aquells que sortiren de l'escola en situació de fracàs escolar.

S'ha de pensar, per tant, en la manera com incorporar els adults a uns programes

contractació, la formació, el prestigi social i les condicions de treball dels docents.

LA INTERNACIONAL DE L'EDUCACIÓ

La Internacional de l'Educació (IE) va ser fundada el 1993 amb la fusió de la Confederació Mundial de les Organitzacions Professionals de l'Ensenyança (CMODE/WCOTP) i el Secretariat Professional Internacional de l'Ensenyança (SPIE/IFFTU). Consta de 272 sindicats afiliats que representen uns 23 milions de treballadors i treballadores del sector educatiu en més de 146 països.

Manté relacions formals d'associació davant la UNESCO i la OIT. També manté contactes amb organitzacions com l'ONU, l'OMS, l'OCDE, el Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial, etc.

Els objectius de la IE són:

- Fomentar la causa de les organitzacions dels treballadors i treballadores de l'educació, promoure la condició, els interessos i el benestar dels seus membres, així com defensar els seus drets sindicals i professionals.

- Promoure la pau, la democràcia, la justícia social, la igualtat i l'aplicació de la Declaració Universal dels Drets Humans mitjançant el desenvolupament de l'educació i la força col·lectiva dels treballadors i de les treballadores de l'Educació.

Per millorar la qualitat de l'educació és necessari millorar la contractació, la formació, el prestigi social i les condicions de treball dels docents

Es proposen cinc recomanacions per tal de permetre als docents de desenvolupar correctament la seva funció.

- L'obertura del docent al món. El desenvolupament espectacular dels mitjans de comunicació ha suposat una dispersió de l'atenció de l'alumnat i la pèrdua per part dels docents del monopoli en la distribució del saber. El docent tornarà a recobrar cre-

dibilitat si proporciona als joves les claus de la comprensió de la societat de la informació. El docent s'ha d'obrir al món i no pot olvidar els problemes de la societat on viu.

- La professió docent és una de les més organitzades. És un dels sectors on hi ha més afiliació sindical. Els governs ho han de tenir en compte i les organitzacions sindicals han de servir per al diàleg entre l'escola i la societat.

- És necessària una formació pedagògica que sigui susceptible de permetre al docent de difondre una gran quantitat de coneixements, però, també, de convidar a la recerca col·lectiva de respostes als problemes. Ensenyar és un art i una ciència.

- És necessari que els docents contractats siguin els més motivats. Perquè la tasca del docent sigui eficaç, aquell ha de tenir una gran competència pedagògica i qualitats humanes com: paciència, humilitat i tolerància.

- Es reconeix la necessitat permanent d'actualització de la formació del docent, tant pel que fa als seus coneixements com a la didàctica. S'ha d'orientar la pràctica docent cap a una pedagogia interrogant, una pedagogia de la interacció que pugui constituir una base al llarg de la vida.

L'Informe Delors constitueix una previsió de les societats futures i una recerca sobre com s'haurien d'organitzar els sistemes educatius per preparar els joves per viure en una societat en profunda mutació

Per al senyor Jouen, l'Informe Delors constitueix una previsió de les societats futures i una recerca sobre com s'haurien d'organitzar els sistemes educatius per prepa-

Presentació a càrrec de Pere Polo

rar els joves per viure en una societat en profunda mutació. Globalment el considera un informe molt positiu. Subratlla i agraeix que l'Informe reconegui el paper dels docents i les seves organitzacions en la definició, l'elaboració i l'aplicació de les reformes de l'educació. Considera que els docents i les seves organitzacions no s'han de

centrar només en la millora de les condicions de treball sinó també militar per aconseguir una certa quantitat de reformes en el camp educatiu.

Finalment, Jouen convidà totes les organitzacions educatives a estudiar l'Informe i presentar-ne les propostes que es considerin oportunes. □

Moment de la conferència

ACORD O LIQUIDACIÓ

Neus Santamer, Executiva STEI

Quan es parla de l'estat del benestar sempre em ve al cap una societat idíl·lica, que gaudeix de treball per a tothom, d'una educació gratuïta i de qualitat, d'una sanitat que prevé i té esment de la salut de tothom, d'unes pensions tant d'invalidesa com de jubilació que permeten viure els últims anys d'una manera digna; una societat culta amb l'ampli sentit de la paraula i a l'abast de tothom...

Quan encara no havíem arribat, ni prop fer-hi, a aquesta situació, ja vàrem comprovar el seu desmembrament amb les restriccions imposades amb la reforma laboral de 1994; retalls a les prestacions d'atur i d'altres tipus, que no solament frenaren el ritme de millores socials aconseguides sinó que marcaren l'inici de la seva desaparició. Aquest fort atac a la classe treballadora fou contestat amb dues vagues generals molt puntuals, i res més.

Actualment ens trobam amb una taxa d'atur que gira a l'entorn del 22 per cent, el doble de la mitjana dels països de l'UE; l'índex de precarietat dels contractes és també el doble que el de la resta de països veïnats. Malgrat hagin abaixat els tipus d'interès bancari, el consum no es recupera i la confiança ha desaparegut de la realitat socioeconòmica.

Des de 1984 ençà totes les mesures encaminades a la creació de llocs de feina no han estat més que el camí per afavorir l'empobriment, desprotecció i desempament d'una gran part de la classe treballadora (majors, joves i aturats de llarga durada). L'acord laboral a què han arribat les dues grans centrals sindicals i les dues grans patronals ha estat el fet que ha acabat de sabotejar encara més els treballadors i les treballadores. L'any 1997 serà

recordat com l'any negre per a la classe treballadora per l'actuació de CCOO i UGT.

Passem a explicar perquè ho deim:

a) D'una banda es creen els nous contractes indefinits amb acomiadaments barats.

b) Les causes de l'acomiadament són redefinides en favor de les patronals.

c) Es rebaixa la indemnització.

d) Es capitalitzen els temes més importants de la negociació col·lectiva als convenis estatals o nacionals, buidant-se de contingut els autonòmics. És a dir, es reconeix la representativitat d'altres sindicats, però no es podran negociar els temes primordials de qualsevol negociació autonòmica, ja que això serà tractat en els convenis estatals.

Les contrapartides que s'han pactat no aboquen ni en benefici de la classe treballadora ni en la societat en general; la desconfiança entre uns i altres seguirà mantenint-se, no es recuperarà ni el consum, ni la demanda ni la inversió. No es dona cap pauta taxativa que condueixi a la creació i al repartiment del treball.

No obstant, amb l'acord es concentra el poder en les direccions de les grans centrals, tant pel que fa a la negociació col·lectiva com en el maneig dels fons, producte de la Formació Continuada, amb l'objectiu de controlar les possibles dissidències o l'aparició i el creixement del sindicalisme alternatiu i de classe.

Seria ben hora que aquestes dues centrals, que no dubtam són majoritàries, tenguessin en compte les realitats existents a les distintes comunitats de l'Estat espanyol, tal vegada el benefici l'obtidriem tots, classe treballadora i societat en general.

EDUCACIÓ I SOLIDARITAT

Com a fruit d'una sèrie de converses i d'una experiència que mestres, alumnes i professors de magisteri tingueren a Guatemala, mentre treballaven pel desenvolupament educatiu d'una comunitat indígena, sorgí la idea de constituir una organització sense ànim de lucre destinada als ensenyants de les Illes i als futurs professors, alumnes ara de la Universitat. És per això que ara ens presentam en públic i que convidam a participar-hi a tots els ensenyants de les nostres Illes, perquè tanmateix consideram que:

- l'educació pot ésser objecte d'activitat voluntària.

- la participació a una ONG és formativa per a nosaltres mateixos.

- pot ésser formativa per als nostres alumnes, si els engrescam també a les activitats de voluntariat.

Per altra banda, cal dir que els fins de l'Associació "Educació i Solidaritat", segons l'article segon dels seus estatuts, són d'ajudar al desenvolupament educatiu de les comunitats amb greus dèficits i mancances en aquest camp. Aquest ajut comprèn:

a. El desenvolupament d'activitats educatives en nuclis i grups de població, independentment de la seva edat i condició.

b. La dotació de material pedagògic.

c. La construcció i posada en funcionament de serveis educatius.

d. La formació del professorat

e. La formació del voluntariat que vulgui treballar en projectes educatius.

f. L'assessorament i orientació en plans d'educació i alfabetització.

g. Qualsevol altra activitat que tenguem com a objecte la promoció educativa tant en l'àmbit escolar com en el social.

L'associació tindrà com a àmbit d'incidència la CAIB i, esporàdicament, qualsevol altra comunitat, estatal o internacional que es vegi afectada per una o més de les situacions que s'inclouen com a finalitats d'aquesta associació. Poden formar part de l'associació totes les persones de més de deu anys que desenvolupin professionalment tasques dins l'àmbit educatiu, en el marc de la CAIB, així com estudiants de la UIB. L'associació fixa el seu domicili social a la Facultat d'Educació de la Universitat de les Illes Balears i radica al Campus Universitari, carretera de Valldemossa, km 7,8 Palma de Mallorca.

DIA MUNDIAL DEL MESTRE

Uneix-te a la crida de *Educational International (IE)*, OIT, UNDP i UNESCO

Fer el món del demà. El rol del mestre

El món que nosaltres deixem als nostres fills dependrà, en gran mesura, dels fills que nosaltres deixarem al nostre món. Els metres tenen un rol crucial en vistes a aconseguir una educació accessible en qualsevol indret on un es trobi; malgrat les circumstàncies socio-econòmiques, la raça, la creença o el sexe. Moltes de les nostres il·lusions per un món socialment just, més benestant, més tolerant i més pacífic descansen sobre les espatlles de la tasca de l'ensenyant.

Els metres tenen un rol crucial en vistes a aconseguir una educació accessible en qualsevol indret on un es trobi, malgrat les circumstàncies socio-econòmiques, la raça, la creença o el sexe

Els mestres aguanten la principal responsabilitat de la formació i educació en cada nova generació. Tal com tendim, avui dia, a un coneixement basat en termes econòmics, els ensenyants sobresurten per realitzar un rol basat en l'ajut a la comunitat en els reptes de l'educació permanent i els

canvis de les oportunitats laborals. De fet, els metres seran les parts implicades en l'erudició de les societats del demà.

Malgrat les condicions adverses que bona part d'ells duen a terme, els ensenyants d'arreu del món són clarament la seva professió. Per tant, en aquesta diada especial cal rendir homenatge a tots els mestres; en especial, a aquells que treballen en circumstàncies precàries. És a dir, a tots aquells que lluiten per assolir material didàctic tan bàsic com llibres, pissarres o àdhuc guix.

Aquests que exerceixen llur tasca en zones cíclics de conflicte armat, en camps de refugiats o en zones remotes rurals, allunyades de les escoles del centre urbà.

Les estadístiques en mostren que quasi un terç de cinc milions d'educadors no ha rebut una preparació escaient. Un altre terç, probablement, ha rebut una preparació inadequada pel seu treball. Sabem que, en línies generals, en vastes parts del món, el salari d'un mestre no reflecteix la tasca docent que desenvolupa; sovint són pagats en retard o sols parcialment. Molts de mestres treballen per sota de l'estàndard òptim per la docència i es formen en situacions que poden descoratjar la millor i més brillant de les carreres. A mesura que ens apropam al canvi de segle, ens caldrà reclutar milions de docents per satisfer la futura població en edat escolar. A mesura que les condicions materials i professionals exigeixin una modernització als reptes i oportunitats de l'era de la informació, els nous mestres i tots aquells encara en servei hauran d'estar al dia. Avui dia, hom pot afirmar que els docents que estiguin plenament formats per entendre i comunicar-se, tan als nins com als adults; i que tinguin les aptituds adequades/necessàries per mantenir-se en un món susceptible als canvis tecnològics i globals seran els que reixiran en aquest camp.

Cal preguntar-nos com podem ajudar els educadors que treballen en condicions precàries a superar els reptes de l'era de la informació? O com podem fer que milions d'educadors de països en vies de desenvolupament facin el traspàs a la societat de l'educació permanent? Les condicions laborals dels ensenyants essencialment unides a la qualitat de l'educació són un factor crític de debat.

Els alts nivells de competència, els criteris de contractació, com ara: la cursa de desenvolupament, els salaris comparables a altres professions amb un perfil acadèmic paregut i els tipus de recursos i mesures necessàries per un aprenentatge i docència afectiva són condicions per a una

educació de qualitat, universalment bàsiques que tothom pretén.

Nosaltres estam plenament compromesos a la millora de la formació, de la contractació, de l'estatus i de les condicions laborals del professorat. Volem assegurar que les noves tecnologies serveixin per augmentar la consecució i l'afectivitat de l'educació en totes les parts del planeta. Així podrem desenvolupar un diàleg sempre permanent entre *Educational International* i altres sindicats d'ensenyants. Amb la finalitat d'encoratjar la participació afectiva dels mestres i els seus representants en la presa de decisions comunes a tots els nivells. Per això, reiterem la importància de la *Recommendation concerning the Status of*

Teachers (consells referents a l'estatus del docent) de la UNESCO com a decàleg per la consecució dels objectius comuns.

Mentre celebrem el dia mundial del mestre, fem una crida a tota la comunitat mundial, a tots els governs, ministeris, ajuntaments i fundacions compromeses en l'educació i la formació docent perquè reconeguim com a primordial el rol del mestre per fer el món del demà i donin suport real a la tasca del docent com una funció vital pel desenvolupament de la societat. Valorar i remunerar l'ocupació dels mestres econòmicament i apropiada és una inversió per la qual cal estar preparat a fer si el repte mundial del desenvolupament vol

ser notablement superat i si el nou segle ha de marcar una nova partida cap a una cultura de la pau i la justícia social. □

Musical VIA ROMA

La Rambla 7
07003 Palma de Mallorca
Tel. 72 28 26
Fax 71 18 08

- Instruments d'Orff i Escolars
- Pissarres
- Instruments de Corda
- Instruments de Vent
- Lloguer i venda de Pianos
- Pianos electrònics i Orgues
- Informàtica Musical
- Llibreria Musical i Partitures
- Accessoris Musicals

Més de 30 anys al servei de la Música

**DISPOSAM D'UN
AMPLI CATÀLEG
SOL·LICITAU-NOS-EL
AL TEL. 72 28 26**

LES ESCOLES OFICIALS D'IDIOMES I LES TRANSFERÈNCIES EDUCATIVES

Sebastià Serra i Juan

Les Escoles Oficials d'Idiomes desenvolupen una tasca formadora que ve a cobrir un buit dins l'oferta pública en el camp de l'ensenyament de les llengües estrangeres, a més d'una petita i insuficient oferta de formació de català.

La nostra Comunitat, tot i tenir com a eix principal de l'activitat econòmica al sector turístic, amb el que això suposa d'increment de demanda en llengües estrangeres, rep en canvi un tracte discriminator, amb una oferta pública del tot insuficient i que en comparar-la amb altres EOI del ter-

ritori gestionat pel MEC, es fa palesa la manca de dotació de plantilla de professorat, essent la nostra Comunitat Autònoma la que compta, de bon tros, amb menys oferta d'ensenyament de llengües estrangeres.

Cap any no arriba a cobrir-se ni el 10% de la demanda d'alemany en els primers cursos i poc més del 10% en anglès. A tall d'exemple, en aquest curs 97-98 les places ofertades pel primer curs d'alemany han estat 50, amb 874 sol·licituds de primera opció; i de 160 en anglès, d'un total de 915 de primera opció. La demanda de classes

d'alemany s'ha incrementada en el curs 97-98, amb un total de 1.833 sol·licituds entre primera i segona opció, no així el nombre de places ofertades (70 entre tots els nivells d'aquesta assignatura). En aquest mateix sentit, la demanda d'anglès ha estat de 1.833 sol·licituds, d'un total de 215 places ofertades entre tots els nivells.

Atenent-nos a les plantilles orgàniques de les E.O.I. del territori administrat pel MEC, podem concloure que existeix un greuge comparatiu de proporcions vergonyoses. A tall d'exemple, vegeu algunes de les plantilles, comparades en relació al nombre d'habitants:

HABIT. PLAN. ORG.

LA RIOJA	262.600	20	prof.
CANTÀBRIA	525.000	43	"
EXTREMADURA	1.088.000	69	"
ASTÚRIES	1.114.000	92	"
ARAGÓ	1.215.000	115	"
ILLES BALEARS	755.000	21	"

La relació plantilla/habitants va d'un professor per cada 10.600 habitants en el cas d'Aragó, a 1/16.000 a Extremadura. A Balears la relació és d'un professor per cada 40.000 habitants. I això sense tenir en compte el fet insular ni l'activitat turística, eix motor del nostre sistema econòmic, que hauria de suposar fins i tot una discriminació positiva en la dotació de plantilla de la nostra Comunitat Autònoma.

És necessari, davant d'aquestes dades, dotar la nostra Comunitat d'una oferta suficient i adequada, amb els recursos humans i materials necessaris. D'acord amb l'estudi de la demanda existent i la importància del coneixement d'idiomes per facilitar la inserció laboral, és necessària la creació, com a mínim, d'una altra EOI a Palma, i crear les de Eivissa, Menorca, Inca i Manacor.

Les transferències educatives han de preveure la manera de compensar aquests déficits i reclamar les dotacions en noves construccions i plantilla necessària que garanteixi una oferta pública suficient i de qualitat. □

LA MOTIVACIÓ DELS MESTRES

Josep Portella Coll, diputat per Esquerra Unida

«Hi ha indicis preocupants dins el món educatiu: hi ha desmotivació dels professors, hi ha professors que, amb una formació molt bona, han de donar classes absolutament inútils; hi ha una sensació de manca d'esforç entre els alumnes; hi ha un comentari universal dins educació que diu que cada vegada els nostres joves aprenen més poc i que tenen uns coneixements més febles. La Universitat ho diu. Els mateixos joves veuen que ja no estudien gaire literatura ni història. Tot això s'ha de canviar i hem d'arribar, entre tots, a fer que el nostre sistema educatiu sigui un model per al conjunt d'Espanya i que els nostres joves aprenguin la cultura de l'esforç, del treball (...) Sé també que hi ha molts de pares i mares que es demanen si deu ser ver que l'educació està perdent qualitat, que detecten que cada vegada hi ha més poc esperit de feina, que els professors no estan motivats. El Govern Balear no arreglarà tot això ni en un dia ni en un mes...» Són paraules textuales de Jaume Matas, president del Govern Balear, fa quatre dies al Debat de l'Autonomia.

Paraules que creen molts interrogants just uns mesos abans que el Govern Balear sigui el responsable de les competències educatives, just en un inici de curs caòtic del qual és responsable l'administració avui responsabilitat del Partit Popular. Jaume Matas no es va referir als responsables polítics del sistema educatiu, sinó a la desmotivació dels mestres. Després de fer una crida al diàleg i a la participació en la configuració del model educatiu ja va deixar ben clar que aquest s'havia de basar en la cultura de l'esforç i del treball. Ja és curiós que l'educació bàsica i obligatòria hagi de ser el punt on s'han de solucionar tots els problemes de la societat amb l'endestrament de persones adequades a aquesta, i que aquest paper fonamental no si-

gui tingut en compte a l'hora de prioritzar les despeses i les inversions, a l'hora de dotar al sistema educatiu dels recursos imprescindibles per estar a l'altura d'allò que sembla ser que la societat li reclama (i Matas exigeix). Si l'escola és l'escenari corrector de tots els mals i insuficiències culturals, per què el paper social dels mestres i mestresses està tan infravalorat, tan marginat. Han vist vostès un mestre d'escola a un debat televisiu en els darrers anys? Han sentit mai una mestressa d'escola en una tertúlia radiofònica d'aquestes que arrangen el món sigui de la marca que sigui (l'emissora)? Hi ha un Joan Benejam, un Antoni Juan, un Gabriel Comas, un Andreu Ferrer, etc. avui amb el pes social que van tenir llavors aquells. És bo de fer emprar la «desmotivació» del professorat per donar una resposta a la preocupació de tots els pares i totes les mares sobre el futur dels seus fills i filles. S'aprofita la desvaloració del paper dels mestres i s'oculta que l'àmbit educatiu no és únicament els centres escolars, que els valors imperants en la nostra societat (el de l'esforç de Matas, que és el de la competitivitat, l'egoisme, la possessió) són els que determinen els valors que aprenen els menuts en el seu procés. La feina d'educar, només ho intueix perquè parl de coses que només he viscut com alumne, a l'escola té els seus límits i només compleix part dels seus objectius. Això passa ara i ha passat sempre. Si la feina de l'escola sobre jo hagués tingut èxit llavors ara seria del Partit Popular o apolític. Per això quan Jaume Matas parla de model educatiu balear exemple per tota Espanya ens hem de sentir també preocupats. Hem de començar per demanar-nos quins són els objectius socials de l'educació, quines finalitats ha de complir i cap on ha de dirigir les seves accions. Model educatiu vol dir

model de persones que volem crear o ajudar a crear, i açò és una qüestió molt delicada. Fent meves les preguntes que es fa Fernando Savater (El valor de educar): volem homes i dones preparades per la competència laboral i social o volem persones completes i riques en matisos?; volem homes i dones educats per a la cohesió social o volem persones autònomes, crítiques i valentes per expressar disidències?; volem afavorir la identitat tradicional de grup o potenciar l'originalitat innovadora?; volem assegurar l'eficàcia pràctica o volem mostrar els enginyers del risc creador?; volem la reproducció de l'ordre existent o volem possibilitar la rebel·lia i la recerca pròpia del paper de la persona en el món?; volem promocionar homes i dones «humanament correctes» o volem consolidar la neutralitat davant idees, opcions i formes de vida diverses? Quan parlem de model educatiu no parlem d'una qüestió tècnica, parlem d'una opció política. Segurament alguns dels dilemes que es plantegen són atemperables Emperò jo no tenc dubtes que davant l'elecció, Jaume Matas elegiria un model. Quin elegiria vostè? Anant més enfora: qui decideix el model?

Jaume Matas està preocupat per la motivació dels mestres. El seu conseller de Cultura, Educació i Esports va acusar els treballadors del MEC dels problemes del començament de curs. Jaume Matas troba que els alumnes no s'esforcen prou. I diu que ho arranjarà, no en un dia ni en un mes, però ho arranjarà. Reeditarem aquell El Mur de Pink Floyd? Com pot dir que els mestres (i mestresses), en general, no estan motivats? En temps d'en Franco, els mestres estaven motivats, ja ho crec que hi estaven! Com pot dir que els nostres joves aprenen més poc? Té una màquina per mesurar allò que una persona aprèn? Jo sé el que vaig aprendre en aquella escola de cara al sol amb un «model educatiu» molt concret. Jo veig el que saben els joves amics avui i els asseguro que sent una humil enveja. L'escola és el món i el nostre món és complexe, amb una quantitat d'informació que ens abrusa i que no som capaços d'assimilar, raonar, analitzar i criticar. I en aquesta complexitat, el president Matas vol fer responsables als mestres i mestresses (la motivació, la cultura de l'esforç) del refus a l'educació de la diversitat, de l'atenció a la diferència, que costa diners. Què li preocupa al president, la motivació dels mestres i mestresses o la seva homologació? □

PISSARRA / Llibres

A.A.V.V. del Seminari de Didàctica del Català de la UIB

Tris-tras. Les rondalles a l'escola
Col. Plenamar. Mar de fons. Edit. Moll.
Palma, 1997

Es tracta d'un nou llibre de la col·lecció "Mar de fons"; la seva estructura és molt semblant a la dels seus precedents. Consta dels següents apartats:

- Una antologia de rondalles. En aquest apartat s'ha tengut en compte la classificació que féu Josep A. Grimalt, a *La catalogació de les rondalles de mossèn Alcover com a introducció a llur estudi*, (1975), en l'elaboració de Jaume Guiscafrè publicada a la *Gran Enciclopèdia de Mallorca*.

- Exercicis a partir de les rondalles, per treballar qualssevol dels aspectes de la llengua i dels gèneres literaris.

- Els personatges de les rondalles, a través d'uns fragments seleccionats on es pot constatar el tarannà, les característiques físiques i ètiques, la manera d'actuar i de ser,

dels protagonistes de les rondalles mallorquines.

- Per escoltar, per llegir, per escriure: pel plaer de llegir i escriure: es tracta d'un apartat destinat a resumir aquelles rondalles que per la seva extensió no poden anar transcrits al llibre.

- Teatre: *El príncep Corb*. Adaptació de la rondalla del mateix títol, adreçada al públic infantil.

- Índex de l'*Aplec de rondaies mallorquines*, ordenades alfabèticament per la primera paraula, exceptuant els articles.

- Bibliografia i fonoteca. Publicacions relacionades amb les rondalles i d'interès per a l'ensenyament.

Els autors d'aquesta obra han constatat que, dissortadament, la transmissió oral i generacional dels contes populars s'ha estroncat. En general, les rondalles no han format part de la infantesa dels alumnes; aquests no en saben perquè ningú no els n'ha contat. Els pares tampoc no en saben; uns perquè no les recorden o les menyste-

nen, altres perquè, vinguts de fora, els són aliens.

La feina dels professors a les escoles i l'aportació d'obres com aquesta que presentem han de contribuir, sense dubte, a capgirar aquesta inèrcia.

Altres:

ROCA I CASES, Enric

El desarrollo curricular en secundaria.
Ediciones CEAC. Barcelona 1997.

Centro de Información y Documentación Científica (CINDOC)

Índice español de Ciencias de la Educación.
Serie A: Psicología y Ciencias de la Educación.
CSIC. Madrid, 1996

CD ROM / 20 anys de PISSARRA

Fa vint anys, el setembre de l'any 1977, naixia el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes (STEI) i sortia al carrer per primera vegada un butlletí d'informació sindical, *PISSARRA*. El mes de desembre de 1983, *PISSARRA* començà a tenir un caire més pedagògic i completà el nom amb el subtítol "*Revista d'ensenyament de les Illes*".

Han passat vint anys. Possiblement siguin pocs els lectors que conserven la vuitantena de números que s'han publicat d'aleshores ençà. Els temps han canviat i de la màquina de ciclostilar hem passat ràpidament al maneig habitual d'això que en diem noves tecnologies. Aquesta tecnologia novedosa és la que ens ha permès de comprimir en un CD ROM tota la informació generada i recollida per *PISSARRA* en aquests vint anys; informació que pot ser consultada temàticament, per dates o número a número.

L'edició és de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics, feta amb el suport de la Direcció General de Cultura i Política Lingüística de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports del Govern Balear.

Preu de venda: 5.000 ptes. (2.500, afiliats/des de l'STEI)

Treffpunkt

El primer llibre d'alemany a nivell
d'iniciació

- produït i editat a les nostres illes
- destinat als estudiants del nostre país
- elaborat per gent d'aquí i per a la gent d'aquí, per nosaltres i per a nosaltres

*En dues versions: per a classe i per a estudi autònom;
contextualitzat en situacions de les Illes Balears;
enfocat i basat en situacions reals de comunicació;
seqüenciat per tasques.*

Material complementari:

- Material fotocopiablable
- Transparències

Versió bilingüe Alemany-Castellà

Tindrà continuïtat a nivell II i III

Per a sol·licitar una mostra informativa, contactau ISI indicant el vostre nom, adreça i centre d'ensenyament.

ISI idiomas
a medida

**Iniciativa Sociolingüística
Internacional S.L.**

Alferez Quetglas Ferrer, 23
PALMA 07010
Tel./FAX 75 04 86
E-mail isi@jet.es

DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ

NOVA
SE
S
NOVA
NOVA

NOVA ADREÇA

Carrer de Capità Salom, 29
07004 Palma
Tel. 176500
Fax 176537

GOVERN BALEAR
Conselleria d'Educació, Cultura
i Esports